

Täysistunto

Torstai 21.10.2021 klo 15.59—21.48

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 21.48.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.59—17.59 ja 19.57—21.48) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.59—19.57).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kuntaministeri Sirpa Paatero
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
sisäministeri Maria Ohisalo
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän nyt paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys vanhusten kotihoidosta (Minna Reijonen ps)

Suullinen kysymys SKT 180/2021 vp

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.00 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Omavalvonnan piti korjata vanhusten hoidon ongelmat, mutta nyt Tampereella on tullut ilmi vakavia puutteita kotihoidossa aluehallintoviraston tehtyä yllätystarkastuksen. Avin mukaan epäkohdat vaaransivat kotihoidossa olevien asiakkaiden hyvän hoidon. Puutteita oli niin ateriaväleissä, lääkkeiden annosteluajankohdissa ja säilytyksessä kuin työvälineissäkin. Henkilöstö koostui pääosin sijaisista, listalla oli jo työnsä lopettaneita työntekijöitä, kirjallisia työsuojimuksia ei ollut, eikä päivystyspuhelimeen vastattu. Henkilöstöpuutteita on ilmennyt muuallakin, kuten esimerkiksi Juankoskella. Hyvä hallitus, onko Tampereen esimerkin perusteella omavalvonta mielestänne jatkossakin riittävä valvonnan muoto, vai mitä konkreettisia toimenpiteitä aiotte tehdä tilanteen korjaamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.01 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Reijosen kysymys on erinomainen, ja on hienoa, että me voimme näistä puhua. Kiinnitin tähän samaan tapaukseen huomiota, ja on sanottava, että omavalvontaa tarvitaan, sitä tarvitaan joka tapauksessa. Järjestäjällä pitää olla vastuu siitä, minkälaisia palveluita on järjestetty, mutta myös tuottajan näkökulmasta mittarin pitää värähtää silloin, kun mennään pieleen. Mutta se ei aina riitä, ja tässä esimerkissä hyvää on se, että meidän valvontaorganisaatio toimii. Tähän tilanteeseen on käytännössä valvojan viranomaisen puolelta puututtu.

Tämä kertoo ikävästä tosiasiasta, että meidän kotihoidon palvelut vaativat myös uudistamista, ja siksi saliin ollaan tuomassa vielä ennen tämän istuntokauden päättymistä vanhuspalvelulain kakkosvaiheen uudistus, jossa on tarkoituksena uudistaa kotihoitoa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.02 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kotihoidon lisäksi omaishoitoon liittyy vakavia ongelmia. Omaishoitajien tilanne oli jo ennen koronapandemiaa heikko, ja heidän yhteiskunnalta saamansa tuki riippui pitkälti asuinkunnasta. Koronapandemian myötä tilanne hankaloitui entisestään, kun esimerkiksi intervallihoitoja peruttiin. Omaishoitajat eivät saaneet tarvitsemaansa hengähdystaukoa raskaasta työstään. Moni omaishoitaja kokee, ettei yhteiskunta arvosta heidän tekemäänsä työtä, ja tähän näkemykseen on helppo yhtyä, kun katsoo, millä tolalla omaishoitajille tarjottavat palvelut ovat. Perussuomalaiset esittävät vaihtoehdossaan omaishoidon tukea täysin verovapaaksi. Hyvä hallitus, aiotteko omaishoitajien tukemiseksi yhtenäistää omaishoitajille tarjottavat palvelut koko maassa — koko maassa — ja säättää omaishoidon tuen verovapaaksi — verovapaaksi?

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.04 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset tarttuvat kysymyksessään varmasti koko eduskuntaa huolestuttavaan ikäihmisten arkeen ja erityisesti omaishoitajien asemaan. Viime vaalikaudella omaishoitoon kohdistettiin merkittävä lakiuudistus ja myöskin kuntien valtionosuuksia korotettiin nimenomaan omaishoitajien aseman parantamiseksi. Suotavaa on, että kuntapäätäjät ovat tuota lakia käytännössä noudattaneet ja myöskin lisärahat omaishoitoon kohdistaneet. Niin ikään tämän hallituksen ohjelmassa omaishoito noteerataan, mistä ministeri Kiuru varmasti kertoo mielellään lisää. Omaishoidon tuen verottomuutta ei hallituksen ohjelmassa ole.

Mitä tulee käytänteiden yhtenäistämiseen, se kyllä tulee tapahtumaan kunkin hyvinvointialueen tasolla ja pääsemme eroon ongelmasta, jossa naapurikuntien omaishoitajia ja -hoitettavia on voitu kohdella hyvinkin erilaisella tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

16.05 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni päälle.

Arvoisa herra puhemies! Kotihoidon tilanne vaatii todellakin kiireesti korjaamista ja panostuksia. Meillä on pyörövisysteemi Suomessa: ikääntynyt ihminen hakeutuu päivystykseen, mutta hänet kotiutetaan sieltä hyvin pian takaisin omaan kotiin, ja apua ja tukea ei hänelle tule riittävästi, ja pian hän on taas siellä päivystyksessä hakemassa itselleen apua. Eli kotihoitoon tarvitaan lisää resursseja. Tästä seuraa kysymys, mistä me löydämme niitä resursseja.

Olette tuoneet lain henkilöstömitoituksesta, ja henkilöstömitoitus nousee vuosittain. Vuonna 23 sen tulisi olla 0,7. Kunnista on nyt tullut viestiä, että tämä teidän tavoitteenne nostaa henkilöstömitoitusta on mahdotonta toteuttaa. On jopa sanottu, että laki tulee perua. Mitä vastaatte tähän? Millä tavalla hoidatte tämän henkilöstömitoitusasian niin, että näin tärkeää lakia ei peruta vaan että meillä riittää hoitajia niin kotihoitoon kuin myös ympäri-vuorokautiseen hoivaan, [Puhemies koputtaa] sillä vanhusten aika on juuri nyt?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.06 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kotihoidon henkilöstön riittävyys turvaaminen on aivan a ja o, ja yhdyin siihen edustaja Juvosen näkemykseen, että meillä kotihoidossa on nimenomaan hurjia puutteita siinä, onko henkilöstöä tarpeeksi. Tässä Tampereen esimerkissä, josta Reijonen aikaisemmin puhui, se tulee myös todistetuksi. Tämä epäkohta ei poistu, ellei myös lainsäädännöllisesti pystytä parannusehdotuksiin.

Sama koskee jo tehtyä eduskunnan ison salin päätöstä siitä, että hoitajamitoitus otetaan tehostetussa palveluasumisessa tiukemmin käyttöön. Jos me emme tekisi tätä, me emme saisi tätäkään porukkaa töihin, koska ne säälliset olosuhteet myös henkilöstön näkökul-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

masta on turvattava. Tähän hankkeeseen olisi pitänyt lähteä jo ajat sitten, ja on erittäin tärkeätä, että niin vahva eduskunnan tuki saatiin sille hankkeelle.

Tämä on myös tärkeä viesti, jonka edustaja Juvonen totesi ja jonka vahvistan vielä tässä, että näin tärkeää muutosta ei tule perua, [Puhemies koputtaa] vaan tulee etsiä keinot, [Puhemies: Kiitoksia!] millä hoitajien määrä vakiinnutetaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys omaishoidon kehittämisestä vanhustenhoidossa (Pasi Kivisaari kesk)

Suullinen kysymys SKT 181/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan asiakokonaisuuteen on esittänyt kaksi muutakin ryhmää kysymyksiä. Laajennetaan keskustelua sillä tavalla, että keskustan puolelta edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.07 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Ikäihmisten hoidossa sitova henkilöstön mitoituksen kirjaaminen lakiin on siis tehty, ja askeleet kohti 0,7:n hoitajamitoitusta on aloitettu. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vanhuksillamme olisi nyt kaikki hyvin. Keskusta kantaa huolta myös kotona asuvista ikäihmisistä, jotta asuminen olisi turvallista ja inhimillistä. Myös uusia asumismuotoja kodin ja laitospäivähoitoon asumisen väliin on kehitettävä.

Puhemies! Ikäntyvä Suomi ei selvi vanhustenhoidosta kunnialla ilman omaisten osallistumista hoivaan ja huolenpitoon. Kysyisin peruspalveluministeri Kiurulta: mitä hallitus tekee tai on tehnyt omaisten osallistumisen rohkaisuksi ja huolenpidon tukemiseksi? [Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä Kivisaarella on aivan oikea linja siinä, että me tarvitaan monipuolisempaa palvelurakennetta. Se on minusta ensimmäinen tärkeä viesti kysymykseenne. Asumispalveluja koskeva palvelurakenteen selkeä laajentaminen on myöskin vanhuspalvelulain kakkosvaiheen uudistuksen pääjuttu. Me tarvitsemme kotona asumisen ja tehostetussa palveluasumisessa ympärivuorokautishoivassa asumisen väliin myös muita muotoja — tämä loikka on liian suuri, ja monelta myöskin toimintakyky menee aivan liian nopeasti, jos se loikka otetaan kotoa suoraan ympärivuorokautiseen hoivaan — ja olen samaa mieltä siitä, että se on inhimillistä ja tähän pitää hakea myös lainsäädännöllisesti kannustetta.

Toinen näkökulma on tämä omaishoidon kehittäminen. Meillä jää huomaamatta se, että omaishoito itse asiassa on Suomen kantavin hoitomuoto. Jos meidän omaisemme eivät välittäisi läheisistään ja olisi avuksi, niin me olisimme paljon vaikeammassa tilanteessa, mutta me harvoin tunnustetaan tämän omaishoidon merkitys. Siksi on tärkeätä, että me pys-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

tymme myös tekemään pieniä [Puhemies koputtaa] muutoksia jo tässä [Puhemies: Kiitoksia!] lakipaketissa ja seuraavaksi sitten seuraavalla hallituskaudella.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.09 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ikääntyneillä ja varsinkin erilaisista muistisairauksista kärsivillä on erityinen tarve saada hoitoa ja hoivaa omalla äidinkielellään ja tulla ylipäättänsä ymmärretyksi. On surullista, mikäli ihminen viimeisinä elinvuosinaan joutuu kamppailemaan sen asian kanssa, että yhteistä kieltä hoitajan tai lääkärin kanssa ei ole. Pahimmillaan tämä kielitaidon puute johtaa hoitovirheisiin, mutta muuten siitä on inhimillisiä ongelmia seurauksena.

Perussuomalaisten mielestä hoitoalan kielitaitovaatimuksia pitää kautta linjan nostaa, ei missään nimessä työvoimapulaan tai monimuotoisuuteen vedoten laskea. Kyseessä on hyvin tärkeä työ, ja se edellyttää yhteistä kieltä. Kysynkin asianosaiselta ministeriltä: miten hallitus aikoo huolehtia siitä, että suomalaisella ikääntyneellä on kotimaassaan pääsy suomen- ja ruotsinkielisiin palveluihin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.10 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä laki turvaa sen, että näin on, mutta tämä kysymys on aivan aiheellinen, kun mietimme henkilöstöpulaa, joka vaivaa nimenomaan vanhuspalveluita. Meidän haasteemme tänä päivänä on se, että alan vetovoima on kärsinyt siitä, että näiden säällisten olosuhteiden rakentamisessa meillä on mennyt aikaa. Tällä hetkellä tehostetun palveluasumisen näkökulmasta myös paine siihen, että lisääntyvästi palvelua tarvitaan, nostaa sitä tarvetta ja kysymyksen, mistä sitten myöskin saadaan hoitajia.

Tämä on sillä tavalla vakava kysymys, että me ollaan selvitetty vuosien varrella myöskin hoivahenkilöstön näkökulmasta, minkälaisilla kielitaitovaatimuksilla jatkossa tulee pärjätä, ja tämä kysymys on esillä nyt, kun perustamme osaamista koskevan ohjelman. Eli käytännössä budjettiriihessä päätettiin, että tähän osaamiseen ja sen vahvistamiseen tartutaan ja lisäosaamisen hankintaan hoiva-alalle lähdetään tiukasti eri osapuolten kesken miettimään näitä ehdotuksia. Siinä myös tämä kielikysymys on otettava [Puhemies koputtaa] huomioon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

16.12 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus haluaa huolehtia sellaisesta Suomesta, että jokainen ikäihminen voi luottaa siihen, että tarvittaessa saa hyvän hoidon ja hoivan ja inhimillisen kohtelun. Te lupasitte laittaa kerralla vanhuspalvelut kuntoon, arvoisa hallitus, mutta mikä tilanne tällä hetkellä on? Kun katsotaan esimerkiksi kotihoitoa, niin viime marraskuusta, vuoden 20 marraskuusta, viime toukokuuhun kotihoidon hoitajat ovat vähentyneet 600 hoitajalla. Useat asiantuntijat ovat tulleet julkisuuteen ja sanoneet, että vanhustenhoito on kriisin partaalla. Kysynkin nyt: mihin toimiin te ryhdytte? Sanoitte, että tulee laki, joka korjaa tämän tilanteen, että kotihoito on pulassa, mutta kun tuo laki oli lausuntokierroksella, asiantuntijat antoivat sille täystyrmäyksen. He totesivat, että siinä laissa ei ole ratkaisua eikä rahoja. Ja oikeusasiamies sa-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

noi, luin sen juuri lausuntoyhteenvedosta, että laki vaatii täysremontin ennen kuin se tuodaan eduskuntaan — täysremontin. Kysyn nyt, arvoisa ministeri Kiuru: millä tavalla te korjaatte tuota lakiesitystä, [Puhemies koputtaa] jotta toteutuu se eduskunnan tahto, että ikäihmiset saavat [Puhemies: Aika!] palvelunsa? [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä — Mika Niikko: Vaalipuheita!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin luin tämän lausuntokierroksen palautteen, ja siitä voidaan tietysti olla montaa mieltä, minkälainen tuo palaute oli. Siitä antoi yhden todistuksen edustaja Sarkomaa. Itse ajattelen, että kysymys on kuitenkin tosiasiallisesti siitä, aiommeko me parantaa näitä palveluita. Jos me nostamme kädet ylös ja sanomme, että ei ole tälläkään kertaa kotihoitoa aika, ei tuoda minkäänlaisia parannusehdotuksia eduskuntaan, niin silloin me olemme kyllä aika lähtöpisteessä. Meidän olisi pitänyt miettiä, miksi me emme tehneet näitä remontteja jo kymmenen vuotta sitten. Tällä hallituskaudella on hallitusohjelmaan kirjattu, että me otamme vakavasti ikäihmisten mahdollisuuden elää parempaa elämää. Nyt sitä kautta teimme hoitajamitoitukseen, koskien ympärivuorokautista hoivaa, nämä parannukset, jotka ovat erittäin merkittävä askel siihen, että ihmiset saavat kunnollista, laadukasta hoivaa mutta myöskin henkilöstö tulee tämän palvelumuodon työntekijöiksi, missä meillä on suuri uhka. Ja toisaalta me tarvitsemme myöskin kotihoitoon ja omaishoitoon parannuksia, jotta tämä kokonaisuus [Puhemies koputtaa] toimii, [Puhemies: Kiitoksia!] ja nyt tuomme vielä tämän istuntokauden aikana tämän esityksen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

16.14 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omaishoitotyö on usein raskasta, vaativaa työtä, jossa ollaan intensiivisesti kiinni vuorokauden ympäri vuodesta toiseen. Omaishoidon tuen lisäksi on myös muita keinoja, joilla voidaan tukea omaishoitajia. Omaishoitajuuteen liittyy paljon opeteltavaa aina käytännön työstä viranomaistahojen kanssa käytävään paperisotaan. Moni omaishoitaja on ymmällään sääntöviidakossa, ja kentältä on kantautunut myös viestiä, että opastukselle on huutava tarve. Opastus omaishoitotyöhön vaihtelee kunnittain, ja informaatiota on kyllä riepoteltu pitkin nettiä, mutta monille tiedon palasten kasaaminen on haastavaa. Erityisesti vanhemmilla ihmisillä ei ole välttämättä riittäviä valmiuksia etsiä tietoa verkosta. Kysyn asianomaiselta ministeriltä: olisiko hallitus valmis tukemaan kuntia taloudellisesti erilaisten omaishoitajille tarkoitettujen [Puhemies koputtaa] opastus- ja tukitoimintojen tehostamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.15 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulevassa lainsäädännössä myös neuvontapalveluissa on otettava tiukempi linja. Yhdyn tähän näkemykseen, että meidän on autettava omaisia ja ikääntyneitä ihmisiä palveluverkossa tietämään, mistä itselle, omaan tarpeeseen, se palvelu on saatavissa. Sitä kautta asumisen ennakointi ja ylipäätään omatoiminen hakeutuminen eri palvelumuotoi-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

hin, eli asumisen puolella eri palvelumuotoihin, ovat sitä, jonka eteen pitää tehdä työtä, ja tämä tullaan varmistamaan jo lainsäädännöllisesti.

Mutta ongelmia on myös siinä, noudatetaanko tätä kaikkea. Jatkossa ehkä iso parannus tapahtuu nimenomaan sote-rakennemuutoksen näkökulmasta, kun 22 toimijaa koko alueella jatkossa koordinoi, että käytännöt ovat samat. Tällä hetkellä kuntien ja kuntayhtymien toimet ovat hyvin erilaisia kunnasta ja kuntayhtymästä riippuen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.16 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit ovat esittäneet vanhustenhoivaan neljän takuun mallia — hygieniatakuu, ulkoilutakuu, ruokailutakuu ja yhteisötakuu — koska näyttää siltä, että pelkästään tuo hoitajamitoituksen nostaminen ei riitä, kun meillä ei ole tarpeeksi hoitajia. Ja tämä puolestaan johtaa sitten siihen, että meillä on jouduttu palveluasumisen yksiköjä sulkemaan kokonaisuudessaan ja sitten siirtämään näitä vanhuksia eri puolille ja löytämään heille hoitopaikka sieltä, missä vapaita sijoja on sattunut olemaan. Mitä hallitus aikoo tehdä sille, että vanhukset eivät joudu ikään kuin heittopussina palveluasumisen yksiköstä toiseen, kun tällä hetkellä näitä yksiköjä suljetaan hoitajapulaa takia? Mikä on hallituksen vastaus tähän tilanteeseen? Tämä on tällä hetkellä akuutti ja huutava pula, ja jos ajatellaan, että näitten vanhusten omaiset joutuvat monta kertaa kulkemaan pidempiä matkoja, jotta he voisivat käydä tapaa-massa näitä palveluasumisen yksiköstä toiseen siirrettyjä [Puhemies koputtaa] omaisiaan, [Puhemies: Kiitoksia!] niin mitä hallitus tekee tälle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä inhimillistä on se, että ihmisen pitää saada asua siellä, mihin on saatu se paikka. Ja tähän liittyy myös tämä iso kysymys, että tässä ajassa niin moni toivoisi, että voitaisiinko nyt sitten vaan luopua siitä, että kun on hoitajapulaa, niin mitäs jos me näistä hyvistä lainsäädännöllisistä reunaraameista luovuttaisiin ja todettaisiin, että ei se mitään. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä — Ben Zyskowitz: Kukas tuollaista on ehdottanut?] Tämä edustaja Essayahin kysymys nimenomaan todistaa minusta hienolla tavalla sen, että meidän pitää pyrkiä tarjoamaan inhimillistä vanhuutta kaikille. Ja jotta se on mahdollista, niin se tarvitsee riittävän henkilöstömitoituksen. Olen aivan samaa mieltä kristillisdemokraattien kanssa siitä, että hyvä vanhuus määritellään juuri näillä termeillä, joita tässä käytitte lupauksen muodossa. Ja tämä tarkoittaa sitä, että meillä täytyy olla riittävästi henkilökuntaa, ja me emme voi eduskuntana heti lähteä siitä, että perutaan sitten ja ajatellaan, että annetaan vähän huonompaa hoitoa. Kyllä meidän täytyy pystyä löytämään [Puhemies koputtaa] ratkaisu [Puhemies: Kiitoksia!] hoitajapulaan, ja siksi [Puhemies: Aika!] se ratkaisu nyt on tekeillä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

16.18 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On melko erikoista, että täällä puhutaan hoitajapulasta mutta samaan aikaan hallitusohjelmassa on mainittu omaishoito vain kerran. Eikö tämä olisi yksi ratkaisu? Ja toinen ratkaisu olisi houkutella

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

niitä tuhansia hoitajia, joita Suomesta on ulkomaille lähtenyt? Oletteko te tätä suomalaisten hoitajien houkuttelua kotimaahan pohtinut?

Mutta kysyn vielä sen teiltä, ministeri Kiuru, kun viime vaalikaudella omaishoitolakia uudistettiin ja tuolloin valtio kompensoi kunnille kokonaisuudessaan näistä kahdesta vapaapäivästä aiheutuneet kustannukset ja tämä korvamerkitty raha oli silloin 95 miljoonaa euroa vuodessa: oletteko te nyt leikanneet tästä omaishoidon korvamerkitystä rahasta itse asiassa puolet pois tällä hallituskaudella? [Vasemmalta: Ohhoh!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kuka vastaa? — Ministeri Kiuru.

16.19 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti edustaja avaa vielä tätä kysymystä tämän kyselytunnin jälkeen — en oikein ymmärtänyt, mitä tarkoittitte. Mutta tässä hallitusohjelmassa me emme tee vanhus-tenhuoltoon leikkauksia vaan satsauksia, ja tämä on se iso kuva. Me yritämme nyt parantaa vanhustenhuoltoa näiden epäkohtien osalta.

Meidän on otettava vakavasti se, että meillä on liian vähän hoitajia. Meillä on hoitajia, jotka ennen tekivät välillisiä töitä välittömän työn sijaan. Eli hoivatyötä, hoitotyötä, ei tehty, vaan tehtiin myöskin siivous-, pyykinpesu- ja ruokapalveluita samaan aikaan, kun olisi pitänyt sillä ammattivaellalla keskittyä hoivaamiseen ja hoitamiseen. Nyt tämä on uudistettu. Mutta tämä liike jatkuu myöskin muiden vanhuspalveluiden osalta, ja ajattelen, että on hyvä, että on mainittu myös omaishoito. Me emme pysty tekemään niin isoa reformia, että me laittaisimme omaishoidon tuen nyt samalle viivalle koko maassa, mutta näillä 22 alueella [Puhemies koputtaa] se tulee olemaan alueen sisällä samalla tasolla [Puhemies: Kiitos!] vuoden 23 alusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

16.21 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kiuru, mainitsittekin, että vanhuspalvelulain toinen vaihe tulee tänne eduskuntaan. Se on ollut tässä juuri hiljattain lausuntokierroksella. Huomasitteko, että tuossa syyskuun lopussa 26 vanhustyön johtajaa otti julkisesti kantaa, esitti hätähuutonsa teille? Ja se kuuluu näin: ”Lisää osaajia ikääntyneiden palveluihin, ei kädettömäksi tekeviä lakeja.” He viittaavat juuri tähän teidän toiseen vaiheeseen, jota te olette nyt tuomassa. Olettehan muuttamassa sitä, ja tuottehan tänne sellaisen lain, jolla saadaan lisää hoitajia kotihoitoon? Nimittäin tämä teidän edellinen lainsäädäntömuutoksenne aikaansai sen, että viime kesänä jouduttiin sulkemaan hoitolaitoksia vanhustenhuollosta. Nyt me tarvitaan sellainen laki, joka oikeasti lisää sekä kotihoitoon että laitoshiitoon näitä henkilöitä. Teettehän sellaisen? Lupaattehan tämän seurakunnan läsnä ollessa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.22 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaaminen on a ja o, jos me pohdimme nyt sitä tulevaa esitystä vanhuspalvelulain seuraavaksi uudistukseksi. Siinä on keskeinen kysymys, miten resursoidaan pysyvästi se, että ihminen saa sen palvelun, jota hänelle on myönnetty tarpeen mukaan, mutta myös niin, että hoitajat tietävät, että he saavat käyttää jo-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

kaisen palvelun turvaamiseen saman ajan kuin missä se sitten jollakin muullakin alueella tapahtuu. Tästä syystä olennaista on se, että nämä lain kirjaimet kotihoidon henkilöstön riittäväksi turvaamiseksi myöskin tehdään. Se herättää myös vastustusta, tiedän sen. Mutta me lähdimme siitä, että kun ympärivuorokautisessa hoivassa turvataan henkilöstön saataavuus, me turvaamme sen myös tässä suhteessa lain tasolla.

Toinen juttu sitten on se — mistä olen huolissani, ja varmaan koko eduskunta — mistä me saamme sote-alalle pysyvästi vetovoimaa mutta myös pitovoimaa. [Puhemies koputtaa] Ja siitä meidän täytyy kansallisesti käydä [Puhemies: Kiitoksia!] todella iso keskustelu, mitkä ne toimet ovat, ja siihen on nyt lähdetty.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys vanhustenhoidon valvonnasta (Jussi Saramo vas)

Suullinen kysymys SKT 182/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myös vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on esittänyt tähän kokonaisuuteen kysymyksen. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.23 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Reilun kahden vuoden takainen hoivakohu toi silloin kaikkien eteen sen järkyttävän todellisuuden, jossa monet suomalaiset vanhukset elivät, erityisesti suurten hoivayritysten yksiköissä. Vanhushoivakohun jälkeen tuli vastaava kohu varhaiskasvatusbisneksestä, jossa myös oli käytetty laajamittaisesti haamuhoitajia. Edellisen hallituksen sote-uudistus olisi johtanut massiiviseen yksityistämiseen ja pakkoyhtiöittämiseen, mutta nyt sote-uudistus vie oikeaan suuntaan, kun yksityinen hoivabiznes ei voi enää maksimoida voittoja ihmisten hyvinvoinnin ja turvan kustannuksella. Jatkossa julkisen sektorin on aina oltava kuskin paikalla. Kysynkin ministeri Kiurulta: kuinka nopeasti nämä uudet hyvinvointialueet voivat saada tilanteen hallintaansa — niin kuin tässä perussuomalaiset nostivat esiin, Tampereelta ja muualta on paljastunut, että vieläkin näitä ongelmia siellä yksityispuolella erityisesti on [Ben Zyskowitz: Ja julkisella puolella!] — jotta ei enää oltaisi riippuvaisia [Puhemies koputtaa] muutamista suuryrityksistä? [Puhemies: Kiitoksia!] Ja tullaanko valvomaan julkisten ja myös yksityisten toimintaa jatkossa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.24 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tullaan valvomaan. Ja oli hyvä analyysi siitä, mitä sote-uudistuksessa reunaraameiksi laitettiin myöskin vanhushoivapalveluihin. On hyvä sanoa, että meillä on ongelmia niin julkisen kuin yksityisenkin puolen toiminnassa, ja näissä meillä täytyy olla nollatoleranssi. Me emme voi ajatella, että vanhusten huono kohtelu jatkuu. Se on mahdotonta. Meidän täytyy sovittaa tämän päivän osaamistarpeet yhteen sen kanssa, mitä on inhimillinen vanhuus, ja tämä ei ole helppo asia. Ja olen samaa mieltä siinä, että me tarvitsemme

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

valvovaa viranomaista. Tämä Tampereen esimerkki osoittaa sen, että valvova viranomainen on toiminut ja asiaan on nyt puututtu. Se tuli myöskin Tampereen kaupungille järjestäjänä kyllä aika kovasti eteen, koska heillä oli kolme päivää aikaa reagoida siihen, että toiminta siirretään omaksi. Kyllä tämä on myös julmaa. Jos näitä asioita ja laiminlyöntejä tapahtuu, niin niihin sitten myös puututaan ja kovalla kädellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

16.25 Jukka Mäkynen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Selvitin viime keväänä kirjallisella kysymykselläni ministeri Kiurulle aluehallintovirastojen valvontakäytäntöjä. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston johdon mukaan tarkastuskäynneistä ilmoitetaan ennakkoon terveydenhuollon yksikköihin, kuten vanhusten hoitokoteihin. Avin johdon mukaan ennalta ilmoittamattomalle tarkastuskäynnille on lain mukaan aina oltava peruste. Hoitoyksiköiden toimintaa siis valvotaan siten, että hoitoyksikkö saa tietää valvontakäynnistä ennakkoon. On selvää, että tällainen käytäntö rikkoo törkeästi vanhusten ihmisoikeuksia. Arvoisa ministeri Kiuru, miksi ette näe ongelmaa siinä, että hoitokotien tarkastuksista ilmoitetaan terveydenhuollon yksiköille ennakkoon ja potilasturvallisuuden vaarantuminen lakaistaan näin maton alle? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.26 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikkea nykyistä lainsäädäntöä voidaan aina tarkastaa. Lähtökohdan kuitenkin pitää olla se, että silloin kun me epäilemme, että laiminlyönti on tapahtunut, niin se perustuu johonkin — sehän on oikeudenmukaisen yhteiskunnan peruste — mutta olen valmis tarkastelemaan tätäkin kysymystä. Meillä on nyt nämä pykälät auki täällä eduskunnassa, kun tuodaan esitys vanhuspalvelulakiin, mutta lähtökohdan täytyy olla tietenkin se, että nämä asiat pitäisi tehdä jo paljon aikaisemmin. Myös omavalvonnan pitää toimia. Me emme voi lähteä siitä, että meillä on vain valtion viranomaiset, jotka sitten viime kädessä puuttuvat. Kyllä meidän täytyy myöskin vaatia kenttää sitoutumaan siihen, että omavalvonta toimii. Tämä on iso kysymys sekä järjestäjän näkökulmasta mutta myös yhteiskunnan ja koko luottamuksen näkökulmasta, miten me kohtelemme vanhuksiamme ja onko alalla intressi pitää huolta siitä, että myöskin tämä omavalvonta toimii. Siksi korostaisin sitä, että molempia tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

16.27 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotihoidon tilanne on haastava. Siellä kotona asuu erittäin monisairaita vanhuksia, jotka tarvitsevat paljon hoidon palveluita. He ovat samalla hyvin haavoittuvassa asemassa: he ovat riippuvaisia tästä hoidosta. Olemme saaneet lukea, että väärinkäytöksiä ja varkauksia on liittynyt hoitohenkilökuntaan, ja kysyisinkin — tässä samalla, kun ympärivuorokautiseen hoivaan pääsy on vaikeutunut johtuen näistä lainsäädännöllisistä kiristyksistä: Millä tavalla tullaan varmistamaan se, että henkilöstö, joka antaa palvelua koteihin, on osaavaa ja sitä on riittävästi? Ja onko tarkoitus tai suunnitelmia ottaa myöskin jonkinlaisia soveltuvuustestejä käyttöön hoi-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

tohenkilökunnalle, ettei nyt vain käy niin, että kaikkia kynnelle kykeneviä yritetään vaan haalia lähihoitajakoulutukseen tasosta riippumatta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.29 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se on ihan aiheellinen kysymys, ketkä meistä hoitavat keitäkin jatkossa ja millä eetoksella ja millä koulutuksella. Ne ovat minusta ihan aiheellisia kysymyksiä. Jokainen meistä haluaisi, että ihminen, joka tulee lähelle ja pitää meistä huolta, osaa ja taitaa nämä hommat. Se on ihan ehdoton edellytys. Haasteeksi tietenkin tulee tässä osaamispuolassa se, mistä me saamme tällaisia kriteerit täyttäviä henkilöitä hakeutumaan nimenomaan tähän koulutukseen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Norjasta!] Se on haastavaa, ja niin kuin totesin, me ollaan viimeksi tänään käsitelty sosiaali- ja terveystieteissä ministerityöryhmässä nimenomaan tämän osaamisen ohjelman aloittamista ja sitä, miltä pohjalta sitä tehdään. Siinä se keskeinen kysymys on, miten me varmistamme myös vanhuspalveluiden vetovoiman. Tässä esityksessä, mihin viitattiin, nimenomaan hoitajamitoituksen osalta varattiin — nyt ulkomuistista sanon — [Puhemies koputtaa] noin 150 miljoonaa euroa lisäkoulutukseen lähihoitajakoulutuksen lisäämiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustan eduskuntaryhmän lisäkysymys, edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

16.30 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvokas ja turvallinen vanhuus on meidän kaikkien oikeus. Se edellyttää hoitajien jaksamista, mukaan lukien omaishoitajien jaksamisen. Haluaisin kysyä peruspalveluministeri Kiurulta: miten omaishoitajien tosiasiallisia mahdollisuuksia pitää heille osoitettuja vapaita tuetta? Nyt vapaapäiviä jää pitämättä, ja omaiset eivät sitä kautta saa turvallista hoitoa.

Keskustan ehdotus on lisätä perhehoitoa omaishoidon sijaisvaihtoehtona. Perhehoitaja voi tulla hoidettavan kotiin ja hoidettava mennä perhehoitajan luo. Tuttu, turvallinen, perheenomainen sijaishoitopaikka on meidän tavoitteemme. Me puhumme nyt ihmisten perusasioista, oikeudesta turvalliseen elämään. Tämä on tärkeää muun muassa muistisairaiden kannalta, että tuttuus ja turvallisuus säilyvät.

Omaishoitajien riittävästä jaksamisesta huolehtiminen on meidän kaikkien asia. Miten hallitus aikoo edistää tätä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

16.31 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on noin 50 000 omaishoitajaa, jotka siis ovat tuen piirissä, ja paljon niitäkin, jotka eivät edes ole tuen piirissä. Tästä voi vetää sen johtopäätöksen, että jos lähes 30 000 on yli 65-vuotiaita, niin silloin olennaista on se, miten me heitä tuemme.

Sosiaali- ja terveystieteiden sisältöuudistuksessa, joka sotessa on menossa, on otettu huomioon se, että meidän pitäisi priorisoida sitä, että omaishoitajat jaksavat. Heidän palvelunsa nimenomaan perustasolla on varmistettava, ja kaikessa on haluttu huolehtia siitä, että heidän jaksamisensa turvataan. Monet näistä ihmisistä, jotka hoitavat omaa sairasta läheistään kotona, tarvitsevat myös sosiaali- ja terveystieteiden palveluja, ja se, miten heidän tu-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

keaan voidaan lisätä, on nyt päivän kysymys osana sitä sisältöuudistusta. Siellä on jonossa leikkauksia, siellä on jonossa vaivojen hoitoa. Miten tämä kuvio onnistuu niin, että heitä tuetaan?

Toinen kysymys on sitten se, miten virkistymisen näkökulmasta tuetaan myöskin toimintakykyä, [Puhemies koputtaa] ja siinäkin meillä on laiminlyöntejä kentällä, vaikka laki sen sinänsä takaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä viimeisenä vastauspuheenvuoro edustaja Reijoselle.

16.32 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vähän ikävälle tuntuu, että omaishoidon tuki ei tule verottomaksi ja omaishoitoon ei tule yhtenäisiä kriteerejä koko Suomeen. Kun tässä ministeri nosti esille, kuinka tärkeää on kehittää omaishoitoa, niin kysyn nyt sitten samalla, että kun viimeksi tämä Kansallinen omaishoidon kehittämisohjelma on päivitetty vuonna 2014, niin milloin tämä aiotaan päivittää, koska tästä on tosi kauan, kun tämä on viimeksi päivitetty.

Ja sitten se ikävin kysymys: Pitääkö paikkansa — kun olen näin kuullut — onko tämä totta, että kunnille korvamerkittyä valtionosuutta omaishoitoon olette menneet leikkaamaan reilusti, kuuleman mukaan ehkä jopa puolella? Pitääkö tämä paikkansa, onko näin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru.

16.33 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmaan nyt tarvitaan tukiopestusta, kun siinä vierekkäin istuvat edustajat, jotka molemmat tätä kysyivät. Tämän kyselytunnin jälkeen olisi kiva tietää, mihin tämä huhu nyt liittyy.

Niin kuin totesin, me tulemme käyttämään tällä hallituskaudella kakkosvaiheen vanhuspalveluiden uudistukseen 45 miljoonaa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tähän mennessä ykkösosvaihien vanhuspalveluiden uudistukseen, joka koski siis ympärivuorokautista hoivaa, on käytetty jo satoja miljoonia. Me satsaamme tällä hallituskaudella satoja miljoonia vanhuspalveluiden uudistamiseen, mutta minun on sanottava, että enempää ei saatu hallitusohjelmaan rahaa vain vanhuspalveluiden uudistamiseen — [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] siis jo satoja miljoonia. Se syy on se, että minä en siihen pysty. Vaikka edustaja Reijonen nyt toivoisi, että pannaan myös omaishoito täysremonttiin saman tien, siihen en nyt pysty, mutta totean, että 22 alueella tämä yhtenäistäminen tapahtuu. Olemme neuvoneet THL:ää nyt kiireesti tarttumaan siihen, että nämä yhtenäistämiskriteerit valmistellaan ajoissa, jotta seuraavaan hallitusohjelmaan saadaan tämä viimeinen palanen lokahtamaan ja silloin saadaan nämä vanhuspalvelut kokonaisuudessaan uudistettua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä ministeri Paatero, olkaa hyvä.

16.34 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Ihan lyhyesti: Samoin ajattelin, että voidaan palata tähän, koska meillähän on valtionosuusjärjestelmä, jossa ei ole korvamerkintöjä. Meillä on valtionavustusjärjestelmä, jossa kohdennetaan joihinkin yksittäisiin kehittämishankkeisiin, ja summa on noin 1,9 miljardia euroa,

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

valtionosuuksissa se on noin 8 miljardia euroa. Suurimmalta osalta siis kunnat siellä sisällä päättävät, mihin budjetin suuntaavat.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys valtiontalouden menokehyksestä (Antti Häkkänen kok)

Suullinen kysymys SKT 183/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Häkkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.35 Antti Häkkänen kok: [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä mikrofoni.

No niin. — Arvoisa puhemies! Tulevaisuutta ei voi rakentaa pysyvän velkaantumisen varaan. Tätä perusperiaatetta näytetään nyt jossain määrin rikottavan Suomessa ja Euroopassa. Kokoomuksen mielestä pitää edistää työllisyyttä, yrittäjyyttä, tarkkaa taloudenpitoa ja viisaasti kohdennettuja resursseja, jotta julkinen talous on kestäväällä pohjalla ja voidaan tehdä myös niitä tulevaisuusinvestointeja — ei siis pysyvällä velkaantumisella. No nyt pääministerillä ja valtiovarainministerillä on näköjään erilainen käsitys siitä, noudatetaanko näitä talouspolitiikan sääntöjä Suomessa vai ei. Pääministeri maalaa nyt kehysjärjestelmään sellaisia aukkoja, jotka helpottavat velkaantumista. Valtiovarainministeri on ollut tästä ilmeisesti eri käsityksessä, mutta te olette kuitenkin rikkoneet kehyksiä jo useampaan kertaan. Nyt kysymys kuuluu: aiotteko luvata eduskunnalle nyt tässä, että ette enää riko kehyksiä ettekä tule hyväksymään näitä pääministerin ehdottamia aukkoja [Puhemies koputtaa] tähän kehysjärjestelmään?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri, olkaa hyvä.

16.36 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska oletan, että saamme keskustella tästä muutaman puheenvuoron verran, niin avaan aluksi, mitä ikään kuin kehyksellä itsessään tarkoitetaan. Se on vaalikauden alussa kunkin hallituksen itselleen sopima ikään kuin raami, menokatto sille, jonka sisään mahdutetaan talouspoliittiset toimet, menolisäykset ja muut talouden välttämättömät ratkaisut. Tämä hallitus muutti kesken vaalikauden kehystä koronatilanteen iskiessä. On mielenkiintoista toki kysyä vastakysymys: olisiko kokoomus sitten jättänyt sen tekemättä? [Ben Zyskiewiczin välihuuto] Tämä oli yleinen linja eurooppalaisissa maissa.

Mitä tulee kysymykseenne siitä, onko hallitus sopinut vastaisuudessa ikään kuin rakentavansa kehysjärjestelmän uudella tavalla, vaikkapa todeten siihen tiettyjä aukkokohtia in-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

vestointien pohjalta, niin ei, sellaista päätöstä hallitus ei ole tehnyt. Sen sijaan olemme sitoutuneet valtiovarainvaliokunnankin toivomalla tavalla virkatyönä [Puhemies koputtaa] valtiovarainministeriössä tänä talvena aloittamaan koko suomalaisen [Puhemies: Aika!] finanssipolitiikan säännösten päivittämisen, ja kehys tietenkin arvioidaan sen osana virkätöinä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Häkkänen, olkaa hyvä.

16.37 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eihän tässä nyt tullut kysymykseen vastausta alkuunkaan. Valtiovarainministeri kiertelee tätä asiaa, koska tähän on hallituksen sisällä poliittisesti täysin tulikuuma kysymys. Nyt herää myös kysymys, mitä linjaa tämä hallitus ajaa EU:n taloussääntöjen muuttamisessa. Jos te ette tiedä kotimaan talouspolitiikasta sitä, pitääkö velkaantumista helpottaa vai pitääkö olla vastuulliset velkakriteerit, menokriteerit, niin mitä linjaa te ajatte EU-tason säännöksissä? Nimitäin parasta aikaa on käynnissä EU-maiden kesken tiukka keskustelu — ollut jo useita vuosia — siitä, pitäisikö sääntöjä muuttaa velkaantumista helpottavaan suuntaan vai vastuullisen talouspolitiikan suuntaan. Ja Suomen hallitus ei ole EU-politiikassa kyennyt muodostamaan aiemminkaan riittävän ajoissa kantaa, ei ydinvoima-asioissa, metsäpolitiikassa, ei EU:n elvytyspaketissa ja nytten myöskään talouspolitiikan säännöstoissa. Mitä luulette, [Puhemies koputtaa] valtiovarainministeri Saarikko, mitä tänään [Puhemies: Kiitoksia!] illalliskeskustelussa EU-päätäjien kesken Marin tästä asiasta sanoo?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.39 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mennään vielä tähän, jos, edustaja Häkkänen, en osannut riittävän selvästi vastata: hallitus on sitoutunut kehysjärjestelmään, ja hallitus ei ole tehnyt päätöstä, joka ikään kuin muuttaisi kehysten peruseräjäitä ja jättäisi sieltä aiempaa enemmän asioita ikään kuin oman menoraamisen ulkopuolelle. Tunnette toki järjestelmän varmasti hyvin ja sen, että yhteisellä sopimuksella — kehysjärjestelmä on ollut voimassa vuodesta 2004 — esimerkiksi työttömyysturvan suhdanneluonteisina ovat sen ulkopuolella. Mutta uusia vastaavia linjauksia ei ole tehty. Hallitus itse kunkin vaalikauden alussa ja tässä tapauksessa myös koronan vuoksi kesken vaalikauden teki tuon muutoksen.

Kysyitte myös Suomen linjasta suhteessa EU:n vakaus- ja kasvusopimukseen, ikään kuin siihen finanssipoliittiseen säännöstöön. Kyllä Suomen linja on ihan selvä. EU-perussopimuksen avaamista me emme kannata. Se on perussopimustasoinen kysymys. Se on EU:n peruspilari, että on olemassa talouspolitiikan säännöstö, joka sitoutuu [Puhemies koputtaa] kahteen keskeiseen lukuun, mutta kaikkein oleellisinta on se, [Puhemies: Kiitoksia!] että säännöt olisivat sellaisia, että jäsenmaat niitä noudattaisivat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.40 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tätä keskustelua kuuntelee, niin alkaa kyllä yhä enemmän ymmärtää sitä edustaja Ovaskan tviittiä ”kau-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

anko tätä Marinin talouspolitiikkaa vielä pitää kestää?” Vastaus on, että niin kauan kuin te, valtiovarainministeri Saarikko, sen kuittaatte ja te, keskustan edustajat, sille enemmistön takaatte. [Perussuomalaisten ryhmästä: Juuri näin!] Kehykset rikottiin muuten viimeksi kevään päätöksellä koskien ensi vuotta ja vuotta 23, ei koronavuotia.

Mutta keskustan edustajille varmaan erityisesti on tuttu myös sanonta: ”Jos jokin asia tässä maassa on rempallaan, olkoon se sisäpolitiikka. Pääasia, ettei se ole ulkopoliitiikka.” Tämän tiesi jo presidentti Urho Kaleva Kekkonen. Kysyn valtiovarainministeriltä, kun sanoitte, että Suomi ei ehdota velkasääntöavaamista EU:ssa: voiko Suomen pääministeri aprikoida julkisuudessa, [Puhemies koputtaa] että investoinnit pitäisi laskea velan ulkopuolelle, [Puhemies: Kiitoksia!] kun samaan aikaan te sanotte, että Suomi ei sitä ehdota?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.41 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee tähän keskusteluun niin kutsutusta kultaisesta säännöstä — joka viittaa siis EU-tason pohdiskeluun siitä, muodostuisiko velkasääntöihin ikään kuin aukkokohtaa, joka koskisi ilmastonmuutoksen torjunnan investointeja — niin EU-tasolla tästä ei ole tehty linjausta, ja mikäli pääministerin puheenvuoroa oikein tulkitsin, hänen ehdotuksensa koski vastaavaa menettelyä suomalaiseseen kehysjärjestelmään. Se oli hänen ajatteluaan, ja sellaisesta hallitus ei ole tehnyt päätöstä.

Olette, edustaja Mykkänen, aivan oikeassa: kehykseen liittyvä taso ja talouspoliittinen keskustelu on ollut hallituksen sisällä hyvin vaikeaa, mutta me löysimme siitä viime keväänä sovun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

16.42 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspoliittinen poukkoilu on kyllä arveluttanut monia kansalaisia, ja niin on arveluttanut minuakin. Kun te ne kehyspäätökset teitte silloin viime keväänä, te varmasti tiesitte sen, että siellä ei ole riittävästi rahaa kulttuurille, liikunnalle, nuorisotyölle eikä poliisille. Tämä ei varmaan tullut kellekään yllätyksenä. Ainoastaan sitä te ette tienneet — ei myöskään ministeri Kurvinen, joka asiasta järjesti tiedotustilaisuuden — että tästä nousee niin iso meteli ja somekeskustelu. Se on hyvä asia, että ne rahat ovat tulleet, mutta kysymykseni kuuluu: onko tämä hallituksen talouspoliittinen linja se, että aina kun jostain asiasta nousee meteli, niin sinne annetaan lisää rahaa ja se annetaan sellaisesta rahastosta, joka ei ole mistään muualta pois?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.43 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei se linja oikein voi olla sellainen, jos ja kun hallituksella on sitoumus pysyä nyt itse määrittelemässään talouden raamissa eli siinä kehyksessä. [Välihuutoja oikealta] Tämä ratkaisu, joka takaa nyt Veikkauksen edunsaajille — liikunnalle, nuorisotyölle, mainitulle kulttuurialalle, sote-järjestöille ja niin edelleen — yhdenvertaisesti täyden kompensaaation, siis täyden tuen siitä Veikkauksen tulojen romahduksesta, on ilman muuta jostain tulevas-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

ta talouspolitiikan liikkumavarasta pois. [Ben Zyskowicz: Kertokaa se hallituskumppaneille!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.43 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Marin on tosiaan useassa yhteydessä esittänyt kehysmenettelyn niin sanottua uudistamista, kunhan velkaa otetaan vihreästi ja ilmastomuutoksen torjuntaan. Samaa on tosiaan esitetty EU:sta, jopa Saksasta, liittyen unionin velkasääntöihin ja talousohjaukseen. Velkamaat unionissa tietenkin hurraavat, ja samaa tekevät monet puolueet täällä Suomessa. Menojen viherbrändääminen ja kaiken mahdollisen liittäminen ilmastotoimiin on helppoa ja onnistuu varmasti niin Suomessa kuin Euroopan unionissakin. Niin tämä elpymispaketti kuin tuleva ilmastopakettikin näyttävät, miten niin sanotuilla hyvillä tavoitteilla voidaan perustella mitä vain. Näyttää siltä, että ilmastotoimiin ollaan valmiita käyttämään loputtomasti rahaa. Arvoisa hallitus, kysynkin: kuinka paljon Suomen kansalaisen arjen kustannukset ja verotaakka saavat kasvaa ajamamme maailman kunnianhimoisimman ilmastopolitiikan takia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.45 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ja muut EU-maat sitoutuivat yhteiseen elvytyspakettiin, jota kansallisesti kutsumme kestävä kasvun ohjelmaksi. Siinä hyvin selvästi kykenimme erottamaan sellaiset satsaukset, jotka liittyvät vihreään siirtymään, joka siis käytännössä tarkoittaa vaikkapa teknologian tukea, tutkimus- ja kehityssatsauksia tai vaikkapa vapaaehtoisen siirtymän tukea öljylämmityksen pois muuttamisesta. Tämän toimeenpano, jossa Suomi kunnostautuu tekemään paljon satsauksia nimenomaan vihreään siirtymään yhdessä elinkeinoelämän kanssa, on vasta alkamassa eri jäsenmaissa, ja me näemme sen vaikutukset. Siksi ajatus siitä, että nyt jo sitoutuisimme vastaavanlaiseen aukon rakentamiseen finanssipolitiikkaan EU-tasolla tai kansallisella... Kannattaa seurata nyt, miten tämän ohjelman toimeenpano etenee.

Viittasitte kysymyksellänne myös siihen, maksavatko tavalliset kansalaiset ikään kuin tämän siirtymän kustannukset. Hallitus on ollut hyvin tarkka siitä, [Puhemies koputtaa] että etenisimme toimissa ennen kaikkea [Puhemies: Aika!] kannustamalla ja elinkeinoelämää tukemalla, emme pelkästään ajatuksella siitä, [Puhemies: Aika!] että kansalaiset tämän maksaisivat. Se ei käy.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

16.46 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan unionissa on halua lieventää taloussääntöjä, alijäämiä, valtion velkasääntöjä ja myös näitä mainittuja investointikriteerejä. Rahapolitiikkaahan keskuspankit ovat löysentäneet jo huomattava aika sitten. Samaan aikaan rakennetaan erilaisia tulonsiirto- ja yhteisvastuujärjestelyjä. Viimeksi eilen talousvaliokunnassa eduskunnassa keskusteltiin pankkien kriisinratkaisurahastosta ja muun muassa sen aikaistamisesta, missä hyvin hoitaneiden pankkien asiakkaat käytännössä subventoisivat kriisipankkeja.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Valtiovarainministeri, te usein viittaatte, että perussopimuksia noudatetaan, tämä kaikki tapahtuu perussopimusten puolesta tai on vihreitä investointeja. Kaksi viikkoa sitten kyselytunnilla te viittasitte näillä yhteisillä toimilla Euroopan unionin talouskasvuun, mutta kysyn teiltä: näettekö, että tässä voisi olla kyse tällaisesta alkeellisemmasta, ikiaikaisemmasta ilmiöstä ainakin osin, eli jos tarjotaan löysää veronmaksajien rahaa pöydälle, [Puhemies koputtaa] niin sille kyllä löytyy ottajansa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.47 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Yleensähan rahan jakaminen, arvoisa puhemies, on helpompaa kuin jostain pois ottaminen. [Välihuutoja] Se taitaa olla kaikille poliitikoille tuttua.

Kysymyksenne oli hyvin osuva ja liittyy kyllä tässä useammassakin puheenvuorossa esiin nousseeseen EU:n talouspolitiikan ison keskustelulinjan muutokseen tai vähintäänkin sävyeroihin. Siksi Suomi osallistui seitsemän muun jäsenmaan kanssa kirjoitukseen, joka vahvisti ja halusi korostaa velkakestävyys- ja talouden vakauden merkitystä.

Mitä tulee yhteisvastuullisuuteen, neuvottelut pankkiunionin yksityiskohdista ja loppuun saattamisesta ovat vasta kesken. Ne odottavat tulevina kuukausina valtiovarainministerien EU-pöydässä, mutta esimerkiksi vahvasti yhteisvastuullisuutta korostava sosiaalirahasto tuon ilmastopaketin yhteydessä on asia, johon Suomen hallitus suhtautuu kannassaan erittäin kriittisesti. [Jani Mäkelä: Kriittisesti?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.48 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio tässä sanoo, että on jo pari vuotta yrittänyt antaa semmoisen kuvan, että Suomessa talouspolitiikka olisi muuttunut jotenkin julkisen talouden kestävyys- ja talouden kannalta välinpitämättömäksi. [Oikealta: No onhan se sitä!] Arvoisa oppositio, kannattaa katsoa tuloksia. Korona-aikana vain kaksi euromaata on onnistunut hillitsemään velkaantumista paremmin kuin Suomi. Jos me katsomme meidän pitkän aikavälin kestävyystämme, eli tätä niin sanottua rakenteellista alijäämää, niin se on 2 prosenttiyksikköä pienempi, miljardeja pienempi, kuin tämän hallituksen aloittaessa, vaikka välissä on ollut koronakriisi. Bkt on saavuttanut koronaa edeltäneen tuotannon tason ensimmäisten maiden joukossa euroalueella, ja työllisyydessä meidän eromme Ruotsiin on [Puhemies koputtaa] koko 2000-luvun pienin. [Puhemies: Aika!] Kysyn valtiovarainministeriltä, kun tiedän, että te olette käynnistäneet työn tämän julkisen talouden [Puhemies: Aika!] ohjausjärjestelmän kehittämiseksi jo aikaisemmin: voitko kertoa tästä työstä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko.

16.49 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lindtman on ihan oikeassa. Jos katsotaan vaikkapa nyt tätä velkaantumisen tasoa, niin me olemme samanlaisella mittakaavauralla kuin 2010-luvun alkupuolella. Ei siis sinänsä valitettavasti mitään uutta, vaan Suomen pitkäaikainen menojen ja tulojen epätasapaino on kyseessä, ja taustalla tietysti väestön ikääntyminen ja äskeisessä keskustelussa kaikkien meidän korostama halu pitää huolta ikäihmisistä. Mutta sen sijaan työllisyy-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

den osalta meillä on käsillämme erittäin hyvä tilanne, ja sen soisi entisestään vahvistuvan niin, että yritysten viestin meille ei enää tarvitsisi olla työvoimapula, vaan löytäisimme tavan ihmisten ja työpaikkojen parempaan kohtaamiseen.

Haluan vielä, arvoisa puhemies, vastata kuitenkin tähän EU-keskusteluun siltä osin, että se säännöstö, jonka EU on jäsenmailleen sopimuksessa rakentanut, on melkoisen monimutkainen. Tosiasia on myös, että sitä ei täysin noudateta, [Puhemies koputtaa] ja siksi minusta Suomenkin on perusteltua korostaa [Puhemies: Aika!] säännöstön yksinkertaistamista ja jäsenmaiden sitoutumista. Sellaisilla säännöillähän vasta todella on väliä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

16.51 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä te, ministeri Saarikko, näiden Marinin velkapuheiden ympärillä kierrätte vähän kuin kissa kuumaa puuroa. Toivon, että te käytte tämän kehysmenettelyn läpi myös Marinin kanssa, että hänellekin tämä käy selväksi. Te otatte ennätyspaljon velkaa vielä koronan jälkeenkin, ensi vuonna 6,9 miljardia, ja te ette pystyneet sen sisällä etsimään rahoitusta ensin poliisille, sitten kulttuurille, sitten liikunnalle, sitten tieteelle, sitten taiteelle, sitten urheilulle, ja vasta kohun jälkeen näitä rahoja sinne etsittiin. Marinin johdolla te päätitte leikata näistä kaikista ensin. Teidän päätöksentekonne on kuin letkajenkkää väärinpäin: yksi hyppy eteen, kolme taakse. Arvoisa ministeri Saarikko, kuinka paljon tätä välystä vielä on, millä tätä kaikkea te meinaatte rahoittaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.52 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tarkoitetaan välyksellä tai, virallisin termein, budjetin jakamattomalla osuudella? Se on tavanomainen käytäntö, että kukin hallitus jättää siihen budjettikirjan ehdotukseen sellaisia vielä kohdentamattomia euroja, joille kyllä kukin hallitus vuorollaan on aina vuoden kuluessa löytänyt lisäkäyttöä. Niitä kutsutaan lisätalousarvioiksi. Mitä tulee sitten tähän niin kutsuttuun täydentävään osuuteen, se on niin ikään tavanomainen tapa, jolla kukin hallitus yleensä hyvin teknisluontoisissa asioissa täydentää omaa esitystään eduskunnalle. Toivon, edustaja Heinonen, että nämä peruskäytännöt tulivat tässä puheenvuorossa selväksi.

Ja mitä tulee siihen, onko sitä jakamatonta vielä jäljellä ensi vuodelle, niin kyllä sitä on, mutta tietenkin me nyt sitoutimme siitä tämän Veikkauksen edunsaajien osuuden aiemmasta poiketulla tavalla hiukan korkeammalle tasolle. Ja mainitsemanne poliisien määrärahat — mikä on minusta oikea ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta tärkeä päätös — toteutuvat tämän vuoden budjetin lisätalousarviomenettelyllä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

16.53 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Purra tuossa puheenvuorossaan maalasi EU:n ilmastotoimet suurena mörköinä, joka vie teollisuudelta kilpailukyyn ja suomalaisilta työn. Väitän, että se on juuri päinvastoin. Olen vierailut nyt paljon yrityksissä, ja viimeksi näin tällaisen pohinan yritysentsäissä it-buumin aikana monta kymmentä vuotta sitten. Yritykset tulevat osaltaan ratkaisemaan tämän ilmastomuutok-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

sen. Jos me toimimme oikein, niin se tuo suomalaisille työtä ja suomalaisille yrityksille kilpailukykyä. Väitän, että me olemme muutaman vuoden sisällä sellaisessa tilanteessa, että tässä ilmastomuutosvastaisessa työssä yritykset menevät kovempaa kuin me päättäjät täällä salissa ehdimme regulaatiota säätää. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyselytunti!] Olisin kysynyt ympäristöministeriltä: näettekö asian samalla tavalla? [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.54 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sipilä on aivan oikeassa — juuri näin tapahtuu. Tällä hetkellä yrityskentällä tehdään valtavasti investointeja nimenomaan vihreään siirtymään, sen vaatimaan teknologiaan. Jos me katsotaan, miten raha tällä hetkellä maailmalla liikkuu, niin se nimenomaan kohdistuu näihin vihreisiin investointeihin. Sen takia on äärimmäisen tärkeää, että me omassa kestävässä kasvun ohjelmassa panostamme vahvasti myös julkista rahaa samalle kentälle, johon sitten yritysrahaa tulee vielä päälle, niin että pystymme moninkertaistamaan ne investoinnit vihreään siirtymään. Sitä kautta meillä on myös ratkaisuja myydä maailmalle ja pystymme varmistamaan, että meidän yritys- ja elinkeinoelämämme pärjää, ja sitä kautta saamme myös lisää työpaikkoja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä viimeinen kysymys tähän kokonaisuuteen. Edustaja Häkkänen, olkaa hyvä.

16.55 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan tähän alkuperäiseen asiaan, koska tämä keskustelu on nyt kadonnut eikä vastausta ole vielääkään tullut. Siis tällä vuosikymmenellä koronan jälkeen Eurooppaa ja Suomea uhkaa velkasokeus. Sen takia me kysymme tätä. Talouspolitiikan säännöillä on pyritty Euroopassa ja Suomessa pitämään päättäjien katse kirkkaana, niin että pientä kansantaloutta ei viedä velkakierteeseen ja Eurooppa pärjää, jos myöskään se ei ajaudu velkakierteeseen. Tämän takia me olemme olleet huolissamme, että tämä hallitus on tätä kotimaan velkapolitiikkaa nyt jalkauttamassa myös EU-tasolle.

Pääministeri puhuu joka paikassa nyt tästä, että pitäisi sallia vihreät investoinnit, digi-investoinnit, osaamisinvestoinnit. Sääntöjä ja rajoja rikotaan niin kotimaassa kuin Euroopassa. Tämän takia on käsittämätöntä, että tämä hallitus ei koe tätä asiaa niin tärkeäksi, että se ottaisi tähän ajoissa kannan, hakisi liittolaisia muista maista ja vaikuttaisi ennalta tähän. Nythän te jätte taas [Puhemies koputtaa] tuleen makaamaan [Puhemies: Kiitoksia!] ja odotatte, että komissio tekee. [Puhemies: Kysymys!] Miksi Suomen hallitus ei ole vieläkään muodostanut kantaa tähän asiaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.56 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jonkin verran tuli myös kritiikkiä siitä, miksi Suomi on vaikuttanut finanssipolitiikan säännöstöön tällä tavalla yhteisellä kannanotolla seitsemän muun jäsenmaan kanssa jo useita viikkoja sitten.

Ensinnäkin komission arvio — ei esitys — koko tästä talouskehikon jatkosta julkistettiin tällä viikolla. Eli mitenkään myöhässä Suomi tässä ei ole, päinvastoin me ennakkovai-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

kutimme ja ilmaisimme, että on olemassa joukko jäsenmaita, joille velkakestävyys on tärkeä asia.

Edustaja Häkkänen, jaan kyllä teidän arvionne siitä, että velka on vakava asia ja menojen ja tulojen tasapaino on EU:n mittakaavassa ja kansallisen talouden mittakaavassa tärkeää. Siksi on hyvä, että alijäämä pienenee nyt tälle vuodelle merkittävästi viime vuodesta, ja samaa suuntausta on hyvä jatkaa. Ei ole myöskään itsestäänselvää, että rahapolitiikka jatkuu nykyisen kaltaisena, ja siksi velkaantumiseen on kiinnitettävä vakavaa huomiota. Tuon arvion jaan kanssanne.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys yksityisen sairaanhoidon Kela-korvauksista (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 184/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Siirrytään seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.57 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Suomessa oli viime vuonna yli 3,3 miljoonaa Kela-korvattua yksityislääkärikäyntiä, mikä kertoo näiden palveluiden tarpeesta. Näitä korvauksia tarvitsevat erityisesti ikäihmiset, naiset, pienituloiset, ja esimerkiksi gynekologi-, silmälääkäri-, hammaslääkäripalveluissa nämä ovat käytännössä välttämättömiä.

Nyt pelkona on, että hallitus lakkauttaa tämän sinänsä pienen Kela-korvauksen, joka kuitenkin on ollut hyvä kannustin myös käyttää omia varoja terveydenhuollon rahoittamiseen, ja tämä uhkaa ruuhkauttaa tiukoilla olevat julkiset palvelut entisestään. Yhteiskunnan kannalta Kela-korvattu lääkärikäynti kuitenkin tulee edullisemmaksi kuin julkisen terveydenhuollon lääkärikäynti, joten ei ole mitään järkeä lähteä tätä järjestelmää lakkauttamaan. Kysynkin: onko hallitus valmis luopumaan suunnitelmistaan tämän Kela-korvauksen poistamisesta, ja aikooko se päinvastoin kehittää [Puhemies: Aika!] tätä järjestelmää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.59 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monikanavarahoituksen purkamista tai uudistamistyötä pohditaan parhaillaan parlamentaarisessa komiteassa täällä eduskunnassa eri puolueiden voimin, ja hallitus tekee sitten sen työn pohjalta omat linjauksensa, eli mitään päätöksiä hallituksen puitteissa ei ole vielä tehty.

Arvoisa puhemies! Kuten kysyjä totesi, niin tämä korvausaste on aika pieni. Edelliset hallitukset ovat sitä leikanneet jo aiemmin, ja se on niin pieni, reilu 10 prosenttia, että kaikista pienituloisimpia suomalaisia se ei usein auta, [Sari Sarkomaa: Köyhälle iso raha!] koska se omavastuuosuus on sitten niin suuri. Kaikista köyhimpien suomalaisten kannalta olennaista on laittaa julkisten terveyspalveluiden saatavuus kuntoon — eli että hoitoon, lääkärille tai muuhun tarpeen mukaiseen hoitoon pääsee silloin, kun tarve on suurin, ja sil-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

loin, kun hoitoa pitää saada ja kohtuullisilla kustannuksilla. Ja siihen tietysti ministeri Kiurun valmistelema hoitotakuu-uudistus tähtää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Kissakriisi hallintaan - kissojen tunnistusmerkinnän ja leikkauttamisen puolesta

Kansalaisaloite KAA 4/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 60 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Arvoisat edustajat, pyydän, että salissa keskitytään käsittelyssä olevaan asiaan ja muut keskustelut käydään salin ulkopuolella. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 **Anna Kontula vas:** ”Kissojen seura tekee hyvää. Jos sinulla on kurja olo, katso kissoja ja olosi kohenee, koska ne tietävät, että asiat ovat niin kuin ovat. Ei ole mitään, mistä pitäisi hermostua. Ne tietävät sen. Ne ovat pelastajia.” Tämä oli sitaatti Charles Bukowskilta.

Arvoisa puhemies! Kotikissa on kulkenut ihmisen kumppanina yli 10 000 vuotta. Nykyään se on yleisimpiä tai yleisin lemmikki kaikkialla, missä ihminen on asettunut aloilleen. Tämä yhteinen historia näkyy kotikissan pitkälle edenneenä domestikaationa. Eläkkeeseen ihmisen kanssa se on luopunut monista villikissan ominaisuuksista ja panostanut yhteiseloja helpottavaan käyttäytymiseen. Vaikka ihmisillä on taipumusta kokea kissa mystisyyteen saakka salaperäisenä otuksena, kissa puolestaan lukee ihmistä yllättävän tarkoin. Se esimerkiksi osaa seurata ihmisen katseen suuntaa ja matkia temppuja. Tutkitusti se tunnistaa ihmisen ilmeitä ja tunteita ja tulee puskemaan, kun huomaa läheisen ihmisen olevan allapäin. Aikuiset kissat kommunikoivat keskenään pääosin elekielellä. Koska ihminen ymmärtää tätä huonosti, ne kuitenkin opettelevat erityisiä äänteitä ihmiskommunikaation tarpeisiin. Aikuinen kissa maukuukin tavallisesti vain koettaessaan saada lajirajan yli kaikkein välttämättömimmät viestit. Kyse ei ole ainakaan kokonaan periytyvästä ominaisuudesta, sillä äänet vaihtelevat kissasta ja viestinnän kohteena olevasta ihmisestä riippuen. Esimerkiksi kissani Emma on kehittänyt erilliset maukaisut viestimään sellaisia asioita kuin ”moikka”, ”haluan ulos”, ”haluan syliin”, ”enkös vain olekin söpö” ja ”kahvisi haisee ihan kakalta”.

Arvoisa puhemies! Me emme elä kissojen kanssa kuitenkaan vain niiden kauneuden ja integriteetin vuoksi. Kissa on levinnyt ihmisen mukana laajalle, koska sen seura on lisännyt ihmisen selviytymistodennäköisyyttä merkittävästi. Vuosituhansien ajan ovat kissat

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

suojelleet viljavarastojamme. Sitä myöten, kun akuutti nälän uhka on väistynyt, ovat kissat siirtyneet suojaamaan meitä modernin ajan vitsauksilta, yksinäisyydeltä ja masennukselta. Ilman kissoja olisi huomattavasti useampi esi-isämme kuollut nälkään. Ilman kissoja olisi kansallinen mielenterveyspalvelujen kriisi syvempi. Kysymys kuuluu: Miten me vastaamme kissoilta saamiimme lahjoihin? Maksammeko kauneuden ja huolenpidon takaisin samalla mitalla?

Arvoisa puhemies! Näin ei valitettavasti ole. Kissoja on läpi historian rakastettu, mutta myös kohdeltu kaltoin ja jopa julmasti. Edelleen Suomessa hylätään tuhansia kissoja joka vuosi. Kissapopulaatioissa elää kymmeniätuhansia kissoja, joista kukaan ei kannu vastuuta. Populaatiokissat kärsivät nälästä, kylmästä, sisäsiirtoisuudesta sekä tarttuvista taudeista ja loisista. Hylätyn tai villinä elävän kissan elinikä on vain 2—5 vuotta, kun hyvin hoidettu kissa saattaa elää parikymmentäkin vuotta. Kuvitellaanpa, että metsissämme asuisi 20 000 hylättyä, pääosin sairasta tai nälkiintynyttä koiraa. Eikö siitä kirjoitettaisi valtakunnan medioissa? Eikö jokainen hallitus mainitsisi asian ohjelmassaan? Siis mistä nyt tämä hiljaisuus? Miksi kissa ei muka ansaitse meiltä samaa lojaalisuutta?

Ihminen on kissalle velkaa ja maksaa lyhennyseriä kovin kitsaasti. Eikä kyse ole vain velastamme kissoille vaan myös muille lajeille. Ihminen on tuonut kissan ympäristöihin, joihin se ei luontaisesti kuulu ja joissa sen metsästystaidot uhkaavat muuta lajistoa. Tarkkaa tietoa kissojen vaikutuksesta Suomen luontoon ei ole. Tiedämme kuitenkin, että kotikissa kuuluu maailman luonnonsuojelusäätiön haitallisten vieraslajien listalle ja on tietävästi saanut muualla melkoista tuhoa aikaan. On arvioitu, että kissalla on ollut keskeinen rooli ainakin 33:n lintu-, nisäkäs- ja matelijalajin sukupuutossa. Tunnetuin esimerkki lie nee pienellä uusiseelantilaisella saarella elänyt isovilistäjä, jonka majakanvartijan kissa saalisti sukupuuttoon. Vaikka myös vapaana ulkoilevat kesykissat metsästävät, tutkimustiedon valossa ne tekevät sen huomattavasti laiskemmin kuin kissat, joiden on hankittava ravintonsa itse. Siten huoli muista lajeista kietoutuu huoleen villoista kissapopulaatioista.

Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi aloitteen esityksiä kotikissojen siruttamisesta ja vapaana ulkoilevien kissojen leikkaamisesta. Suurin osa kissapopulaatioista saa alkunsa leikkaamattomista vapaana ulkoilevista kissoista. Sirutus taas mahdollistaa löytökissan palautuksen pikaisesti tuttuun kotiympäristöön. Aloitteen sivuvaikutuksena myös eläinsuojelun vapaaehtoisresursseja vapautuisi kissakriisin sammutustöistä muuhun toimintaan. Näin aloitteella voi olla välillisesti vaikutusta myös eläinsuojeluteemojen laajempaan kehitykseen. Jotta kaikilla kissanomistajilla olisi mahdollisuus huolehtia velvoitteistaan, tulisi sirutus, kastraatio ja sterilointi kuitenkin huomioida ainakin harkinnanvaraisessa toimeentulotuessa nykyistä laajemmin.

Arvoisa puhemies! Tämä puheenvuoroni on laadittu ihmisen näkökulmasta, sillä aloite käsittelee ihmisen vastuuta ja ihminen kykenee näkemään asioita heikosti muutoin kuin itsensä kautta. Haluan lopuksi kuitenkin muistuttaa, että tämä ihmiskeskeinen lähestymistapa on seurausta ymmärryksemme tasosta, ei luonnon järjestys. Ajattelen, että jokaisella lajilla on yhtäläinen oikeus olemassaoloon ja lajityypilliseen käyttäytymiseen siitä riippumatta, miten se vaikuttaa ihmiseen. Jeremy Benthamin sanoin: ”Kenties jonain päivänä oivalletaan, että jalkojen määrä, ihon karvoitus tai ristiluun pää ovat aivan yhtä vähäisiä syitä jättää tunteva olento oman onnensa nojaan.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

17.08 **Pihla Keto-Huovinen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Aktiivinen kansalaisyhteiskunta on vahvan demokratian merkki. Kiitän aloitteen tekijöitä tästä tärkeästä kissojen hyvinvointia edistävästä aloitteesta. Toivon, että tämä kansalaisaloite hyväksytään ja sen myötä kissojen leikkaamisesta ja siruttamisesta tulee uusi normaali.

Suomen eläinsuojeluyhdistyksen mukaan maassamme hylätään vähintään 20 000 kissaa vuodessa. Ongelman taustalla ovat kissojen heikko arvostus, leikkaamattomuus ja hallitsematon lisääntyminen ja niiden seurauksena syntyvät villiintyneet kissalaumat, joiden määrä monilla alueilla lisääntyy jatkuvasti. Tässä ei ole kyse mistään kesäkissailmiöstä vaan ympärivuotisesta ongelmasta.

Suomen eläinsuojeluyhdistyksen vapaaehtoisille eläinsuojeluneuvojille vuonna 2018 tehdyn kyselyn mukaan kissojen heitteillejättötapaukset ovat viime vuosina lisääntyneet selvästi. Kissoihin liittyviä eläinsuojeluilmoituksia tulee myös aikaisempaa enemmän, ja erityisesti luontoon syntyviä kissoja tulee koko ajan enemmän myös eläinsuojeluyhdistysten hoitopaikkoihin, eli siis sellaisia kissoja, joiden on annettu lisääntyä holtittomasti ulkona ilman asianmukaista huolenpitoa.

Lähes 10 000 kissaa päätyy löytöeläintaloihin, mutta vain joka viides löytökissa haetaan takaisin omaan kotiinsa. Löytöeläintaloihin päätyneille kissoille yritetään toki etsiä uutta kotia, mutta osa joudutaan lopettamaan villiintyneisyyden, sairauksien tai tilanpuutteen takia.

Populaatiokissat kärsivät myös monista terveydellisistä ongelmista, koska niitä ei ole koskaan madotettu tai rokotettu. Usein elämä ulkona aiheuttaa sen, että kissat ovat aliravitutuja ja ne kärsivät erilaisista puutostiloista ja tulehduksista. Kun kissat lisääntyvät hallitsemattomasti, populaatiossa saattaa ilmetä myös sisäsiirtoisuuden aiheuttamia ongelmia. Se altistaa muun muassa vakaville sairauksille ja jopa hengenvaarallisille kehityshäiriöille. Populaatiokissat saavat harvoin asianmukaista hoitoa ilman eläinsuojeluyhdistyksiä, joten ne sairastuvat tauteihin, jotka olisi voitu helposti välttää rokotteilla. Tämä tarkoittaa sitä, että ne voivat myös levittää kyseisiä sairauksia. Monet populaatiokissat, jotka löydetään, joudutaankin valitettavasti lopettamaan. Ja ne populaatiokissat, joita ei löydetä, kokevat valtavasti kärsimystä, ja useat kuolevat tuskallisesti.

Arvoisa puhemies! Kissakriisi näkyy myös vahvasti maamme eläinlääkäreiden työssä, ja olen useamman eläinlääkärin kanssa aiheesta keskustellut. Eläinlääkärit, joita olen tavannut muun muassa valvonta-asioihin liittyen, ovat kaikki nostaneet keskustelussa esille kissoja koskevana vakavimpana eläinsuojeluongelmana vapaasti lisääntyvät kissat ja kissapopulaatiot. Sama asia on noussut esille myös Ruokaviraston julkaisemassa Kissojen hyvinvointi Suomessa 2019 -raportissa, joka perustui eläinlääkäreille suunnattuun kyselyyn. Eläinlääkärit ovatkin vahvasti olleet eläinsuojeluyhdistysten rinnalla kansalaisaloitteen tavoitteiden takana.

Kansalaisaloitteen tavoite on kaksiosainen:

Ensinnäkin kissojen hallitsematon lisääntyminen tulee säätää lainvastaiseksi. Se tarkoittaa sitä, että kissanomistajalla on velvollisuus huolehtia siitä, että kissa ei pääse hallitsemattomasti lisääntymään, eli hänen tulee estää tämä joko kastroimalla tai sterilioimalla vapaana ulkoilevat kissat.

Toisena tavoitteena vaaditaan, että kaikki kissat tulee tunnistusmerkitä ja rekisteröidä. Tällöin on omistajan velvollisuus huolehtia siitä, että kissa tunnistusmerkitään mikrosirulla ja tunnistetiedot merkitään valtakunnalliseen rekisteriin. Omistajan tulee huolehtia myös siitä, että rekisterin tunnistetiedot pysyvät ajantasaisina. Tämän tunnistusmerkinnän ja re-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

kisteröinnin pakollisuus parantaisi kissojen kohtelua, sillä huonosti kohdellun kissan omistaja olisikin jäljitettävissä ja toisaalta karanneet kissat olisi mahdollista erottaa villiintyneistä ja kodittomista kissoista ja palauttaa omistajilleen.

Arvoisa puhemies! Nykyinen tilanne, jota voidaan jopa kissakriisiksi kutsua, kuormittaa niin eläinlääkäreitä kuin poliisia mutta myös eläinsuojeluyhdistyksiä, joiden toiminta on pääosin vapaaehtoistyöntekijöiden ja lahjoitusvarojen varassa. Tästä johtuen suurin osa yhdistyksistä kokeekin nykyisen kissatilanteen täysin kestäättömäksi, ja ne ovat vaatineet toimenpiteitä. Näiden kansalaisaloitteessa esitettyjen muutosten lisääminen lainsäädäntöön täydentäisi keinovalikoimaa kissakriisin ratkaisemiseksi ja edistäisi eläinten hyvinvointia.

Aloitetta vastustavien yleisimmät perustelut ovat sirutuksesta ja leikkauksesta aiheutuvat kulut, maatiaiskissojen häviäminen ja jyrсийäkannan lisääntyminen maatiloilla. Kuluja sirutuksesta ja leikkaamisesta toki aiheutuu, mutta ne ovat kertaluonteisia. Uskon myös, että jos eläimen hankinnassa joutuu tinkimään sirutuksen ja leikkaamisen kaltaisista perusasioista, on ehkä ihan tarpeellista pohtia lemmikin hankkimista vielä uudelleen.

Yksikään vastuullinen kissanomistaja ei päästä leikkaamattomia kissojaan ulkoilemaan valvomatta. Mikäli aloitetta vastustaa tällä perusteella, on todennäköisesti omalta osaltaan vastuussa kissapopulaatioiden synnystä. Maatiaiskissat eivät myöskään tällä aloitteella ole katoamassa mihinkään, sillä niitä voidaan kasvattaa edelleen aivan samalla tavoin kuin nykyään kasvatetaan myös rotukissoja.

Toivonkin, että tämä kansalaisaloite hyväksytään täällä eduskunnassa, sillä jokainen kissa ansaitsee kodin ja omistajan, joka huolehtii sen hyvinvoinnista. — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Mennään lyhyt debatti tässä. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä. — Painakaa V-painiketta, ketkä haluatte.

17.14 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ei ihan vielä, mikrofoni päälle. — Nyt.

No niin. — Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Kontula, erinomaisesta analyysistä kissoista. Kissat ansaitsevat arvostusta, ja on hienoa, että tämä kansalaisaloite on tänään eduskunnassa. Haluan lämpimästi kiittää aloitteen tekijöitä, haluan kiittää aloitteen allekirjoittajia, haluan kiittää ihmisiä, jotka välittävät. Haluan kiittää eläinsuojelujärjestöjä, ja haluan kiittää niitä lukuisia vapaaehtoisia, jotka pyyteettömästi tekevät työtä kissojen hyväksi ja tämän kissakriisin ratkaisemiseksi.

Aloite on tarpeellinen. Ministeri kertonee kohta, että myös sen esittämät asiat toivottavasti etenevät hyvin joutuisasti täällä, ja haluan sanoa koko sydämestäni sen saman, minkä olen usein eläinsuojeluasioissa täällä todennut, että sivistyneen yhteiskunnan mitta on se, kuinka pidämme huolta niistä, [Puhemies koputtaa] jotka eivät pysty itse puolestaan puhumaan. Tämä aloite on hieno. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

17.16 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Paljon kiitoksia tästä tärkeästä kansalaisaloitteesta sen tekijöille ja allekirjoittajille.

Suomessa elää tuhansia kissoja ilman hoitoa, ja on arvioitu, että jopa 20 000 kissaa hylätään vuosittain. Kissanpentuja viskataan tunteettomasti ulos liikkuvista autoista ja jätetään nälkiintymään tai paleltumaan pakkaseen, kissat ovat alttiita joutumaan tahallisen väkivallan uhreiksi ja niin edelleen. Tämä aloite ei tietenkään puutu näihin ihmisiin, jotka olisivat itsekkin avun tarpeessa ja jotka tällaista tekevät, mutta sillä on kuitenkin hyvä ja erittäin kannatettava tavoite esimerkiksi tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin pakolliseksi säätämisessä ja leikkaamattomien kissojen vapaan ulkoilun ja rajoittamattoman lisääntymisen kieltämiseksi.

Kannatan kansalaisaloitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

17.17 **Ruut Sjöblom kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni ei ole päällä — puolitoista sekuntia pitää painaa ensin.

Arvoisa puhemies! Meillä on velvollisuus kohdella eläimiä hyvin, ehkäistä kärsimystä ja mahdollistaa lajityypillinen käyttäytyminen. Valitettavasti eläinten suojelun parantamiseksi on kuitenkin Suomessa vielä paljon tehtävää.

Haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen laatijoita tärkeän asian nostamisesta eduskunnan käsittelyyn. Kissojen kohtaama arvostuksen puute on laaja ilmiö, joka on johtanut merkittäviin ongelmiin, ja näihin ongelmiin on julkisen vallan myös puututtava määrätietoisesti. Aloitteessa esitetyt vaatimukset kissojen tunnusmerkitsemisestä ja rekisteröinnistä ovat vahvasti perusteltuja niin eläinsuojelun, resurssien kuin kissojen hyvinvoinnin parantamisenkin näkökulmasta, ja omistajien vastuuta lemmikeistään on korostettava.

Kissojen hyvinvoinnin lisäksi on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota myös muihin lemmikkieläinten pitoon ja kohteluun liittyviin ongelmiin, esimerkiksi koirien pentutehtailuun. Nyt on aika etsiä laajamittaisesti keinoja eläinten hyvinvoinnin ja suojelun parantamiseksi maassamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

17.18 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän aloitteentekijöitä tämän tärkeän keskustelun esille saamisesta. Meillä on ministeri, joka on todella nopea. Nimittäin meillä on jo täällä eduskunnassa eläinten rekisterilainsäädäntö, joka mahdollistaa nyt tämän rekisteröinnin, josta on tietysti lähdettävä alkuun [Mika Niikon välihuuto] — ja varmasti koirista lähdetään, niiden käytännöistä, ensin.

Haluaisin vedota myös siihen, että kaikki tekisimme töitä mielipidemuokkauksen hyväksi niin, että se sydämetön toiminta, että otetaan kissa ja hylätään se, loppuisi, että hallitsematon pentujen saanti loppuisi, niin että kaikki kissat saisivat sen ansaitsemansa hoidon.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Haluaisin kuitenkin nostaa sen puolen, että maatiloilla tapahtuva toiminta [Puhemies koputtaa] on aina tukiin kytkennäistä, ja jos [Puhemies: Kiitoksia!] rikkeitä tulee, niin se voi viedä tuhansien eurojen tuet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Koponen, Noora, olkaa hyvä.

17.19 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahden kissan ihmismenona haluan myös osaltani kiittää lämpimästi aloitteentekijöitä, sillä kissatkin ansaitsevat paikkansa tässä salissa. Kissa on yksi persoonallisimmista kotieläimistä, mitä tiedän, ja samalla se on yksi heikoimmin arvostetuista kotieläimistä, mitä on. Kotonamme asustaa kaksi pelastettua kissaa: toinen löytyi Tori.fistä, ja toinen löytyi hylättynä ladosta. Kumminkin näistä karvatassuista rakastavat meidän perhettämme niin paljon, että palaavat aina takaisin, jos livistävät luvatta ulos. Kissa pyrkii toteuttamaan viettäänsä silloinkin, kun se on kasvatettu elämään kotona, ja siksi he joskus myös karkaavat. Siksi sirutus ja leikkaaminen ovat vastuullista kissoista huolehtimista, sillä nämä ihmisen ystävät ansaitsevat vain parasta.

Ajattelen myös, että meidän pitää auttaa eläimiä ja meidän pitää auttaa ihmisiä huolehtimaan omista karvaisista ystävistään. Tämä kansalaisaloite auttaisi sekä kissoja että ihmisiä. Ei jätetä enää yhtään [Puhemies koputtaa] kissaa kuolemaan turhaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

17.20 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia aloitteen laatijoille ja nimenkerääjille tässä tärkeässä asiassa, mutta erityisesti haluan mainita tämän keskustelun aloittaneet puheenvuorot eli edustajien Kontula ja Keto-Huovinen merkittävät puheenvuorot. Täytyy sanoa, että tämän aloitteen käsittelyssä tuntuu, että itsensäselvyydestä joudumme tässä salissa nyt keskustelemaan. Juuri tämän aloitteen tavoitteet ovat niitä, joita pitäisi ilman muuta olla: siruttaminen ja sitten kastroitio, niin että leikataan kissat eikä hallitsematonta lisääntymistä voi olla. Itselläkin on jossain vaiheessa ollut hevosia, ja täytyy sanoa, että kyllä kissa on sellainen järsijöitten ja jyräjäitten karkotin, että ne kuuluvat kyllä sinne talliin — kyllä ne meillä ainakin yöksi aina sisälle tulivat.

Lämpimästi toivon, että nyt meillä on latu auki maa- ja metsätalousvaliokunnassa, ja jatkamme siitä keskustelua varmasti tämänkin osalta, [Puhemies koputtaa] että siruttaminen ja rekisteröinti tulevat tavoitteeksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

17.21 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan minäkin osaltani kiittää kansalaisaloitteen allekirjoittajia ja taustalla puurtajia. Voin ajatella, että jotkut tällä hetkellä väittävät, että tämä on turha keskustelu, jota täällä eduskuntasalissa käydään, ja itse ajattelen taas niin päin, että jos meillä on ihmisiä, jotka hylkäävät karkeasti arvioiden yli 20 000 eläintä, tässä tapauksessa kissaa, vuosittain, on todellakin syytä puhua aiheesta, koska tässä on mielestäni jopa jotain sairasta.

Nämä hylätyt eläimet ovat täysin puolustuskyvyttömiä siinä tilanteessa, kun heidät heitetään ovesta ulos, jätetään yksin sinne kesämökin pihaan tai viedään jopa pahvilaatikossa

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

sinne läheiseen metsään. Itse koen, että eduskunnassa valmisteilla oleva eläinten hyvinvointilaki sekä HE 101 vastaavat pitkälti kansalaisaloitteen vaatimukseen, ja nämä tavoitteet, jotka ovat eläinten hyvinvointilaissa, on syytä saada maaliin niiden hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti, jotka me olemme itse itsellemme tehneet.

Iso kiitos kaikille, myös niille perheille, jotka hoitavat näitä kissoja, jotka eivät näihin varsinaisiin löytöeläinkoteihin mahdu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

17.23 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aion pitää tästä aiheesta vielä pidemmän puheen myöhemmin, mutta en voi nyt olla käyttämättä tätä tilaisuutta, kun herra ministerikin on siellä paikalla, joten olisin halunnut kysyä ministeriltä: kuinka te suhtaudutte tämän kansalaisaloitteen lakiesityksiin?

Täällä on tuotu esille myös se asia, että ulkona vapaana liikkuvia kissoja saatetaan tappaa tai kiduttaa, joten olisin halunnut kysyä ministeriltä: aikooko hallitus esimerkiksi koventaa eläinsuojelurikoksista saatavia tuomioita? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Pelkonen, olkaa hyvä.

17.23 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Omalta osaltani myös lämmin kiitos aloitteen tekijöille ja kaikille niille vapaaehtoisille ympäri Suomen, jotka päivittäin tekevät työtä kissojen hyväksi.

Apua tarvitsevien kissojen määrä on ollut jo pitkään kasvussa, ja kuten täällä on useammassa puheenvuorossa jo kuultu, Suomessa hylätään tai tapetaan arvioiden mukaan jopa 20 000 kissaa vuodessa. Tämä on täysin käsittämätöntä. Tällainen käytös on häpeällistä eikä missään nimessä kuulu hyvinvointiyhteiskuntaan. On ollut jo pitkään tiedossa, ettei ongelmiin voida puuttua ilman lainsäädännön muutoksia, joten toivon suuresti, että tämä aloite hyväksytään. Ja kun ministeri on paikalla, toivon myös, että otatte tämän asian hyvin vakavasti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

17.24 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille kansalaisaloitteen allekirjoittajille ja sen valmistelijoille, ja kiitos edustaja Kontulalle kauniista sanoista kissan kunniaksi.

Kissojen hylkääminen luontoon on vastuutonta. Omistajan tulee huolehtia lemmikistään koko sen elämän ajan. Vihreät kannattavat aloitteessa esitettyjä kissojen tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä eli niin sanottua kissarekisteriä. Näin on linjattu myös hallitusohjelmassa.

Pakollinen tunnistusmerkintä vaikeuttaa laitonta kissoihin kohdistuvaa eläinkauppaa ja pentutehtailua sekä kissoihin liittyviä eläinsuojelurikoksia. Vapaana ulkoilevien kissojen pakollinen sterilisointi tai kastroidi ehkäisee vapaasti lisääntyvien kissapopulaatioiden syntymistä. Eläinsuojeluyhdistyksen mukaan toimenpide ei heikennä eläimen hyvinvointia.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä kiittää myös kaikkia niitä vapaaehtoisia ammattilaisia, jotka tekevät arvokasta työtä kissapopulaatioiden hillitsemiseksi ja hylättyjen kissojen hoitoloissa sekä kaikkia niitä ihania kissaihmiä, jotka olette tarjonneet kodin hylätyille kissoille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

17.25 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kissakriisi on tosiaasia. Suomessa hylätään Suomen eläinsuojeluyhdistyksen mukaan vähintään 20 000 kissaa vuosittain. Valtaosa näistä kissoista syntyy leikkaamattomien, vapaana kulkevien kotikissojen lisääntyessä. Taustalla on muun muassa kissojen heikko arvostus. Eläinsuojeluyhdistykset ovat kyvyttömiä huolehtimaan kaikista hylätyistä eläimistä.

Kissoista on pidettävä huolta samalla tavalla kuin muistakin lemmikeistä. Hallitusohjelmassa on sovittu eläinten hyvinvointilain uudistuksesta, ja kissakriisi on ratkaistava sen yhteydessä.

Vasemmisto on samaa mieltä kansalaisaloitteen tavoitteista ja kiittää sen tekijöitä. Olen itsekin aikoinaan tarjonnut kodin kahdelle kodittomalle kissalle, ja pidän erittäin tärkeänä sitä työtä, mitä nämä eläinsuojeluaktiivit ovat tehneet ja tekevät tänä päivänä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

17.26 Jari Kinnunen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki tässä salissa ovat varmasti samaa mieltä siitä, että tämä aloite on hyvä. Se on hyvä eläinsuojelu- ja luonnonsuojelunäkökulmista. Toivoisin kuitenkin, että samalla kun lähdetään näitä hyviä asioita viemään eteenpäin, kiinnitetään huomiota siihen, että kissojen kiinnipidon lintujen pesimäaikaan täytyy olla samalla tavalla säädeltyä kuin koirienkin kiinnipito. Ja nyt kun tulee tämä sirutus ja muu, niin silloinhan me voidaan siihen tietenkin jollakin tavalla mahdollisesti puuttua. Me ei voida mitään sille, että meillä on välinpitämättömiä ihmisiä, jotka potkivat kissoja minne sattuu, päästävät niitä vapaaksi ja tekevät niille kaikennäköistä tämmöistä. Minä en niin kuin hyväksy sitä, että keskustellaan, että kissat karkailevat, ”kun ne ovat sen luontoisia”. Jos on otettu se kissa, niin silloin siitä pidetään huolta niin, että se ei karkaile ja ei vapaana tuolla kulje ja syö niitä linnunpoikia, joita meillä on muutenkin täällä aika vähän. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.27 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille. Tämä on todella tärkeä aloite, ja toivon, että se menee sukkana läpi, ja pian.

Täytyy sanoa, että myös minä ihmettelen niitä ihmisiä, jotka ottavat lemmikkieläimen eivätkä kannan siitä vastuuta. Se on ehdottoman tärkeää, että pidetään huolta eläimistä, kun ne otetaan.

Tämä kissapopulaatiotilanne on räjähtänyt käsiin. Nyt kun täällä on meillä ministeri vielä paikalla, niin kysynkin tätä asiaa. On hienoa, että tämä koirien rekisteröinti ja tunnistus hyväksytään todennäköisesti, mutta se tulee voimaan sitten vasta 23. Tämä kissojen rekisteröinti on mainittu, mutta se on vielä alkutekijöissään. Elikkä mitä me tehdään nyt nämä

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

vähintään neljä viisi vuotta ennen kuin tämä rekisteröinti kissojen kohdalla tulee faktaksi? Mitä me tehdään nämä välivuodet, että kissojen tilanne paranee?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niikko, olkaa hyvä.

17.29 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki, jotka ovat joskus ottaneet kissan omakseen, ovat usein sen ottaneet lempeydestä siihen pentuun, jonka he ovat nähneet, ja ehkä lapsenkin toivomuksesta — mutta jokainen, jolla on kissa, tietää, että kyllä se kissa koskettaa myös niitten aikuisten, vanhempien, sydäntä siinä missä lapsen sydäntä.

Ja täytyy todeta, edustaja Kinnunen, että eivät kaikki kissat vapaasti saa ulkona juosta. Ne karkaavat hyvin usein kotoa, kun niilläkin tahtoo olla kesällä viettejä päästä ulos. Meidänkin kissa on ollut karussa kaksi kuukautta, ja toivo sen löytymisestä on edelleen perheessä kova.

Arvoisa puhemies! On sääli, että ihmiset, jotka osoittavat ensin lempeyttä jollekin lemmikille, ottavat sen kotiinsa, sitten hylkäävät sen tuosta vain, niin kuin käytetyn sukan. 20 000 kissaa hylätään vuosittain — se on valtavan iso epäoikeudenmukaisuus niitä kotieläimiä ja sitä lempeyttä kohtaan, mitä he ovat aikaisemmin itse osoittaneet tälle kotieläimelleen. On hyvä kansalaisaloitteen kautta päästä puhumaan tästä, [Puhemies koputtaa] ja kannatan tätä kansalaisaloitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

17.30 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kantaa muodostaessaan on tärkeää kuunnella aina niiden ihmisten ääntä, jotka tuntevat käsittelyssä olevan asian parhaiten oman kokemuksensa kautta. Kissakriisialoitetta on ilmoittanut tukevansa lähes 800 eläinlääkäriä. Lisäksi eläinten päivänä lokakuun alussa 75 eläinsuojeluyhdistystä ja muuta alan toimijaa laati ja lähetti meille kansanedustajille kirjelmän, joka taustoitti kissojen tilannetta Suomessa. Viesti kentältä on selkeä: nykyinen tilanne kuormittaa kohtuuttomasti erityisesti eläinsuojeluyhdistyksiä, joiden toiminta on pääosin vapaaehtois-työntekijöiden ja lahjoitusvarojen varassa. Nyt moni yhdistys joutuu lopettamaan kissoja, koska resurssit eivät riitä eikä laki tue populaation hallinnassa. Löytötaloihin joutuneet kissat löytäisivät uuden lainsäädännön myötä paremmin kotiin, eikä populaatiota pääsisi syntymään samassa mittakaavassa.

Koirien tunnistusmerkintä ja rekisteröinti on säädetty pakolliseksi useimmissa EU-jäsenvaltioissa. Myös meillä asetus on tulossa voimaan vuoden 23 alkuun mennessä. Eläinsuojelullisesta näkökulmasta tämä olisi kissojen kohdalla vähintäänkin yhtä tarpeellista kuin koirien.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt ministerin aikataulusta joutu-
tuen 3 minuutin vastaus, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan.

17.31 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, koirien ja kissojen pakollisesta tunnistamisesta ja rekisteröinnistä tullaan säättämään kaksivaiheisesti osana eläinten tunnistuslainsäädäntöä. Ensimmäisessä vaiheessa

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

tunnistusmerkintä ja rekisteröintipakko tulee koirille vuoden 23 alusta alkaen. Tätä koskeva maa- ja metsätalousministeriön asetus on jo säädetty, ja koirarekisterin käyttöönottoa valmistellaan parhaillaan Ruokavirastossa. Kissojen osalta vastaava asetus on tarkoitus säätää siten, että kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti tulisi pakolliseksi mahdollisimman pian koirien jälkeen.

Ehdotus uudeksi eläinten hyvinvointilaiksi on tarkoitus lähettää lähiviikkojen aikana lausunnoille. Kuten voimassa olevassa eläinsuojelulaissa, myös hyvinvointilaissa kielletäisiin eläinten hylkääminen. Käytännössä ongelmana nykyään ei niinkään ole kesäkissojen hylkääminen syksyisin vaan ennemminkin se, että ulkona vapaasti liikkuvat kissat pääsevät lisääntymään hallitsemattomasti ja muodostamaan niin sanottuja kissapopulaatioita. Luontoon syntyvät kissanpennut villiintyvät ihmiskontaktien puutteessa, näkevät usein nälkää ja kärsivät erilaisista sairauksista sekä sisäsiirtoisuudesta aiheutuvista perinnöllisistä vioista.

Nopeasti lisääntyvä eläin, niin kuin kissa on, saattaa nopeasti muodostaa kymmenien, jopa sadan yksilön populaatioita luontoon. Hyvinvointilaissa on tarkoitus puuttua muun muassa tähän epäkohtaan säätämällä nisäkkäiden pitäjän velvollisuudesta estää pitämienensä eläinten hallitsematon lisääntyminen. Käytännössä säännöksen nojalla voitaisiin määrätä esimerkiksi ulkona vapaasti liikkuvat kissat kastroitaviksi tai steriloitaviksi.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntötoimien lisäksi eläinlääkärit pitävät tärkeänä myös esimerkiksi valistuksen ja viranomaistiedotuksen lisäämistä kissojen asianmukaisesta hoidosta. Myös viranomaisten yhteistyötä kissapopulaatioiden hallinnassa tulee tehostaa. Suunnitteilla on kissanomistajille suunnattua tiedotusta, valistusta, viestintää. Lisäksi viranomaisten ohjeistusta tarkennetaan kissapopulaatioihin liittyvissä asioissa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, hyvät kollegat ja kaikki suomalaiset, jotka omistavat eläimiä: Meidän on huolehdittava eläimistämme hyvin ja kunnioittavasti — huolehdittava niiden tarpeista, hyvinvoinnista ja terveydestä. Se on meidän velvollisuutemme, ja se on meidän vastuumme. Se on myös keskeisin ratkaisu tässä kissaongelmassa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

17.34 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Kissakriisi hallintaan -kansalaisaloite on todella tärkeä aloite, ja myös minä haluan kiittää kaikkia aloitteen laatijoita mutta myös kaikkia aloitteen allekirjoittajia.

Liian pitkään kissojen hyvinvointiongelmia on jätetty vaille huomiota, ja liian pitkään on odotettu, että päättäjät välittäisivät kissoista. Ei ole mitään perustetta sille, että esimerkiksi koiria arvotettaisiin lemmikkeinä kissojen yläpuolelle. Kuitenkin valitettavasti tällä hetkellä tilanne on se, että kissoja ei arvosteta samalla tavalla eikä kissojen hätään suhtauduta yhtä vakavasti kuin pitäisi. Tätä kuvaa surullisella tavalla esimerkiksi se, kuinka Suomessa vuosittain hylätään yli 20 000 kissaa, kuten aloitteessa tuodaan esille ja kuten täällä on tuotu esille. Siksi on aivan oikein puhua kissakriisistä. Aloitteessa tavoitellaan kissojen suojelua ja oikeuksien parantamista tavoilla, joita itsekin kannatan ja joita itsekin ajan politiikassa. Myös oma puolueeni vasemmistoliitto kannattaa kissojen oikeuksien ja kansalaisaloitteessa mainittujen tavoitteiden toteutumista.

Aloitteessa tavoitellaan kahta asiaa: ensinnäkin sitä, että kissojen hallitsematon lisääntyminen säädetään lainvastaiseksi, ja toiseksi sitä, että kissat tulee tunnistusmerkitä ja rekisteröidä.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Esitys siitä, että kissan omistajan tulee estää hallitsematon lisääntyminen kastroimalla tai steriloidulla vapaana ulkoilevat kissat, on erittäin perusteltu. Sillä estetään vapaasti liikkuvia ja lisääntyviä kissapopulaatioita.

Myös esitys pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja kissan omistajatietojen rekisteröinnistä on erittäin kannatettava. Se on yksi tärkeimmistä keinoista, joilla kissojen oloja voidaan lainsäädäntöteitse parantaa. Pakollisella tunnistusmerkinnällä ja rekisteröinnillä voidaan vaikuttaa kissojen hylkäämisen lisäksi myös pentutehtailuun ja laittomaan eläinkauppaan. Tunnistusmerkintä ja rekisteröinti ylipäättään auttaa jäljittämään kissan ja kissan omistajan ja myös vähentää ei-toivottujen kissapopulaatioiden syntymistä. Lisäksi se vaikuttaisi positiivisesti siihen, etteivät eläntaudit leviä eikä kissoja voisi kaupata epärehellisesti. Kissojen rekisteröinti onkin pakollista jo nyt esimerkiksi Ranskassa, Latviassa ja Slovakiassa, ja myös Ruotsiin se on tulossa.

No, mitä täällä politiikassa aiotaan tehdä kissojen auttamiseksi? Ministeri äsken hyvin avasi sitä, mitä me hallituksessa hallituspuolueena olemme tekemässä. Eli tulevaan eläinlakiin on tarkoitus sisällyttää vaatimus siitä, että kissan omistajalla on velvollisuus estää hallitsematon lisääntyminen. Tätä ei ole nyt voimassa olevassa laissa, vaan se olisi uusi säännös, ja sen tavoitteena nimenomaan olisi vähentää hallitsemattomasti lisääntyvistä eläinpopulaatioista aiheutuvia hyvinvointiongelmia. Näin ollen tämä kansalaisaloitteen vaatimus toteutuu, kun me saamme uuden eläinten hyvinvointilain voimaan asetuksineen. Itse näenkin, että onkin valitettavaa, että nyt tätä lakia on jouduttu odottamaan näin pitkään.

Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin suhteen hallitusneuvotteluissa me tosiaan sovimme, että koirien lisäksi myös kissojen tunnistusmerkinnästä ja rekisteristä huolehditaan. Meille vasemmistossa on ollut tärkeää, että tämä hoidetaan nyt kuntoon. Koirien pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä on tosiaan jo päätetty, ja se tulee voimaan nyt vuoden 2023 alusta. Ja nyt on tosi tärkeää, että me saadaan tämä sama kissoille, ja kuten on kuultu, kissojen rekisteröinnille on vielä akuutimpi tarve. Me teemme yhdessä hallituksen kanssa nyt sen, että nämä kissojen oikeuksia parantavat päätökset saadaan mahdollisimman pian toteutettua. Näiden kipeästi odotettujen päätösten lisäksi on tärkeää nostaa esille se, miten koko kissakriisin hoito on tällä hetkellä vapaaehtoistyötä tekevien harteilla. Tämän valtavasti resursseja vievän työn on yhteiskunta sysännyt järjestöille. Jo pitkään on ollut nähtävissä, ettei ole kohtuullista, että tämä valtava ongelma jää vapaaehtoistoimijoiden varaan eikä heillä riitä loputtomasti resursseja tämän kriisin hoitamiseen. Siksi haluankin peräänkuuluttaa myös sitä, että kissakriisin ratkaisemiseen tarvitaan enemmän rahallista tukea ja viranomaisten apua.

Lopuksi haluan sanoa, että ylipäättään eläinten oikeuksien pitäisi toteutua meidän yhteiskunnassamme paljon nykyistä paremmin. On aikamme suuria vääryyksiä, että ihmiset kohdistavat eläimiin niin paljon väkivaltaa, hyväksikäyttöä ja laiminlyöntiä. Oma suuri tavoitteeni politiikassa on, että me voisimme edistää eläinten oikeuksia ja luoda sellaista maailmaa, joka olisi parempi myös muille eläimille kuin ihmisille. Eläimet todella ansaitsevat ja tarvitsevat enemmän oikeuksia ja enemmän arvostusta. Kiitos siis vielä jokaiselle, joka toimii eläinten eteen, oli se sitten tämän salin ulkopuolella tai täällä salissa. Näiden kansalaisaloitteissa esitettyjen tavoitteiden toteutuminen on askel kohti eläimille parempaa yhteiskuntaa, ja siksi olen iloinen, että eduskunta nyt jakaa laajasti nämä tavoitteet ja ottaa viimeinkin kissakriisin tosissaan.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Kuitenkin, kun olen itsekin viime kaudella käynyt täällä eduskunnassa puhumassa näiden tavoitteiden puolesta kansalaisjärjestön edustajana ja kun nyt kuulumme kokoomukselta ja perussuomalaisilta tukea tälle, niin on mielestäni aiheellista muistuttaa, että jo viime kaudella teillä oli mahdollisuus hoitaa tämä asia kuntoon, tehdä eläinten hyvinvointilain yhteydessä esitys, jossa kissakriisi, kissojen tunnistusmerkintä ja kissojen rekisteröinti olisi hoidettu kuntoon. Silloin teiltä oppositiosta ei tällaista esitystä tullut, silloin te unohditte kissat. Mutta on mielestäni hienoa, että nyt meillä on hallitus, jossa tämä asia otetaan toissaan ja tämä asia tullaan hoitamaan kuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

17.41 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! ”Kissan arvo, se on Suomessa surullisen pieni.” Näin totesi harmissaan minulle eläinsuojelutyöntekijä käydessäni noin kuukausi sitten paikallisessa löytöeläintalossa tutustumassa eläinten tilanteeseen. Ei näin pitäisi olla. Jokainen kissa on huolenpidon arvoinen, eikä eläinten arvon tulisi koskaan olla riippuvainen siitä, miten hyödyllisiä ne ovat meille ihmisille. Jokainen eläin on itsessään arvokas, tunteva olento, eikä minkäänlainen eläimen kaltoinkohtelu tai hoidon laiminlyönti ole hyväksyttävää.

Me olemme nyt saaneet tänne eduskuntaan, tämän kansalaisaloitteen muodossa, hätähuudon kissojen oikeuksien puolesta. Me päättäjät emme voi tätä kansalaisaloitteen painavaa viestiä ohittaa, sillä Suomessa on kissakriisi. Yli 20 000 kissaa hylätään vuosittain, kuten olemme tänään tässä salissa jo toistuvasti kuulleet. Tilanne on täysin kestämaton. Kysessä on merkittävä eläinoikeusongelma, se on kestämaton, mutta se on myös valtakunnallinen, erittäin laaja, ympärivuorokautinen ja kallis.

Haluankin myös kiittää tämän tärkeän kansalaisaloitteen tekijöitä sekä jokaista sen allekirjoittanutta siitä, että tänään tässä salissa kuuluu kissojen ääni, että tänään tässä salissa pysähdytään puhumaan eläinten oikeuksista — eläimet kun eivät itse voi olla täällä eduskunnassa omista oikeuksistaan meille viestimässä. Sen takia meillä ihmisillä, meillä päättäjillä, on vastuu varmistaa, että lainsäädäntö turvaa eläinten oikeuksia.

Tarvitsemme tämän kriisin ratkaisemiseksi keinoja nopeasti. Niitä olisi pitänyt hakea jo aikoja sitten. Nyt moni kissa on maksanut järkyttävällä kohtalolla siitä, että Suomessa kissan hylkääminen ja sen hoidon laiminlyönti on aivan liian helppoa. En voi olla mainitsematta, että vastuu on aina sillä henkilöllä, joka kissan hylkää tai joka mahdollistaa kissojen hallitsemattoman lisääntymisen. Se on täysin hyväksymätöntä ja vastuutonta. Toki täytyy olla niin, että jos ihmisen omat voimavarat loppuvat, jos hänellä ei ole voimaa pitää huolta eläimestä, täytyy apua olla saatavilla.

Arvoisa puhemies! Sain muutama päivä sitten pysäyttävän viestin kansalaiselta, joka on viimeisten vuosien aikana huolehtinut kymmenistä ja kymmenistä kodittomista kissoista. Näistä kissoista valtaosa on ollut juurikin niitä niin sanottuja populaatiokissoja, joista tänään täällä myös puhumme, kissoja, joiden on annettu lisääntyä vapaasti ulkoillen ilman asianmukaista huolenpitoa. Ne ovat kärsineet erilaisista allergioista ja sairauksista. Iso osa näistä kissoista on löydetty kertojan mukaan niin huonokuntoisina, että ne on eläinlääkärin hoidosta huolimatta jouduttu lopettamaan. Valitettavasti tämä on vain yksi niistä lukuisista surullisista esimerkeistä, joita meistä kansanedustajistakin varmasti jokainen on viime viikkoina sähköpostin tai sosiaalisen median kautta vastaanottanut. Populaatiokissat ovat

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

monesti sisäsiittoisia, ja ne kärsivät lukuisista terveydellisistä ongelmista, sairauksista, nä-
löstä ja kylmästä.

Vapaiden kissapopulaatioiden hoitaminen on työlästä, ja se on kallista. Kissojen omis-
tajat tai kunnat osallistuvat kissapopulaatioista aiheutuviin kustannuksiin vain vähäisissä
määrin. Nykyinen tilanne kuormittaa erityisesti juuri eläinsuojeluyhdistyksiä, joiden toi-
minta on pääosin vapaaehtoistyöntekijöiden ja lahjoitusvarojen varassa. Suuri osa yhdis-
tyksistä kokeekin nykyisen kissatilanteen sietämättömäksi. Moni työntekijä tai vapaaehtoi-
nen uupuu itse tuon työtaakan ja riittämättömyyden tunteen vuoksi: kissoja vailla suojaa
olisi niin paljon enemmän kuin mitä itse ehtii auttamaan. Voin vain kuvitella sen turhautu-
misen ja kiukun, mikä kentällä varmasti herää, kun joutuu päivästä toiseen näkemään, mi-
ten huonosti ihminen kykenee eläintä kohtelemaan, miten arvottomasti jättämään eläimen
yksin vailla suojaa kärsimään ja pahimmillaan hitaasti kuolemaan.

Lainsäädännön päivittäminen vastaamaan kissojen hyvinvoinnin tarpeita on välttämä-
töntä. Se on ainoa keino kyetä täydentämään tätä keinovalikoimaa kissakriisin ratkaisemi-
seksi. On aivan selvää, että tähänastiset keinot eivät ole olleet riittäviä. Kansalaisaloitteen
vaatimukset tunnistusmerkinnän ja leikkauttamisen puolesta vastaavat nykyllä lainsäädän-
nön ongelmiin. Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin säätämistä laissa pakolliseksi on pi-
detty nimenomaan yhtenä tehokkaimmista keinoista kissapopulaatioiden lisääntymisen
ennaltaehkäisyyn. Lisäksi kissojen sterilisoinnista tai kastraatiosta tulisi myös säätää lail-
la, jotta vapaana kulkevat kissat eivät pääsisi lisääntymään enää holtittomasti. Tiedon ster-
ilisaatiosta tai leikkaamisesta voisi mahdollisesti merkitä kissarekisteriin.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä loppuun saattaa tämän salin tietoon sitaatin, jossa kis-
sakriisin ratkaisemiseksi jatkuvasti työtä tekevä vapaaehtoinen kuvaa sitä, miksi kaikesta
kuormittavuudesta huolimatta jatkaa taistelua kissojen paremman kohtelun puolesta:
”Olen nähnyt, mitä se on, kun omakotitalon pihapiirissä pyörii 30 kissaa, samalla tietäen,
että lähimetsässä on arempia tapauksia vähintään toiset 30 lisää. Olen nähnyt, millaisia ter-
veysongelmia näillä kissoilla on, millaiseen kuntoon pitkäkarvaisen kissan turkki voi men-
nä, kun sitä ei ole koskaan hoidettu, miten pahaan kuntoon voivat pienen kissanpennun sil-
mät joutua ulkoa saadun tulehduksen, hoitamattoman tulehduksen, vuoksi. Tai miten esi-
merkiksi yhdellä kissalla tässä hetki sitten oli trauman takia alakulmahampaan mukana
lähtenyt pala leukaluusta ja kahdella hoitamallani kissalla oli väärään asentunut luutunut
jalka. Näillä vaivoilla ne olivat yksikseen yrittäneet pärjätä. Koska olen nähnyt tämän kai-
ken — olen nähnyt, miltä se näyttää kentällä — en voi koskaan lopettaa eläinsuojelutyön
tekemistä.”

Uskonkin, että me kaikki tässä salissa haluamme tänään kiittää jokaista siellä kentällä
korvaamatonta työtä tekevää eläinsuojelutyöntekijää, eläinlääkäriä, jokaista vapaaehtois-
ta, joka antaa omasta ajastaan. Kiitos, kun te olette, ja kiitos, kun te pidätte huolta. Kiitos,
kun te välitätte silloinkin, kun muu maailma on kääntänyt selkänsä näille viattomille eläi-
mille.

Toivon, että tämä eduskunta ja tämä Suomen hallitus sitoutuvat tekemään parempaa
lainsäädäntöä kissojen puolesta. Hallitusohjelmaan on tehty kirjaus kissojen ja koirien tun-
nistusmerkinnöistä ja rekistereistä huolehtimisesta. Nyt onkin perusteltua pitää huolta sii-
tä, että tämä tärkeä kansalaisaloite etenee ja sen vaatimiin toimiin aidosti ryhdytään —
kyse kun on ennen kaikkea eläinten jakamattomasta arvosta sekä oikeudesta hoivaan ja hy-
vinvointiin.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Petelius, olkaa hyvä.

17.48 Pirkka-Pekka Petelius vihr: Kiitos, arvoisa puhemies, värderade talman! On ilahduttavaa havaita, että jälleen on löytynyt tässä salissa yksi yhteinen nimittäjä, joka on luontokappale. Haluan kiittää myöskin kansalaisaloitteen tekijöitä. Tämä aihe on tärkeä, ja tiedän, että tämä on puhuttanut luonto- ja lintuharrastaja- sekä myöskin ammattornitologiipireissä jo vuosikymmeniä. Kissa ei nimittäin kuulu Suomen luonnonvaraiseen luontoon. [Sanna Antikainen: Juuri näin!]

En toistele tässä näitä, mitä täällä on tullut jo sanottua. Lyhennän puhettani, mutta haluan vain todeta näitä muutamia pointteja tässä:

Maailman luonnonsuojelujärjestö IUCN on todennut kissan kuuluvan maailman sadan haitallisimman vieraslajin listalle, ja se uhkaa muun muassa useita pesiviä lintuja, mukaan lukien vaarantuneet lajit ja uhanalaistuneet lajit, tai itse asiassa me emme pääse selville siitä — en puhu nyt Suomesta, vaan muualla — kuinka moni laji on jo kadonnut kissan ansiosta. Suomessa se uhkaa useita pesiviä lintuja. Nämä vapaana kulkevat kissat tappavat BirdLife Suomen mukaan myöskin meillä arvion mukaan miljoonia lintuja vuodessa — siis yksilöinä, ei lajeina. Villiintyneet kissat katsotaan siksi Suomessa haitalliseksi vieraslajiksi, ja ne ovat erittäin suuri uhka Suomen luonnon monimuotoisuudelle.

Täällä on todettu jo, että Suomessa hylätään vuosittain noin 20 000 kissaa, ja tämä on arvio, mutta tämä arvio on alakanttiin — itse asiassa me emme koskaan pääse tarkkaan tietämään sitä.

On mahdotonta arvioida, miten moni lemmikkikissa saa lisäksi liikkua vapaasti ulkona, mutta kuten täällä on todettu, niin leikkaamattomat, vapaasti ulkoilevatkin kissat helposti synnyttävät hallitsemattomasti lisääntyviä kissapopulaatioita, jotka sitten täällä todetun mukaisesti ovat monesti sisäsiittoisia, kärsivät lukuisista terveydellisistä ongelmista, sairauksista, nälästä ja kylmästä. Siksi tämä on erittäin tervetullut sääntely tähän, koska se palvelee myöskin kissojen omaa etua. Kissan hyvinvoinnin kannalta se on hyvä. Nämä vapaasti lisääntyvät ja kasvaneet kissapopulaatiot sekä hylätyt ja laiminlyödyt kissat ovat vakavimpia, kissoja itseään koskevia eläinsuojeluongelmiamme.

Kissojen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin sekä tämän sterilisaation tai kastraation säätämistä pakolliseksi, kuten täällä jo todettiin, [Puhemies koputtaa] pidettiin Ruokaviraston kyselyssä olennaisimpina keinoina kissapopulaatioiden lisääntymisen [Puhemies: Kiitoksia!] ennaltaehkäisylle. Vapaana liikkuvat kissat tulisi rekisteröidä [Puhemies: Aika!] ja leikata. Se on sekä kissojen että Suomen luonnon etu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

17.51 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kissojen tilanne Suomessa on järkyttävä ja on ollut jo pidemmän aikaa. Kissoja hylätään vuosittain yli 20 000, eikä valtaosaa niistä kaipaa kukaan. Löytökoirista lähes jokainen palaa omaan kotiinsa, mutta kissoja jätetään surutta heitteille. Nykytilanteessa löytökissan omistajan tavoittaminen on lähestulkoon mahdotonta, sillä vain murto osa Suomen kissoista on rekisteröity ja tunnistusmerkitty. Moni omistaja ei välttämättä edes halua kissansa tulevan löydettyksi vaan hankkii sitten uuden kissan nykyisen kadottua. Näin valitettavasti joidenkin kohdalla on. Tämän vuoksi kissoille on ehdottomasti saatava sekä pakollinen tunnistusmerkintä että sitten rekisteri. Rekisterinpitäjiäkin löytyy jo valmiiksi, sillä Kissaliitto ylläpitää Omakissa-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

järjestelmän kautta maksutonta mikrosirurekisteriä, johon voi rekisteröidä sekä rotu- että tavallisia koti- tai niin sanottuja maatiaiskissoja.

Arvoisa herra puhemies! Kissojen heitteillejätto luo myös toisen ongelman, nimittäin hallitsemattomasti lisääntyvät populaatiokissat, joista kukaan ei pidä huolta. Kissa ei kuulu Suomen luontoon, vaan sen paikka on ihmisten parissa kotisohvalla tai korkeintaan maatiilojen hiirikissana. Villiintyneet populaatiokissat ovat alttiita taudeille, ja monet niistä myös paleltuvat talvella, mikä aiheuttaa niille suurta kärsimystä. Vapaaehtois pohjalta toimivilla eläinsuojeluyhdistyksillä ei ole resursseja loukuttaa ja kesyttää kaikkia puolivillejä kissoja, eikä niille löydy kotejakaan helposti. Moni kuitenkin tekee suurta työtä näiden kissojen eteen vapaaehtoisvoimin ja lahjoitusten turvin.

Aloitteessa vaadittu kissojen hallitsemattoman lisääntymisen kieltö sekä vapaana ulkoilevien kissojen sterilointi tai kastointi estäisivät uusien villiintyneiden kissapopulaatioiden syntymistä. Tämä olisi samalla myös ympäristöteko, sillä Suomen luontoon kuulumattomina petoeläiminä vapaasti liikkuvat kissat aiheuttavat suurta vahinkoa luonnonvaraisille eläimille. Vapaana olevat kissat syövät alakanttiin arvioituna jopa 144 000 lintua kuukaudessa — siis 144 000 lintua kuukaudessa. Tämä on järkyttävä määrä, joten on ehdottomasti kiinnitettävä huomiota myös siihen, ettei vapaana kulkeva kissa kuulu Suomen luontoon. Se on siellä erittäin haitallinen peto, joten pidetään ne rakkaat kissamme sisällä tai ulkoilutetaan niitä valjaissa tai rakennetaan niille kissatarha.

Arvoisa puhemies! Kissa on elänyt ihmisen kumppanina yli 10 000 vuotta. Se on sekä suojellut viljojamme tuhoeläimiltä että pitänyt seuraa miljoonille ihmisille ympäri maailmaa. Tästä huolimatta kissoja hylätään ja kohdellaan kaltoin edelleen. Vuosien valistuskampanjat eivät ole pureet, joten asiaan on tarvittaessa puututtava lailla. Kannatan siis tätä kansalaisaloitetta.

Kiitän teitä lukuisia vapaaehtoisia villien kissojen auttamisesta. Työ on raskasta ja se vie vapaa-aikanne, mutta teette sitä silti, koska te välitätte näistä luontokappaleista, joista moni muu ei välitä.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan omistaa tämän puheeni rakkaalle Masa-kissalleni, joka menehtyi viime vuonna 16 vuoden iässä. Hän oli paras ystäväni 17-vuotiaasta asti. Olisin toivonut saavani pitää hänet vielä hiukan pidempään, mutta olen kiitollinen, että sain viettää hänen kanssaan 16 vuotta. Masa oli herkkusuu kuten omistajansakin, maailman kiltein ja ystävällisin kissa, joka tykkäsi keskustella ja joka piti muista eläimistä ja ihmisistä. Masa sai elää 16 vuotta onnellista elämää toisin kuin nämä aloitteessa mainitut kissat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vieläkin ehditään yksi puheenvuoro käyttämään, ennen kuin siirrytään seuraaviin asioihin. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

17.56 Jari Koskela ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Tänään puhutaan tärkeästä asiasta. Olemme puolustamassa eläinten oikeuksia hyvään elämään. Kansalaisaloite on tärkeä. Kissojen arvostus pitää saada samalle tasolle kuin vaikkapa nyt sitten koirien. Koirien rekisteröintihän on pakollinen vuoden 23 alusta. Toivottavasti myöskin kissoille tämä saadaan mahdollisimman nopeasti.

Kissan arvostuksen puute on nykyisin paljon puhuttu ja yleisesti tunnustettu aihe, kuten tänään täällä salissakin olemme kuulleet. Mitään muuta kodin lemmikkiä ei samalla taval-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

la ole välinpitämättömästi kohdeltu, ja myöskin heitteillejätto on hyvin yleistä kissojen kohdalla. Valitettavasti varsinkin maaseudulla elää yhä vanhaa ajatusta siitä, että kissat pärjäävät luonnossa omillaan. Aikoinaan oli karjankasvatusta toisessa mittakaavassa ja kissat elivät siellä lämmössä muiden eläinten joukossa. Toisin on nyt. Kissa on tänä päivänä kotieläin samalla tavalla kuin koirakin. Se tarvitsee säännöllisesti ruokaa, lämpöä, virikkeitä, hoitoa ja sairastuessaan myöskin lääkärinhoitoa ja vastaavaa, aivan kuten on koirankin kohdalla.

Kissojen arvostaminen on tärkeää, mutta kuten tiedämme ja tämä aloitekin meille todistaa, tarvitaan myöskin toimia. Kissojen hallitsematon lisääntyminen tulee säätää lainvaltaiseksi, ja kaikki kissat tulee tunnistusmerkitä ja rekisteröidä. Kissanomistajan velvollisuus on huolehtia, että kissa tunnistusmerkitään mikrosirulla ja tunnistustiedot merkitään valtakunnalliseen rekisteriin. Omistajan tulee myös huolehtia, että rekisterin tunnistustiedot pysyvät ajantasaisina.

Täällä on jo monessa yhteydessä mainittu, että 20 000 kissaa vuodessa tulisi hylättyä, mutta, kuten tuossa jo aikaisemmin tuli mainittua, tämä arvio on alakanttiin. Tosin hyvin vaikea sitä on laskea, koska ei ole kattavaa rekisteriä löytöeläintaloihin tuoduista kissoista eikä myöskään luonnossa vapaasti elävien villiintyneiden kissojen määrästä. Emme voi tietää tarkasti, mutta voimme arvailla: vapaana elävissä populaatioissa yksi kissa voi synnyttää 3—4 pentuetta vuodessa. Jos paikkakunnalla on vaikka useita 30—40 kissan populaatioita, voi helposti laskea suuruusluokan, mistä silloin saatetaan puhua.

Tulen itse alueelta, missä paikalliselle yhdistykselle tuotiin tai he hakivat itse luonnosta vapaana olevia kissoja viime vuonna yhteensä 1 054, ja tänä vuonna tämä luku tullaan vielä selvästi ylittämään. Sain mahdollisuuden tutustua yhdistyksen toimintaan ja siihen, miten he hoitavat mitättömillä tuloilla erittäin tärkeää tehtävää, kaiken lisäksi suurelta osin vapaaehtoisilla resursseilla. Tarinat kissojen kohteluista ja heitteillejätöistä eivät olleet mieltä ylentäviä. Osa populaatioista oli sairaita jo sisäsiirtoisuudenkin vuoksi, osalla oli erilaisia tulehduksia, mistä osa tarttui myös hoitajiin. Jos omistaja oli — joissakin tapauksessa näin olikin — vanhempi huonokuntoinen henkilö, niin hänelle ei meinattu löytää lääkettä, millä olisi parannettu näitä tulehduksia, mitä kissat levittivät. Toiminta kaiken kaikkiaan tässä käymässäni yksikössä oli erittäin ammattitaitoista ja myös vastuullista. Se oli hyvin johdettua, ja myös eläinlääkäri kävi tekemässä toimenpiteitä säännöllisin väliajoin. Henkilökunta selvästikin hoiti sydämellään näitä eläimiä.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntöä kehittämällä me voisimme yhdessä parantaa kissojen hyvinvointia. Samalla vapaana liikkuvien leikkaamattomien kissojen populaatiot saataisiin vähenemään. Sirutuksen myötä kissat olisivat helposti tunnistettavissa ja omistajat samalla löydettävissä. Samalla löytökissojen määrän vähentyessä eläinsuojeluyhdistysten kuormitus vähenisi ja samalla syntyisi kustannussäästöjä.

Arvoisa puhemies! Ministeri Leppä hyvin kiteytti hetki sitten omassa puheenvuorossaan, miten meidän on huolehdittava eläimistä hyvin ja kunnioittavasti. Kannatan tätä kansalaisaloitetta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.01.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.07.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelua jatketaan edustaja Niikon johdolla. Olkaa hyvä.

20.07 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Kissakriisi hallintaan -kansalaisaloite nostaa esiin tärkeän aiheen. Tämän voi todeta jo pelkästään siitä, että muutaman päivän sisällä lähes 800 eläinlääkäriä ilmoitti kannattavansa tätä aloitetta.

On yleistä, että erityisesti maaseudulla kissoja pidetään vapaana pihapiirissä. Taajamissakin sitä tapahtuu hyvin paljon. Omistajalla on velvollisuus huolehtia siitä, etteivät kissat pääse järjestyslaissa erikseen mainittuihin paikkoihin. Tällaisia ovat esimerkiksi uimarannat ja leikkipuistot. Käytännössä kissaa ei siis saa pitää vapaana, mikäli sen on mahdollista eksyä kiellettyihin paikkoihin. Kissoja jää myös autojen alle hyvin paljon, ja tiellä ne voivat jopa aiheuttaa vaaratilanteita. Tämän lisäksi kissat myös aiheuttavat paljon vahinkoja luonnon muille eläimille.

Arvoisa puhemies! Rajoituksista huolimatta kissoja pääsee ja päästetään ulkoilemaan vapaana. Siksi on perusteltua edellyttää omistajaa pitämään huolta siitä, ettei näiden kissojen kautta pääse syntymään villiintyneitä laumojia, jotka eivät kuulu Suomen luontoon. Vapaana elävissä kissapopulaatioissa elää jo nyt arvioiden mukaan vähintään tuhansia kissoja. Lisäksi Suomen eläinsuojelun, SEY:n, mukaan Suomessa hylätään ainakin 20 000 kissaa vuodessa. Tämä on aivan käsittämätön määrä heitteillejättöä, joka on vieläpä rangaittava teko. Siitä kärsivät sekä hylätyt eläimet itse että niistä mahdollisesti syntyvät seuraavat sukupolvet, puhumattakaan luonnonvaraisten eläinten poikasista, joita nämä kissat metsästävät.

Vapaissa populaatioissa elävät kissat eivät voi hyvin. Ne ovat pääsääntöisesti nälkäisiä, sairaita, sisäsiittoisia ja villiintyneitä. Niitä pelastetaan vapaaehtoisten ja eläinsuojeluyhdistysten voimin. Usein ne myös hoidetaan yksittäisten auttajien omalla kustannuksella.

Arvoisa puhemies! Jokainen ulkona juokseva kissa ei tietenkään ole siellä heitteillejätön tai välinpitämättömyyden seurauksena. Osa vapaana liikkuvista kissoista on kodeistaan karanneita ja kaivattuja. Näiden osalta kansalaisaloitteen ehdottama kaikkien kissojen pakollinen rekisteröinti ja siruttaminen helpottaisi merkittävästi löytöeläinten päätymistä takaisin omiin koteihinsa.

Arvoisa puhemies! Pidän kansalaisaloitetta hyvänä ja tarpeellisena. Mikäli lakiin kirjattaisiin velvoite vapaana liikkuvien kissojen sterilisoinnista tai kastroinnista sekä pakollisesta rekisteröinnistä ja siruttamisesta, niin valtio voisi pyrkiä kompensoimaan niistä koi-tuvia kustannuksia jollakin tapaa — mikäli ei suoraan valtion budjetista, niin vaikkapa sitten täältä eduskunnasta jouluna jaettavista lisämäärärahoista, joita hallituspuolueilla on mahdollisuus jakaa halutessaan kaikille järjestöille. Tässä olisi nyt hyvä tilaisuus asunto- ja ympäristöjaoston edustajille ottaa koppia rahoituksen järjestämisestä tämänkin syyskauden aikana.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti haluaisin puhua siitä, kuinka tärkeää työtä moni eläinrakas ihminen tekee vapaa-aikanaan. Itse olen saanut myös omakohtaisesti huomata sen, kun meidän kissamme karkasi — ja on karkutiellä vieläkin — miten silloin yhteydenotto-

jen määrä oli yllättävän suurta. En tiennytkään, kuinka paljon ihmiset ymmärtävät perheessä olevan hätä kadonneen kotieläimen johdosta. Tiedän, että monet etsivät kissoja ja muita karanneita ja vahingoittuneita eläimiä luonnosta omalla kustannuksellaan lähes viikoittain ja lähes päivittäin. Näiden ihmisten hyväksi olisi hyvä luoda jonkunnäköinen kannustin tai edes jonkunnäköinen kulukorvausjärjestelmä. Toki monet tekevät sitä ilman edes mitään korvauksen toivoa, pyyteettömästi, mutta kun tiedetään nämä eläinsuojelujärjestöt, jotka näitä kissoja ottavat haltuun ja ruokkivat ja kasvattavat niitä, niin heille soisin kyllä jonkunnäköisen kompensaation ja taloudellisen tuen.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä kansalaisaloite menestyy tässä salissa ja se toisi lisää hyvinvointia kaikille kissoille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

20.13 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kissakriisi on karu tosiasia. Käytännössä kissapopulaation holtiton kasvu on seurausta vastuuttomasta eläimenpidosta. Tähän on saatava muutos. Tämä kansalaisaloite on oikealla asialla, ja toivon aidosti, että hallitus ottaisi kopin ja ryhtyisi ratkomaan tätä kissakriisiä pikaisesti.

Kun kissat lisääntyvät hallitsemattomasti, johtaa se väistämättä ongelmiin: kissoista ei huolehdi kunnolla, kulkukissojen määrä kasvaa, ja erilaiset eläinsuojeluongelmat yleistyvät. Aloitteen takana seisoo suuri määrä eläinlääkäreitä. Se nostaa aloitteen painoarvoa entisestään, että sitä tukevat alan ammattilaiset, joista moni kohtaa kissakriisin haasteet omassa työssään. Kissoihin ja kissapopulaatioihin liittyviin epäkohtiin voidaan käytännössä vaikuttaa tiedon lisäämisellä, kissojen arvostusta kasvattamalla, viranomaistoiminnalla sekä lainsäädäntöä kehittämällä. Ruokavirasto julkaisi vuosi sitten kissojen hyvinvointia kartoittavan selvityksen, jossa muun muassa edellä mainitut seikat nousivat esille.

Tämä kansalaisaloite tähtää kissojen aseman parantamiseen erityisesti lainsäädännön kautta. Aloitteessa ehdotetaan kissojen hallitsemattoman lisääntymisen säätämistä lainvastaiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaisi vapaana liikkuvien kissojen sterilisointia. Ehdotus on äärimmäisen hyvä, sillä se on ainoa tapa rajoittaa lisääntymistä. Tällä hetkellä tilanne on kestävä, ja paikoin kulkukissojen määrä on hälyttävällä tasolla. — Ja tässä kohtaa kiitän niitä lukuisia vapaaehtoistoimijoita, löytöeläinpaikkoja, yksittäisiä ihmisiä, jotka ajattelevat eläinten hyvinvointia ja tekevät todella upeaa työtä.

Toinen kansalaisaloitteen keskeinen ehdotus on kissojen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin säätäminen pakolliseksi. Koirien kohdallaan rekisteröintiasia on tulossa pakolliseksi, mutta kissojen kohdalla vastaavaa ei ole toistaiseksi näköpiirissä, mikä on todella valitettavaa. Se on mainittu, mutta siihen, koska se tulee voimaan, menee useita vuosia, ja jotta täytyy tapahtua tässä välissäkin kissojen hyväksi. Olen itsekin laatinut lakialoitteita sekä muita valtiopäivätoimia myös kissojen rekisteröinnin puolesta ja eläinten puolesta yleensä ja olen äärimmäisen iloinen tästä kansalaisaloitteen ehdotuksesta. Kannatan sitä lämpimästi. Mielestäni laajemman eläinten hyvinvointia koskevan lakiuudistuksen yhteydessä olisi luonteva paikka tehdä myös kissojen rekisteröinnistä pakollista.

Arvoisa puhemies! Tunnistusmerkinnässä on lukuisia hyviä puolia. Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin lisääminen edistäisi esimerkiksi löytöeläinten päätymistä takaisin omistajilleen. Lisäksi se vaikeuttaisi laitonta eläinkauppaa sekä vähentäisi eläintenpitoon liittyviä väärinkäytöksiä. Eläintenpidon vastuullisuuden kannalta olennaista on, että tunnistusmerkintä ja rekisteröinti lisääisivät eläinten omistajien sitoutumista lemmikkeihinsä.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Jos rekisteröinti ja merkitseminen olisivat pakollisia, ei voitaisi enää tuosta vain ottaa kissoja kasapäin lemmikeiksi, ja ehkä entistä useampi leikattaisiinkin.

Kannatan tosiaan sydämestäni tätä kansalaisaloitetta. Sen tavoitteiden toteutuminen olisi valtava harppaus kissojen oikeuksille Suomessa.

Tämän asian yhteydessä nostan myös esille viime aikoina olleet todella ikävät tapahtumat, kuten suojelukoiraharrastuksen yhteydessä koirien sähköiset rangaistukset ja myös koirien lyömiset. Raviurheilun ongelmista tuli MOT-ohjelma, siinä oli kuolaimista: kun niitä vedetään liian kovaa, niin erittäin monella hevosella on suu rikki sisältä. On ollut 61 sonnia, jotka ovat kuolleet, kun ehkä tuottajan taloudellinen ongelma oli niin suuri. Mutta tuottajien kohdalla, kun he pitävät eläimiä, on se puoli, että se on niin raskasta työtä, ja voi olla, että taloudelliset ongelmat ovat niin suuret, että se aiheuttaa mielenterveysongelmia ja tämän vuoksi tätä tapahtuu tuottajien kohdalla. Nämä ovat suuria, vakavia asioita, ja niihin täytyy puuttua. Valvonta on aivan liian vähäistä. Ja se, että päästään esimerkiksi eläintenpitorikosta tarkastamaan, onko lakia noudatettu, on melkein mahdoton tilanne. Siihenkin tarvitsisi tehdä paljon lakimuutoksia, yleensä koko tähän eläinten hyvinvointiin. Se ei ole ihmisiltä pois.

Se täytyy nyt kaikkien myöntää, että vaikka täällä nyt puhutaan eläimistä ja kissojen tilanteesta, niin eihän se ihmiseltä ole pois. Me todella harvoin puhutaan eläimistä. Ensi maaliskuussa tulee hyvinvointilaki täällä käsiteltäväksi, ja silloin puhumme varmaan enemmänkin, niin että siitä hyvinvointilaista tulisi mahdollisimman hyvä. Mutta tänään kun täällä on puhuttu, niin tosiaan ei kannata miettiä sitä, että se olisi ihmisiltä pois. Jokainen haluaa, että eläimiä kohdellaan hyvin. Ainakin minä toivon niin.

Tässä lopuksi minä vielä toivon, että Niikkojen Stella löytyisi, ja toivon, että myös Masa-kissa säilyy muistoissa. Ja sitten minä haluan vielä yhden asian sanoa: Jussi Hokkaselle lämpimiä terveisiä sinne Jyväskylään. Tapasin hänet Nordic Fitness Expo -tilaisuudessa. Myös hän on entinen urheilija, niin kuin minäkin. Hänellä on kissa, Rocky-kissa, ja myös toinen kissa, jonka nimi on Arska — Arska ja Rocky. Rocky-kissa täyttää kohta 25 vuotta. En ole ikinä kuullut, että jonkun kissa olisi sen ikäinen, kaksikymppisistä olen kuullut. Rockylla on erittäin ihana koti, ja toivoisin, että jokaisella kissalla ja jokaisella eläimellä olisi se ihana koti, missä heistä pidetään erittäin hyvää huolta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski poissa. — Edustaja Said Ahmed, olkaa hyvä.

20.20 Suldaan Said Ahmed vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton linja on, että eläimillä on itseisarvo. Kissoista on pidettävä huolta samalla tavalla kuin muistakin lemmikkieläimistä. Suomessa hylätään vähintäänkin 20 000 kissaa vuosittain. Valtaosa näistä kissoista syntyy leikkaamattomien, vapaana kulkevien kissojen lisääntyessä. Taustalla on esimerkiksi kissojen heikko arvostaminen. Eläinsuojeluyhdistykset ovat kyvyttömiä huolehtimaan kaikista hylätyistä eläimistä.

Kansalaisaloitteen perusteluissa esitetään, että kissojen tunnistusmerkintä säästää eläinsuojelun resursseja. Loukkaantuneen kissan omistajan tavoittaminen ja täten kissan hoitoon saaminen olisi rekisteröidyn tunnistesirun avulla nopeampaa kuin nyt. Lisäksi pakollinen merkintä vaikeuttaisi laitonta kissakauppaa, pentutehtailua ja kissoihin kohdistuvia eläinsuojelurikoksia. Omistajan vastuun osoittaminen mahdollistuisi tunnistusmerkinnän kautta.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Kissakriisi on tosiasia, ja sen ratkaisemiseksi on sovittu hallitusohjelmassa eläinten hyvinvointilain uudistamisen saattamisesta loppuun. Tämä on toteutettava myös kissojen olojen osalta. Myös kuntien tulisi ottaa enemmän vastuuta populaatiokissaongelmien hoitamisesta. Vasemmisto kannattaa myös eläinsuojelutyön yhteistyöelimen perustamista ja eläinsuojeluvalvonnan resurssien lisäämistä.

Kiitämme aloitteen tekijöitä erittäin tärkeästä työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

20.23 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos aloitteesta, joka osoittaa, että suomalaisia kiinnostaa laajasti eläinten hyvinvointi ja että kansalaisaloitteiden avulla nostetaan tärkeitä epäkohtia, joita täällä sitten yritetään korjata.

Vihreät kannattavat aloitteessa esitettyä kissojen tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä. Vihreillä on myös eläinpoliittinen ohjelma, jossa on useita linjauksia eläinten aseman parantamiseksi. Eläimillä tulee olla huomattavasti selkeämpi, parempi asema yhteiskunnassa, ja niihin tulee kiinnittää enemmän huomiota. Eläinsuojeluongelmia on ennaltaehkäistävää. Tämä on vihreiden linjausten toinen tavoite, ja aika pitkälti ollaan nyt tämän tavoitteen parissa.

On hienoa, että asia tuntuu täällä etenevän myös laajassa yhteistyössä ja pystymme tarttumaan tähän yhteen pahimmista eläinsuojeluongelmista — joka koskee hylättyjä kissoja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pelkonen, olkaa hyvä.

20.24 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä kansalaisaloite on tärkeä. Lämmin kiitos kaikille osallisille siitä, että pääsemme tänään tästä asiasta ja aiheesta puhumaan.

Apua tarvitsevien kissojen määrä on ollut jo pitkään, jo vuosia, kasvussa, ja Suomessa hylätään tai tapetaan ei-toivottuina eläinsuojeluyhdistysten arvioiden mukaan noin 20 000 kissaa vuodessa, kuten olemme tänään useaan otteeseen eri puheenvuoroissa jo kuulleet. Tämä on häpeällistä käytöstä.

Löytökissoista joka viides päättyy lopetettavaksi. Villiintyneet kissapopulaatiot ovat entistä huonokuntoisempia ja lisääntyvät hallitsemattomasti. Ilmastomuutoksen mukanaan tuomat lämpimämmät talvet mahdollistavat tulevaisuudessa myös yhä useamman poikueen syntymisen. Koirien pitäminen kissoja arvokkaampina näkyy esimerkiksi siinä, että suurin osa koirista on merkitty tunnistusmerkinnällä ja rekisteröity rekisteriin. Kissojen kohdalla käytäntö ei ole yhtä yleinen, valitettavasti.

Pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti ehkäisisivät asiantuntijoiden mukaan tehokkaasti villiintyneiden kissapopulaatioiden syntymistä ja auttaisivat palauttamaan eksyneet kissat nopeammin omistajilleen. Ajan tasalla olevat tunnistusmerkinnät vähentäisivät myös kunnille lankeavia löytöeläinten hoidosta aiheutuvia kuluja. Myös tahallisesti hylättyjen kissojen omistajat saataisiin hylkäämisestä nopeammin vastuuseen.

Koirien ja kissojen tulee olla lemmikkeinä samanarvoisia. Näin ollen tunnistusmerkintä- ja rekisteröintivaatimus tulee ehdottomasti säätää koirien lisäksi kissoille, ja myös kan-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

salaisaloitteessa esitetty kissojen hallitsematon lisääntyminen tulee säätää lainvastaiseksi.

Toivon sydämeni pohjasta, että tämä aloite hyväksytään ja kissat saavat ansaitsemansa arvostuksen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari poissa. — Edustaja Lundén.

20.26 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kansakunnan sivistyksen taso näkyy siinä, kuinka se kohtelee eläimiään. Kissakriisikansalaisaloite on yli 56 000 kansalaisen, yli 700 eläinlääkärin ja yli 70 suomalaisen eläinsuojeluyhdistyksen hätähuuto kissojen puolesta. Kodittomat kissat ovat ongelma, jonka luulin meiltä jo hävinneen. Näin ei kuitenkaan ole.

Kissojen joukkolopettaminen ei ole missään nimessä ratkaisu. Niin kauan kuin leikkamattomat kissat ulkoilevat vapaana, syntyy uusia populaatioita, ja pian olemme samassa tilanteessa. Yksi kissa voi saada vuodessa kahdet pennut, jotka ovat puolestaan sukukypsiä puolen vuoden ikäisinä.

Kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti sekä ulkoilevien kissojen leikkauttaminen helpottaisivat eläinsuojelukenttää valtavasti. Kissojen löytökoteihin joutuneet kissat löytäisivät kotiin — nyt vain murto-osa haetaan kotiin — eikä populaatiota pääsisi syntymään samassa mittakaavassa.

Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloitteen tavoitteet ovat yksinkertaiset ja hyvät. Kissojen hallitsematon lisääntyminen tulee säätää lainvastaiseksi, ja kissat tulee koirien tapaan tunnistusmerkintä ja rekisteröidä. Näinkin yksinkertaisilla toimilla parannetaan kissojen ”lainsuojattomuutta”, arvostusta ja ennen kaikkea hyvinvointia. Mutta ilman lain säätämää pakkoa kauniit puheet kissojen vapaaehtoisista siruttamisista ja leikkauksista jäävät helposti vain puheiden tasolle.

Kuten aloitteessa mainitaan, tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin säätäminen pakolliseksi edistäisi turvallisesti ja nopeasti löytökissojen päätymistä takaisin omistajilleen. Kissojen tunnistusmerkintä säästäisi eläinsuojelun resursseja, sillä nykyisellään suurin osa talteen otetuista kissoista ei palaudu takaisin omistajilleen. Lisäksi jos kissa on löydettyessä loukkaantunut, omistajan tavoittaminen on nopeaa rekisteröidyn tunnistussirun avulla ja kissan saaminen akuutin hoidon piiriin huomattavasti helpompaa. Niin ikään pakollinen tunnistusmerkintä vaikeuttaisi myös laitonta kissoihin kohdistuvaa eläinkauppaa ja pentutehtailua sekä kissoihin liittyviä eläinsuojelurikoksia. Ennen kaikkea rekisteröinti ja tunnistusmerkintä edistäisivät vastuullista eläintenpitoa ja lisäisivät eläinten omistajien sitoutumista lemmikkeihinsä. Maa- ja metsätalousministeriön selvityksen mukaan pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti olisivat myös tarpeellisempia kissoille kuin koirille.

Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloitteen vaatimat muutokset antaisivat näin ollen hyvän viranomaistyökalun valvontaan ja lääkäreille, ja se vapauttaisi kolmannen sektorin resursseja muihin tärkeisiin eläinsuojelutoimenpiteisiin. Tämä on kansalaisaloite, jonka takana voi seistä jokainen asiaan perehtynyt kansanedustaja sivistysvaltiossa. Kiitos huomiostanne kissojen hyväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

20.29 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Me olemme täällä tänään käsittelemässä kansalaisaloitetta kissakriisistä. Suuri kiitos aloitteen laatijoille ja lukuisille allekirjoittajille tämän tärkeän asian esiin nostamisesta.

Aloitteessa vaaditaan sitä, että kissojen hallitsematon lisääntyminen säädetään lainvastaiseksi, ja sitä, että kaikki kissat tulee tunnistusmerkitä ja rekisteröidä. Kansalaisaloitteen sa todetaan, että Suomessa hylätään arviolta vähintään 20 000 kissaa vuodessa. Luku on järkyttävä. Kyseessä on todellakin kissakriisi, kuten aloite ilmiötä kuvaa.

Hylättyjen ja villiintyneiden kissojen populaatiot kuormittavat suomalaisia eläinsuojelujärjestöjä. Vaikka laki vaatii kuntia huolehtimaan löytöeläimistä, toiminta on monin paikoin todellisuudessa pitkälti vapaaehtoistoiminnan ja lahjoitusten varassa.

Populaatiokissat ovat monesti sisäsiittoisia, ja ne kärsivät lukuisista terveydellisistä ongelmista. Ne ovat usein puolivillejä ja vaativat kesyttämisen, jotta niiden uudelleensijoitus on mahdollista. Populaatioiden hoitaminen vapaaehtoisvoimin onkin työlästä ja erittäin kallista.

Arvoisa puhemies! Ihminen on antanut kissalle monta roolia, ja välillä melkein tuntuu, että kissatkin antavat erilaisia rooleja ihmisille. Kissa on parhaimmillaan kumppani, korvaamaton ystävä, perheenjäsen, jota vaalitaan ja hoidetaan. Toisille kissa on työkaveri, joka auttaa tallissa ja navetassa, pitää hiirikannan kurissa ja huolehtii rehuhygieniasta. Joku näkee kissan petona, joka tappaa pihan pikkulinnut ja sotkee lapsien hiekkalaatikot. Monelle vapaaehtoiselle eläinsuojelijalle kissat ovat loputon sotatanner kissojen hyvinvoinnin, lain ja oman jaksamisen kanssa. Kunnille kissat ovat löytöeläintaloja työllistävä kulu, joka yleensä yritetään hoitaa mahdollisimman edullisesti. Monta erilaista näkemystä, ja jokainen niistä omalla tavallaan oikea ja oikeassa.

Lopulta kissakriisissä on kysymys meidän arvoistamme ja siitä, miten me haluamme kohdella eläimiä, millaisilla laeilla ja asetuksilla me määrittelemme eläimen arvon ja kuinka me varmistamme, että eläin tulee kohdelluksi ja kohdatuksi siten, että sen elämä ihmisen kanssa on mielekästä, arvokasta ja hyvää. Eläinsuojelullisesti suurin ongelma Suomessa todellakin tällä hetkellä ovat populaatiokissat ja kissat, joita kukaan ei tunnista tai tunnusta omakseen. Yksi leikkaamaton kissa voi tehdä vuodessa jopa neljä pentuetta, joten jo kaksikin kissaa voi saada aikaan hallitsemattoman kissapopulaation hyvin lyhyessä ajassa. Tämä on tuhoisaa paitsi kissoille itselleen myös ympäröivälle luonnolle. Tällaisten ongelmien synty olisi hyvin yksinkertaisesti estettävissä vaatimalla tunnistusmerkintää kaikille kissoille. Tunnistusmerkintä auttaisi myös ylityöllistettyjä löytöeläintaloja palauttamaan kissat omistajille nopeammin ja helpommin.

Mutta tunnistusmerkintä ei yksin riitä. Kissan arvon turvaamiseksi me tarvitsemme asennemuutosta sekä lakia, joka kykenee turvaamaan niin kissojen hyvän elämän kuin myös yhteiselon ympäröivän luonnon ja ihmisten kanssa. Eläinlääkintähuollon resurssit sekä valvontaeläinlääkäreiden riittävät mahdollisuudet puuttua tunnistamattomiin kissapopulaatioihin sekä kissalle vahingolliseen jalostukseen ja pentutehtailuun on turvattava. Löytöeläinkodeille täytyy määritellä laatukriteeristö sekä selkeät valtakunnalliset toimintamallit, joiden avulla voidaan nopeasti palauttaa tunnistetut kissat omistajalleen ja vastavasti uudelleensijoittaa kissat, joilla ei ole omistajaa. Kissojen steriloinnin ja kastroidin tulisi olla saavutettavissa ja hinnaltaan kohtuullinen, jotta se on omistajille hyvä ja toimiva vaihtoehto. Julkisen sektorin tulisi ottaa selkeämpi taloudellinen vastuu kissapopulaatioiden hallinnasta ja korvata kolmannelle sektorille loukut- ja kuljetuskulut.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Mikä sitten on kissan hyvää elämää? Kissa, niin kuin kaikki eläimet, tarvitsee suojaa, ruokaa ja virikkeitä sekä sosiaalisia kontakteja voidakseen hyvin. On meistä ihmisistä kiinni, kuinka me voimme nämä kissan tarpeet täyttää. Jollekulle ainoa oikea tapa on antaa kissan liikkua ulkona tai metsästää hiiriä tallissa. Toisille se on sisätiloihin rakennetut kiipeilypuut ja riittävä määrä leluja sekä lajitoveri, jonka kanssa temmeltää. Kissan hyvä elämä on varmasti mahdollista toteuttaa monella tapaa, ja siksi onkin tärkeää, että keskustelua ja erityisesti tutkimusta kissan hyvinvoinnista lisätään. Samalla on tärkeää ottaa askeleita oikeaan suuntaan, ja kissan tunnistusmerkintä auttaisi ratkaisemaan edes osan ongelmista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

20.34 Jukka Mäkynen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Suomessa hylätään tai oikeastaan jätetään heitteille arviolta noin 20 000 kissaa vuodessa, eivätkä kuntien ja järjestöjen resurssit riitä näin ison vuosittaisen kissapopulaation hoitamiseen. Tästä johtuen kissoja päätyy vuosittain huomattava määrä lopetettaviksi, ja on aihetta saada asia lainsäädännöllä kuntoon. Uskon myös, että valtaosa suomalaisista haluaa saada liian suureksi kasvaneen kissapopulaation kuriin. Tässä keskustelussa olevassa kansalaisaloitteessa vaaditaan kissojen hallitsemattoman lisääntymisen säätämistä lainvastaiseksi ja sitä, että kaikki kissat tule tunnistusmerkintä ja rekisteröidä.

Arvoisa puhemies! Kaikkien eläimien pito on vastuullista toimintaa. Siksi lainsäädännön pitää asettaa lemmikkieläimien omistajille tiukat velvoitteet pitää hyvää huolta lemmikistään ja noudattaa vastuullisuutta esimerkiksi kissanpentujen määrässä.

Kuten kansalaisaloitteessa on mainittu, pakollinen tunnistusmerkintä vaikeuttaisi myös laitonta kissoihin kohdistuvaa eläinkauppaa ja pentutehtailua sekä kissoihin liittyviä eläinsuojelurikoksia. Kissojen tunnistusmerkintä säästäisi myös eläinsuojelun resursseja, sillä merkitty kissa palautuisi siten myös nopeasti omistajalle.

Mikäli nyt käsillä oleva kansalaisaloite menee läpi täällä eduskunnassa, tarvitsemme myös lisäresursseja eläinsuojeluvalvontaan. Tätä kissakriisin tilannetta kuvaa hyvin se, että tälläkin hetkellä vastuu liian suureksi kasvaneesta kissapopulaatiosta on valitettavasti vapaaehtoistyötä tekevien eläinsuojelujärjestöjen vastuulla, koska kunnilla ei yksinkertaisesti ole resursseja eikä myöskään halua hoitaa asiaa.

Lopuksi totean, että hyväkään lainsäädäntö ei tuo tavoiteltuja vaikutuksia eläinten hyvinvointiin, mikäli eläinsuojeluvalvontaan ei osoiteta riittäviä resursseja valtion ja kuntien budjeteista.

Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi tätä Kissakriisi hallintaan -kansalaisaloitetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Suomela poissa. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

20.36 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Kuten olemme tänään kuulleet, niin koko sali tuntuu varsin yksimieliseltä yli puoluerajojen tässä asiassa. Tässä näemme, että kansalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa, ja juuri kansalaisaloite on siihen oiva väylä.

Haluankin kiittää kansalaisaloitteen alullepanijoita ja kaikkia allekirjoituksellaan tuken-
sa antaneita.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

20.37 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille ja sen allekirjoittajille.

Olen surullisena lukenut viestejä hylättyjen kissojen sekä hallitsemattomasti lisääntyvien kissapopulaatioiden määrien kasvusta. Suomessa hylätään tai tapetaan arviolta 20 000 kissaa vuodessa. Eihän tämä ole oikein kissalle. Ja vaikka tässä yhteydessä ei rahan tarvisikaan nousta keskiöön, niin totean silti, että Eläinten hyvinvointikeskuksen selvityksen mukaan löytöeläimet aiheuttavat maassamme arviolta noin 5,8 miljoonan euron kulut — pienistä puroista, pienistä puroista, sanoo viisas appiukkonikin. Näiden ja kollegoiden hyvien puheenvuorojen pohjalta on aiheellista kannattaa kissojen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin muuttamista velvoittavaksi.

Arvoisa puhemies! Olen elämäni aikana ilokseni saanut huomata sen, miten monet ihmiset tässä maassa jaksavat toimia eläinten hyväksi aamusta iltaan ja illasta aamuun. Haluan vielä tässä yhteydessä kiittää heitä tästä pyyteettömästä työstä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

20.38 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa iltaa ja keskustelua on kenties vaikea kovin suurta lisäarvoa enää uusilla innovaatioilla tähän keskusteluun tuoda — joskin sen totean, kun joissain puheenvuoroissa puhuttiin kissojen lisääntymisen säättämisestä laittomaksi, että kyllä kuitenkin se lisääntymisen säätämisen laittomaksi, eli kissojen lisääntymisoikeuteen tässä ei olla puuttumassa.

Kansalaisaloite puuttuu tärkeään asiaan. Nämä luvut hylättyjen kissojen määrästä ovat aivan uskomattomia, eikä näin tietenkään saa eikä voi olla, siihen täytyy joitain toimenpiteitä kehittää. Aloite antaakin konkreettisia toimenpiteitä, joilla tilannetta voitaisiin korjata. Kuitenkin lopulta tämä on asennekysymys. Asenne siitä, pidetäänkö kaikkia lemmikkieläimiä tärkeinä vai eikö pidetä, ratkaisee. Voi tietysti olla, että jollakin aikavälillä lainsäädännön säätäminen muuttaisi myös asenneilmapiiriä paremmaksi tässä asiassa — se kuitenkin loppupeleissä tämän asian ratkaisee.

Lisäksi painottaisin resurssien merkitystä tässä asiassa, koska eläinsuojelu tarvitsee joka tapauksessa resursseja. Tällä hetkellä nämä löytöeläintalot toimivat pitkälti vapaaehtois-pohjalta ja kolmannen sektorin voimin, ja onkin niin, että näihin asioihin laitettu raha poikii moninkertaisesti takaisin verrattuna siihen, että tämä tehtäisiin kaikki yhteiskunnan laskuun palkkatyönä. Eli kannustan panostamaan tällaiseen toimintaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

4. Kouluväkivalta kirjattava rikoslakiin

Kansalaisaloite KAA 5/2021 vp

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 60 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskusteluun. — Edustaja Keto-Huovinen.

Keskustelu

18.02 **Pihla Keto-Huovinen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa nostetaan esille erittäin ajankohtainen ja tärkeä asia, joka koskettaa joka päivä aivan liian monta lasta ja nuorta. Olen syksyn aikana kiertänyt niin Mäntsälässä kuin Tampereella puhumassa koulukiusaamisesta. Minuunkin sattui valokuvanäyttelyn yhteydessä. Näyttelyn aihe, koulukiusaaminen, on mielestäni niin ajankohtainen ja tärkeä, että se voisi olla pysyvänä näyttelynä jokaisessa kunnassamme muistuttamassa meitä kaikkia niistä jäljistä, joita kiusaaminen jättää.

Omassa kotikunnassani oppilaat ovat kirjoittaneet näyttelyn inspiroimina ajatuksiaan ja kokemuksiaan kiusaamisesta, ja haluan lukea teille yhden näistä kirjoituksista. ”Pimeässä tilassa aivan yksin. / Eikö minua lohduttaisi edes yksi? / Kurkkua kuristi, päätä särki. / Saadaanko tähän hommaan mikään järki? / Niiden naurut kaukaa kuuluu, mutta ei tee mieli liittyä mukaan. / Kotona isä ja äiti kysyy, missä olin. / Hymy naamalle pakko on vääntää / mutta ei ole helppo selkää rakkaille kääntää. / Eihän ne arvaa, ellei totuutta pian valoon tuo. / Omaa aikaa tarvitsen, valehan se oli. / Se on vaikeaa itse itseään lohduttaa. / Päivät, viikot ja vuodet vierii. / Sydän aivan säpäleinä. / Eikö ne voi minua rauhaan jättää? / Ei missään voi olla turvassa / ei edes oman huoneen nurkassa.”

Kiusaamisella voi olla hyvin dramaattisia vaikutuksia niin uhrin kuin tekijän elämään. Viime aikoina mediassamme onkin ollut otsikoissa aivan liian usein koulukiusaamista koskevia juttuja ja jopa vakavia kouluissa tapahtuneita väkivallantekoja. Henkirikosten tekijöistä ikävä kyllä jo pelottavan suuri osuus on nuoria tekijöitä. Nuorten pahoinvointiin on monia syitä, joihin meidän aikuisten on velvollisuus puuttua.

Arvoisa puhemies! Yhtenä lasten ja nuorten pahoinvoinnin syynä on juuri koulukiusaaminen. Johtuen siviiliammattistani syyttäjänä kiinnitän huomiota siihen, ettei koulukiusaamista terminä ole määritelty laissa. Täten se ei kerro myöskään mitään teon vakavuudesta. Sen alle voi mennä hyvin erilaisia tekoja. Se voi olla toisen oppilaan kynän katkaisemista, se voi olla toisen oppilaan uhkailua — ”mä tapan sut”, ”mä lyön sua” — mutta se voisi myös pitää sisällään jopa törkeän pahoinpitelyn. Vakaviakin ylilyöntejä, kuten todellakin ihan oikeita pahoinpitelyitä, käsitellään koulussa liian usein pelkkinä kiusaamistapauksina. Kuinka moni meistä aikuisista oikeasti hyväksyisi omassa työpaikassaan sen, että joku toinen työntekijä uhkaisi tai löisi? Emme me tällöin puhuisi kiusaamisesta vaan rikoksista. Tekoa ei saa lieventää kiusaamiseksi vain se seikka, että se tapahtuu koulussa. Asioista on puhuttava niiden omilla nimillä. Rikokset ovat rikoksia, myös kouluissa, ja nämä kaikki teot löytyvät jo nyt meidän rikoslaistamme.

Mitkään lainvastaiset teot — vahingonteot, väkivalta tai uhkaukset — eivät kuulu kouluihin. Valitettavan usein kuitenkin meidän nuorilta kuulee viestiä, että tilanne oli päällä ja aikuinen käveli ohi. Mielestäni tämä on hirvittävä viesti. Meidän jokaisen aikuisen velvol-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

lisuus on puuttua näihin tilanteisiin niiden vaatimalla vakavuudella. Niin sanottu villaisella painaminen tai tilanteiden vähättely jälkeinpäin on ongelma. Uskon, että harva vanhempi lähtisi lapsensa tekoja puolustelemaan tai lieventämään esimerkiksi ”pojat on poikia” -lausahduksella, jos hänelle koulukiusaamisen sijasta puhutaan ja sanotaan, että lapsenne oli mukana lainvastaisessa teossa, joka täyttää esimerkiksi pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön. Lasten, nuorten ja vanhempien on myös voitava luottaa siihen, että jos tällaisia tekoja ilmenee kouluissa, toimenpiteisiin ryhdytään välittömästi. Tekoihin, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkistön, on reagoitava niiden vaatimalla vakavuudella, kun vielä on vaihtoehtoja eikä kukaan ole kuollut. Kun joku kuolee, vaihtoehtoja ei enää ole.

Arvoisa puhemies! Tavoitteena tulee olla nuorten hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisääminen, koko yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen vaikuttaminen. Liian usein todellakin nuorten syrjäytymisen ja päihdeongelmienkin taustalta löytyy pitkään jatkunut kiusaaminen, ja on hyvä muistaa, että kouluilla on velvollisuus lastensuojelulain nojalla tehdä viipymättä ilmoitus poliisille, kun heillä on syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu henkeen tai terveyteen kohdistuva, rikoksena rangaistava teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, esimerkiksi pahoinpitely.

Aiemmin mainitsemassani valokuvanäyttelyssä eräs kuvatuista, laulaja Jannika B, toteaa kuvansa yhteyteen liitettyssä tekstissä: ”Me, jokainen kuvattu, olemme vähän erilaisia, valtavirrasta poikkeavia, mutta kuka tavallinen on koskaan saanut aikaiseksi mitään erityistä?”. Siksi haluan sanoa tähän loppuun kaikille — niin kaikille lapsille ja nuorille kuin myös meille kaikille aikuisille — että älä koskaan anna kenenkään sanoa, kuka sinä olet, vaan kerro itse, kuka sinä olet, ja jokainen on ainutlaatuinen ja hyvä juuri sellaisena kuin on.

Me emme koskaan, emme missään tilanteessa, saa hyväksyä koulukiusaamista, ja uskaltaa sanoa, että tämän yleiskielellisen käsitteen käyttö tulisi lopettaa ja alkaa puhua oikeasti niistä lainvastaisista teoista, mistä tosiasiassa kulloinkin on kysymys. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen.

18.08 Jari Kinnunen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Keto-Huovinen tuossa toi jo hyvin esiin ne seikat, mitkä ovat tähdellisiä tämän asian osalta. Itse olen käynyt noin neljän vuoden aikana kymmenissä eri puhetilaisuuksissa puhumassa turvallisuudesta erilaisille ihmisryhmille, mutta joka kerta huolimatta siitä, mikä on ollut sen alkuperäinen aihe, olen päättänyt oman osuuteni esityksestä kertomalla kouluväkivallasta.

Tämä aloite on äärimmäisen tärkeä. Se on eräänlainen hätähuuto koulurauhan puolesta. Mutta minä en käytä sitä termiä, jota tässä aloitteessakin käytetään. Minulle ei ole olemassa mitään muuta kuin rikollisia tekoja, silloin kun epäilty on alle 15-vuotias, ja rikoksia, silloin kun epäilty on yli 15-vuotias.

Se, että tämä asia on nostettu hyvin näin pinnalle tämän aloitteen kautta, on todellakin ansiokasta, mutta onko sitten välttämätöntä säätää erikseen rangaistavaksi kouluväkivalta rikosnimikkeenä? Itse en näe sille tarvetta. Meillä on toimiva rikoslaki, jossa on kaikki henkeen, terveyteen, omaisuuteen, kunniaan ja viestintään liittyvät pykälät. [Mika Niikon välihuuto] — Kaikki ei ole ollenkaan kunnossa. Jos saan jatkaa? — Silloin kun koulussa tapahtuu väkivaltaa, valitettavan usein tapahtuu myös sitä, että sitä ei saateta viranomaisen tietoon. Syytä voi olla monia, ja sen takia voisi olla ehkä tärkeää täsmentää koulun vi-
ranhaltijoiden velvollisuutta olla yhteydessä vanhempiin, olla yhteydessä lastensuojeluvir-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

ranomaisiin ja tarvittaessa myös poliisiin. Olen joutunut puuttumaan sellaisiin asioihin, jotka eivät ole edenneet ennen kuin olen todennut, että valitettavasti poliisi joutuu tekemään viranhaltijoista seuraavaksi ilmoituksen, jos ei tämä asia lähde etenemään. Poliisin tehtävä ei — eikä pääsääntöisesti kai meidän kenenkään tehtävä — ole saattaa ketään rangaistuksen kohteeksi, mutta kyllähän nämä olisi tehtävä niin, että ne tuodaan esille, ne otetaan esille ja sovitellaan, jos ne ovat soviteltavissa. Eihän se rangaistus välttämättä ole se asia, joka siinä on se pääasia, vaan sen koulurauhan turvaaminen ja sen henkilön, joka on tällöisen väkivallan, uhkailun, pakottamisen, omaisuuden haltuun ottamisen tai vainon kohteena, tilanteen parantaminen.

Eli meillä on toimiva rikoslaki, meillä on esitutkintalaissa määritelty, kuinka näitä asioita pitää hoitaa, joten en näe välttämättömäksi uuden pykälän kirjaamista. Mutta sen sijaan näen välttämättömäksi sen, että jotakin tämän asian eteen tehdään. Onko se sitten perusopetuslaki vai mikä laki, missä selkeästi määritellään viranhaltijoiden tehtävät ja se, mitä heidän tulee tehdä, se jääköön sitten aikanaan lakivaliokunnan harkintaan.

Näillä sanoin — ja kiitan kyllä tämän aloitteen tekijöitä hyvästä aloitteesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Virta.

18.13 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Yksikin väkivallanteko on liikaa. Väkivalta ei kuulu kaduille, se ei kuulu kotiin, eikä se kuulu kouluun. Käsittelemme tänään tässä salissa kouluväkivaltaa, äärettömän vaikeaa ja vakavaa aihetta, sellaista, jolta ehkä haluaisi sulkea silmät, mutta sitäkin suuremmalla syyllä tästä täytyy uskaltaa puhua. Meillä aikuisilla ja meillä päättäjillä on velvollisuus ja vastuu pitää huolta siitä, ettei yksikään pieni mieli särkyisi.

Haluan kiittää puolestani kansalaisaloitteen tekijöitä siitä, että tämä vakava aihe nousee nyt keskusteluun. Tässä yhteiskunnassa ja tässä salissa ei voida käydä liikaa keskustelua lasten ja nuorten oikeuksien turvaamisesta. Tässä yhteiskunnassa ei yksinkertaisesti voi olla enää niin, että kun lapsi tai nuori epätoivoisena kertoo, mitä kotona tapahtuu tai kuinka paljon hän pelkää välitunnilla, niin tuo hätä ohitetaan. Ei voi olla niin, että meidän ammattilaiset ovat niin ylikuormitettuja, että lapsi jää näkymättömäksi hätänsä kanssa, tai että lapsi hukkuu työpöydällä oleviin paperipinoihin. Meillä ei ole missään tilanteessa varaa ohittaa yhdenkään lapsen tai nuoren hätää.

Tehdessäni aikaisemmin työtä koulumaailmassa sekä lastensuojelussa kohtasin monia lapsia ja nuoria, joiden koulunkäyntiä varjosti pelko. Kouluväkivallalla on vakavia seurauksia, joita yhdenkään lapsen tai nuoren ei tulisi joutua kohtaamaan. Ne vaikeuttavat keskittymistä ja oppimista, tunne-elämän säätelyä, heikentävät hyvinvointia, aiheuttavat mielenterveys- ja päihdeongelmia sekä traumoja. Ja miten pitkät jäljet kouluväkivalta voikaan jättää! Vastaavasti terapiatyötä aikuisten parissa tehneenä jouduin surullisen usein kuulemaan, miten syvään juurtuneet arvet voivat heijastua pitkään aikuisuuteen, työelämään ja perhe-elämään.

Silloin kun kouluväkivaltaa ei ole kyetty ehkäisemään, silloin kun me yhteiskuntana epäonnistumme suojelemaan jokaista lasta, olisi vähintä se, että apua ja tukea on ajoissa saatavilla, sillä tuon väkivallan kokeminen voi johtaa pahimmillaan siihen, että se oma mieli särkyy, siihen, että voimat loppuvat ja oman elämän päättäminen näyttäytyy ainoana keinona päästä pakoon sitä sietämätöntä pelkoa, ahdistusta ja pahaa oloa. Eikä niin saa

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

käydä. Me emme saa antaa yhdenkään lapsen tai nuoren lipua käsistämme. Me emme halua eikä meillä ole varaa menettää heistä yhtäkään.

Arvoisa puhemies! Jokaisen lapsen ja nuoren tulisi voida tuntea olevansa arvokas. Jokaisen lapsen ja nuoren tulisi tietää, että hänellä on väliä. Valvontakamerat ja ankarat kurinpitokeinot eivät luo itsessään turvallisuudentunnetta, jos lapsesta tai nuoresta tuntuu, ettei aikuisille voi puhua, ettei heiltä saa apua tai että tilanne pahenee, jos siitä kertoo jollekin. Turvallisuudentunne syntyy myös vapaudesta olla oma itsensä ilman pelkoa syrjinnästä tai häirinnästä henkilökohtaisten ominaisuuksiensa vuoksi.

Jokaista lasta ja nuorta on onnistuttava suojelemaan kaikenlaiselta väärinkohtelulta ja estettävä ajautuminen sellaiseen rooliin, jossa hän itse satuttaa muita. Tässä vastuu on meillä aikuisilla. Meillä on painava paikka olla esimerkkeinä, miten toimia vuorovaikutuksessa, miten kohdata erilaisuutta, miten puuttua ja miten välittää ihmisistä ympärillä. Haluan painottaa, miten ensiarvoisen tärkeää on, että näihin ongelmiin puututaan ajoissa. Ennaltaehkäisyyn ei voi panostaa liikaa. Se saattaa kuulostaa asialta, josta aina puhutaan, mutta se voi suojata lapsuutta, se voi turvata ehjää nuoruutta. Tarvitsemme toimivaa oppilashuoltoa, tarvitsemme kodin ja koulun yhteistyötä. Tarvitsemme riittäviä resursseja, jotta jokaisella oppilaalla on riittävä tuki koulupolullaan.

Me tiedämme, miten kuormittuneita meidän arvokasta työtä kentällä sote- ja sivistyssektorilla tekevät ammattilaiset ovat. Heidän tulisi saada tehdä työnsä riittävin resurssein ilman, että he itse uupuvat työssään, sillä yhteiskuntamme tarvitsee heistä jokaista, ja heistä jokaisella on äärettömän merkityksellinen paikka lastemme lapsuudessa ja nuoremme nuoruudessa. Eikä pelkkää kouluhenkilöstöä voida nyt nähdä ratkaisuna kaikkeen, sillä lapsiperheiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin panostamisella on taatusti vaikutusta siihen, miten lapset ja nuoret kouluissa tai oppilaitoksissa voivat ja käyttäytyvät. Tällöin kokonaiskuvassa tulee nähdä esimerkiksi moniammatillisen yhteistyön rooli aina sieltä perhepalveluista sosiaalitoimeen ja poliisiviranomaiseen, vanhemmuuden tukea sekä aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden roolia unohtamatta, sillä mikään ei ole niin tärkeää kuin turvata sitä lapsuutta ja eheää nuoruutta. On tärkeää muistaa, että kun me huolehdimme aikuisten hyvinvoinnista, pidämme aina huolta siitä arjesta ja niistä ympäristöistä, joissa se lapsuus ja nuoruus todellisuudessa tapahtuu ja toteutuu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä korostaa, miten tärkeää on tässä yhteiskunnassa tehdä työtä sen eteen, että kaikenlaista, kaiken muotoista ja kaikkialla tapahtuvaa väkivaltaa ja sen kierteitä tässä yhteiskunnassa katkotaan, että väkivallan ylisukupolvisuutta poistetaan. Me emme voi unohtaa, että kouluväkivalta on myös kehityksellinen riski sitä tekeväälle lapselle tai nuorelle. On tärkeää onnistua pureutumaan syihin väkivallan taustalla. Esimerkiksi Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelman toteutuminen edellyttää, että peruspalvelut — esimerkiksi neuvolapalvelut, varhaiskasvatus, kouluterveydenhuolto, opiskeluhuolto — turvataan ja että ne toimivat niin hyvin ja niin hyvin yhteen, että voidaan olla varmoja siitä, että kun meillä on jollain lapsella tai nuorella tai perheellä hätä, niin varhainen tuki, ohjaus hoitoon, hoito ja avunsaanti aidosti toteutuvat.

Amnestyn vuonna 2021 julkaisemasta seurantalutkimuksesta selviää, että kuntien tekemä väkivallan vastainen työ on puutteellista ja alueelliset erot suuria. Vastuu väkivallan torjumisen käytännöistä on tähän asti ollut suurelta osin kunnilla, mutta väkivaltatyön rakenteet kunnissa ovat heikot tai puuttuvat kokonaan. Asiantuntijat ovatkin esittäneet, että Suomessa tulisi säätää väkivaltatyön rakenteet määrittävä laki. Olisikin mielestäni tärkeää, että hallitus nyt selvittäisi, millainen laki parhaiten auttaisi torjumaan väkivaltaa. On-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

nistuessaan tuollainen laki voisi tuoda mukanaan velvoittavuutta ja selkeyttä hajanaiseen nykytilaan ja edesauttaisi väkivaltatyön suunnitelmallisuutta ja kehittämistä. Lain myötä me voisimme varmistaa, että palveluita olisi aidosti tarjolla yhdenvertaisesti ympäri Suomea asuinpaikasta riippumatta. Olenkin asiasta jättänyt vastaavalle ministerille kirjallisen kysymyksen, sillä asia on ajankohtainen myös perustettavien hyvinvointialueiden näkökulmasta.

Meidän tulee tehdä kaikkemme, ettei yksikään lapsi joutuisi kohtaamaan minkään muotoista väkivaltaa, ei kadulla, ei kotona, ei koulussa, sillä yhdenkään pienen mielen ei tule särkyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Honkasalo.

18.19 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! On hienoa, että kansalaisaloitteella on tartuttu äärimmäisen tärkeään aiheeseen. Kouluväkivalta ja koulukiusaaminen koskevat tuhansia lapsia ja nuoria ympäri Suomen. Jokaisen lapsen oikeus käydä koulua ilman pelkoa on taattava nykyistä paremmin, ja myös hallitus haluaa tämän turvata. Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy ja näihin ilmiöihin puuttuminen on meidän kaikkien vastuulla. On tärkeää, että lapsilla on riittävästi turvallisia aikuisia läsnä arjessa niin koulussa kuin vapaa-ajalla.

Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää, että käsitteiden kanssa ollaan tarkkoja. Koulukiusaaminen-käsitteen käyttäminen tilanteissa, joissa on selkeästi kyse väkivallasta, on vähättelevää. Siksi meillä pitää olla rohkeutta puhua väkivallasta väkivaltana. On väärin, että sellainen käytös, joka muualla yhteiskunnassa on pahoinpitely, on koulussa usein nimetty koulukiusaamiseksi. Samaan aikaan on kuitenkin tärkeää, että tunnistamme myös kiusaamisen ilmiönä ja kiinnitämme huomiota myös muihin kuin sen näkyviin ilmenemismuotoihin.

Lapsia ja nuoria koskevan tutkimustiedon perusteella lapsilla ja nuorilla on nimenomaan se kokemus, etteivät heidän arjessaan olevat aikuiset näe ja tunnista esimerkiksi kouluissa tapahtuvaa kiusaamista ja väkivaltaa. Esimerkiksi MLL:n kyselyn mukaan 40 prosenttia kiusaamista kokeneista lapsista kertoi, etteivät koulun aikuiset tiedä heidän kokemuksistaan. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että koulukiusaamiseen puututaan lasten ja nuorten ryhmät ja kulttuurit huomioiden. Kiusaaminen ja väkivalta ei ole vain yksilöiden välinen asia, vaan se liittyy usein nimenomaan ryhmädynamiikkaan. Niin uhri kuin tekijä tarvitsevat apua ja tukea, mutta myös lasten ja nuorten epäterveisiin ryhmäilmiöihin pitää olla uskallusta puuttua.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa esitetään koulukiusaamisen sisällyttämistä rikosnimikkeenä rikoslakiin. Vaikka olen aloitteen sisällöstä sinänsä samaa mieltä, ei minusta tämä keino ole oikea. Suomessa jokainen yli 15-vuotias on jo nyt rikosvastuussa tekemisistään. Kouluväkivallasta voidaan siis jo tuomita peruskouluikäisiä mutta ei alle 15-vuotiaita. Nykyisellään koulukiusaaminen täyttää jo usein esimerkiksi vainoamisen, kunnianloukkauksen tai pahoinpitelyn tunnusmerkit. Uusi rikosnimike ei siis varsinaisesti toisi mitään lisää ja tarttuisi vain räikeimpiin tapauksiin, kun moni lievempi mutta henkisesti traumatisoiva tapaus jäisi kuitenkin nimikkeen ulkopuolelle. Kiusaamisen lisääminen rikoslakiin ei myöskään koskettaisi suurta osaa peruskoululaisista, kun suuri osa kiusaamistapauksista on alle 15-vuotiailla. Vahingonkorvausvastuu alle 15-vuotiaille voi syn-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

tyä. Rikosvastuun alentamiseen ei aloitteessa oteta kantaa, eikä sen alentaminen ole perusteltua.

Monia ilmiöitä, kuten kiusaamistakaan, ei ehkäistä rikoslain kiristyksillä vaan muilla toimilla, kuten ennaltaehkäisevillä toimilla, kouluhenkilöstön resurssien turvaamisella ja tiiviimmällä yhteistyöllä koulujen, poliisin, sosiaalitoimen ja muiden tarvittavien tahojen kanssa. Olen erittäin tyytyväinen, että opetusministerimme Li Andersson on tarttunut asiaan järjestämällä asiasta parlamentaarisen keskustelun, jonka jälkeen on laadittu kiusaamisen ja kouluväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma, joka sisältää myös lakimuutoksia. Lakimuutosesitykset ovat juuri parhaillaan käsittelyssä meillä sivistysvaliokunnassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Antikainen.

18.24 Sanna Antikainen ps: Arvoisa puhemies! Aloitteessa esitetään, että eduskunta ja hallitus ryhtyvät lainvalmistelutoimenpiteisiin koulukiusaamisen sisällyttämiseksi omaksi rikosnimikkeekseen rikoslaissa. Tämä koskisi kaikkia kiusaamisen äärimmäisiä muotoja, niin henkistä kuin fyysistä väkivaltaa. Aloitteentekijät perustelevat asiaa aloitteessaan monin eri tavoin, ja perustelut ovat hyviä sekä ehdottoman tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Jotta kansalaisten hätähuutoon voidaan vastata, niin ensinnäkin toivoisin, että yhteiskunnassamme alettaisiin puhua kiusaamisen sijasta kouluväkivallasta ja väkivallasta. Tämä kattaisi alleen niin henkisen väkivallan kuin fyysisenkin. Tämä voisi herättää kaikki siihen, että tämä on oikeasti laitonta. Siksi itse käytän vain sanaa ”kouluväkivalta” tässä puheessa ja jatkossakin.

Näen tämän aloitteen kansalaisten hätähuutona vallitsevaan tilanteeseen, jossa kouluväkivaltaan ei puututa tarpeeksi tiukasti. Se on ymmärrettävää, ja aloite on tärkeä. Saan itse kansanedustajana koko ajan viestejä, joissa kerrotaan, ettei koulu puutu tarpeeksi tiukasti kouluväkivaltaan. Kuinka monessa työpaikassa työkaveri saisi hakata toista työkaveria päivästä toiseen ilman seuraamuksia, ja jos seuraamuksia olisi, olisi se ehkä Kiva-ohjelmaan kuuluva keskustelu? Näin on ollut ja on valitettavasti edelleen monessa koulussa ympäri maan, ja kärsijänä on lapsi tai nuori.

Arvoisa puhemies! Lain pitäisi taata oppilaille oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, mutta käytännössä koulu ei ole vieläkaan turvallinen paikka kaikille. On koulujen vastuulla, lainkin mukaan, varmistaa lastemme ja nuoremme turvallisuus. Toisaalta on kunkin hallituksen ja päättäjien tehtävä turvata tähän riittävät varat, jotta koulu voi suoriutua tehtävistään. On muistettava kaiken keskellä, mistä tässä on kyse: tässä on kyse lasten ja nuorten kärsimyksestä. Kouluväkivalta voi olla erittäin raakaa. Se jättää aina jäljet lapsen tai nuoreen, koska on kyse kehittyvistä ihmisistä, ja on aikuisten velvollisuus suojella heitä.

En voi olla muistelematta itse sitä kertaa, kun yläasteella polveni työnnettiin oven väliin ja ovea vedettiin usean oppilaan toimesta kiinni. Se koski enemmän henkisesti kuin fyysisesti, vaikka se koski kyllä fyysisestikin todella paljon ja polvi oli tietenkin pitkään kipeä, mutta ehkä eniten kuitenkin koski koulun suhtautuminen. Tekijät ja minä jouduimme terveydenhoitajan puhutteluun, jossa keskusteltiin, miksi näin kävi. Minunkin piti selittää, mitä olin tehnyt, että näin kävi, mikä tuntui epärealistiselta, koska en ollut tehnyt mitään. Missään vaiheessa kukaan ei tuonut esille sitä faktaa, että kyseessä oli väkivallanteko, eikä kukaan, ei kukaan, tuominnut väkivallan tekijöiden tekoa, eikä heille seurannut tästä yhtikäs

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

mitään. Nyt minuun sattuu se, että tänäänkin joku lapsi tai nuori on voinut joutua samanlaisen teon kohteeksi.

Arvoisa puhemies! Tällaiseen mainitsemaani tilanteeseen ei saa joutua enää yksikään lapsi tai nuori Suomessa. Jokaisella on oltava oikeus täydelliseen koskemattomuuteen koulussa ja tietenkin muuallakin, ja on aikuisten vastuulla puuttua kouluväkivaltaan, ja kouluille on annettava tähän riittävät resurssit. Tällä hetkellä Suomessa on jo menetetty ihmishenkiä, varsinkin itsemurhien kautta, ja vakavin väkivallan muoto nähtiin Koskelassa, kun nuori poika menetti henkensä. Tässäkin oli taustalla kouluväkivaltaa. Yksikään lapsi tai nuori ei saisi menettää henkeään väkivallan takia. Kiva-koulut ja Kiva-puheet eivät riitä, kun on kyse näin äärimmäisestä asiasta kuin vakava kouluväkivalta.

Sen lisäksi, että meidän pitää alkaa puhumaan kiusaamisen sijasta kouluväkivallasta, meidän pitää myös puuttua siihen joka ikinen kerta. Ainakin kaikista kouluväkivaltatapauksista tulisi tehdä, ellei rikosilmoitus, niin ainakin jonkintyyppinen ilmoitus poliisille sekä ilmoitus sosiaalihuoltoon, ja tarkoitan tällä tietenkin tekijöitä. Uskoisin, että kodeisakin herättäisiin, jos poliisi tai sosiaalihuolto ottaisi yhteyttä kouluväkivallan takia.

Lisäksi koulujen toimia tulisi valvoa, että ne todellakin hoitavat tehtävänsä kouluväkivaltaan puuttumisen suhteen, ja näitä sitten olisi hyvä tilastoida. Nyt asioiden eteenpäinvieminen voi olla vain vanhempien vastuulla — eihän tämä näin voi mennä.

Kiitän aloitteentekijöitä erittäin tärkeästä aloitteesta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Soinikoski.

18.30 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Väkivalta on aina väkivaltaa riippumatta siitä, missä se tapahtuu. Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille siitä, että tämä tärkeä aihe on taas esillä. Keinot puuttua kiusaamiseen ovat moninaiset, mutta tavoitteen ja tahtotilan on oltava kaikilla toimijoilla sama. Kiusaamiselle ja väkivallalle on asetettava nollatoleranssi. Lastensuojelussa ja mielenterveyspalveluissa aivan liian usein selviää vuosien jälkeen, että lapsen ja nuoren elämäntarinassa ikävän käännekohdan on saanut aikaan koulussa kiusatuksi ja väkivallan kohteeksi joutuminen.

Lasten ja nuorten syrjäytyminen on asia, jonka ehkäisemiseksi on tehtävä kaikki voitava. Lapselle on taattava oikeus koskemattomuuteen sekä rauha oppia uutta, kokeilla siipiään ja kasvaa omaksi itsekseen. Riittämättömyyden tunne vaikuttaa merkittävästi työhyvinvointiin, ja meidän on pidettävä myös opettajien jaksamisesta parempaa huolta. Kiusaamisen ehkäisyä ei saa jättää yksin opettajien harteille, ja kouluissa tarvitaan lisäkäsia, jotta taataan opettajille ja lapsille työrauha.

Arvoisa puhemies! Itse toivoisin kiusaamiskeskusteluun enemmän rauhanneuvottelujen henkeä. Riitojen ratkaisemisen, yhteisten sääntöjen noudattamisen ja sovinnon merkityksen on oltava kaiken kasvatustyön ytimessä. Sovittelulla on Suomessa pitkät perinteet. Rauhanvälityksen taidot on jalkautettava kaikkiin suomalaisiin kouluihin, ja vuorovaikutustaitojen ohella sovittelusta pitäisi saada uusi kansalaistaito. Siitä on hyötyä sekä kodeissa että tulevaisuuden työelämässä.

Kiusaaminen ei ole koskaan vain kiusaajan ja kiusatun välinen asia. Apua ja tukea on tarjottava niin kiusaamisen tai väkivallan uhrille, kiusaajalle kuin heidän perheilleen. Tarvitaan moniammatillista yhteistyötä, koulutusta, ennaltaehkäisyä, riittäviä resursseja ja empatiaa, kuulluksi tuleamista, aitoa kohtaamista ja tienviittoja ulos kovin vaikeasta tilanteesta.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Arvoisa puhemies! Hyvä esimerkki moniammatillisesta yhteistyöstä on poliisilaitosten Ankkuri-toimintamalli, joka on alun perin kehitetty Kanta-Hämeen poliisilaitoksella. Toiminnan tavoitteena on puuttua varhain alaikäisten rikolliseen käyttäytymiseen selvittämällä nuoren asiakkaan kokonaisvaltainen elämäntilanne ja ohjaamalla koko perhe tarkoituksenmukaisen avun ja tuen piiriin. Moniviranomaisyhteistyöllä pyritään myös puuttumaan nopeasti lähisuhde- ja perheväkivaltaan ja lisäämään näin sisäistä turvallisuutta Suomessa.

Hallitusohjelma luo hyvää pohjaa syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisemiseksi. Hallitus on sitoutunut vahvistamaan oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja kaikilla koulutusasteilla, jotta lapset ja nuoret saavat tarvitsemaansa tukea omassa kasvuympäristössään. Oppilashuollon resursseja parannetaan, ja kokeiluista on saatu hyviä tuloksia muun muassa opettajien kouluttamisesta ratkaisukeskeiseen neuropsykiatriseen valmennukseen ja psykiatristen sairaanhoitajien jalkautumisesta kouluihin. Hallitus on laatinut ja lähtenyt toimeenpanemaan kiusaamisen vastaista toimenpideohjelmaa, jolla vahvistetaan muun muassa henkilöstön osaamista kiusaamiseen puuttumisessa sekä tuetaan lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja varhaiskasvatuksessa.

Henkilöstölle ja oppilaille on tarjottava kiusaamisen tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen liittyvää koulutusta. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi lähtee arvioimaan ensimmäistä kertaa erilaisia koulujen käytössä olevia kiusaamisen vastaisia menetelmiä. Hyväksi havaittuja käytäntöjä on laajennettava valtakunnallisesti, ja vaikuttavien hankkeiden jatko on turvattava. Myös varhaiskasvatuksen puolelle tarvitaan kiusaamista ehkäisevä ohjelma. Kuten edustaja Virta täällä aikaisemmin totesi, tulevat hyvinvointialueet tarvitsevat väkivallan vastaisen työn koordinaatiota. Alueilla on laadittava koulutus- ja suunnitelmat keskeisten ammattilaisten jatkuvan osaamisen kehittämiseksi. Väkivallan uhreille, tekijöille sekä väkivallalle altistuville lapsille on oltava tarjolla tehokkaita hoito- ja palvelukokonaisuuksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niikko.

18.35 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä heidän tuotuaan tämän ”Kouluväkivalta kirjattava rikoslakiin” -aloitteen meille eduskuntaan keskusteltavaksi ja käsittelemään.

Aloitteessahan esitetään, että eduskunta ja hallitus ryhtyisivät lainvalmistelutoimenpiteisiin koulukiusaamisen sisällyttämiseksi omaksi rikosnimikkeekseen rikoslaissa. Tämä koskisi kaikkia kiusaamisen äärimmäisiä muotoja, niin henkistä kuin fyysistä väkivallan muotoa. Aloitteen perustelijat ovat esittäneet, että tässä annettaisiin signaali siitä, että olisi yksiselitteinen velvollisuus puuttua kaikenlaisiin tilanteisiin ja viedä asioita eteenpäin entistä ponnekkaammin. Lisäksi yhtenä perusteluna on se, että tämä antaisi todellisen kuvan kouluväkivallan nykytilanteesta äärimmäisen vakavana uhkana lapsen ja nuoren terveydelle. Sinänsä tämä on erittäin ymmärrettävää, tämä toisi asialle oikeat nimikkeet. Nimitetään koulukiusaamisessahan on kyse kouluväkivallasta, joko fyysisestä tai henkisestä.

Arvoisa puhemies! Tosiasiassa kuitenkin ehdotetun rikosmerkistön täyttävät teot on jo kriminalisoitu. Koulukiusaaminen voi täyttää nämä laissa olevat tunnusmerkit, esimerkiksi pahoinpitelyn, kunnianloukkauksen, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen, vahingonteon tai laittoman uhkauksen tunnusmerkistön. Nyt ehdotetussa rikospykälämuodossa ei tuotaisi kuitenkaan asian arviointiin mitään uutta sisältöä. Siitä huolimatta, että tämä ei toisi sisältöä, tämä toisi kumminkin sen mielikuvan. Nyt kun kaikissa tämmöisissä

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

vakavissa kysymyksissä kuitenkin on hyvin paljon kyse mielikuvista, niin mielestäni tämä kansalaisaloite on kaikesta tästä huolimatta kannatettava. Tässähän annettaisiin vahvempi signaali koulukiusaamisen muodolle, kun siitä puhuttaisiin kouluväkivaltana.

Me ollaan, arvoisa puhemies, Suomessa hyvin paljon pyritty jo vuosikausia, vuosikymmeniä puuttumaan kouluväkivaltaan. Meillä on erilaisia toimintamalleja, kuten Vantaalla-kin on Kiva Koulu -järjestelmä ja on tällaista Ankkuri-toimintaa ympäri Suomea ja erilaisia sovittelua ja rauhanrakentamista tällaisiin vakaviin tilanteisiin. Nämä ovat erittäin hyviä ja kannatettavia toimenpiteitä, ja niitä tulee edelleen tukea lisää, ja niitä pitää saada jatkaa entistä ponnekkaammin. Mielestäni tämä ei kuitenkaan useissa tapauksissa yksistään riitä. Tiedän tämän itse omasta kokemuksestani.

En mene nyt omaan koulu-aikaani, mutta menen kolmen lapseni koulu-aikaan. Minun vanhin lapseni on nytten lukiossa ja kaksi nuorempaa on vielä peruskoulun ala-asteella. Ja niin valitettavaa kuin se onkin, tätä kouluväkivaltaa on saanut nähdä kaikkien kolmen lapsen kohdalla. Se on johtanut tietenkin siihen, että vanhempina me yritämme puuttua siihen, ja puutummekin, käymällä keskusteluja opettajan kanssa ja usein jopa niiden lasten vanhempien kanssa, jotka tällaista kiusaamista harjoittavat, jos he vain suostuvat tulemaan keskustelemaan, mutta aina se ei johda toivottuun lopputulokseen. Sanon toki, että ensimmäiseen ne johtavat hyvään lopputulokseen ja kiusaaminen saadaan loppumaan tällä varhaisella puuttumisella ja välittömällä jämäkällä puuttumisella, mutta on tapauksia, että ne eivät johda kiusaamisen päättymiseen, kuten ei nuoremman poikani kohdalla johtanut.

Silloin kun tulee kysymykseen, että kiusaaminen kestää hyvin pitkän aikaa ja kyseessä on yksittäinen henkilö, joka toistuvasti tekee tällaista, niin mielestäni ainoa oikea toimenpide on vanhempien osalta ja myös opettajan osalta tehdä kaikkensa sen eteen, että kiusattu ei vaihda koulua vaan kiusaaja vaihtaa koulua. Nämä ovat äärimmäisiä toimenpiteitä, mutta ne ovat mielestäni ainoita oikeudenmukaisia toimenpiteitä. Omalta kohdaltani voin sanoa, että kiusaaminen kyllä loppui siihen, kun kiusaaja vaihtoi koulua. Luokkaan tuli rauha. Luokassa pystyivät muutkin lapset hengittämään. Ei tarvitse pelätä sitä väkivaltaa, mikä tulee yhden lapsen kautta toistuvasti esille muille lapsille. Tästä ei yleensä uskalleta puhua, koska tämä tavallaan koetaan vääränä tapana puuttua kouluväkivaltaan, mutta uskallan väittää, että tämä toimii tehokkaammin kuin pelkkä Kiva Koulu -järjestelmä tai Ankkuri-toiminta.

Mitä varhaisemmin lapsi ymmärtää sen, että kouluväkivallalla on vakavia seurauksia, sen parempi. Perussuomalaiset ovatkin ehdottaneet jo useamman kerran sitä, että edistetäisiin tavalla tai toisella sellaista lainsäädäntöä, jossa kiusaaja vaihtaa koulua eikä kiusattu. Omalla kohdallani nämä molemmat kokemukset ovat olleet perheessäni. Olen huomannut sen, että lapsen herkkä kasvu ja luottamus toisiin voi vaurioitua pitkäksi aikaa, jos ei sitä asiaa saada korjattua. Sen tähden ymmärrän täysin vanhempien hätähuudon tämän kansalaisaloitteen kautta.

Tämä kansalaisaloite antaa selkeän signaalin siihen, että me puutumme jämäkämmin emmekä pelkästään käy puhumassa, esimerkiksi päättäjinä kouluissa, mitä itsekkin olen harjoittanut paljon. Se ei riitä. Vanhemmat eivät odota sitä, että me teemme erilaisia aloitteita, käymme puhumassa asioista ja lisäämme poliisin läsnäoloa koulussa ja pyydämme vanhempia ja opettajaa ilmoittamaan poliisille matalalla kynnyksellä, vaan kyllä meiltä odotetaan lainsäädännöllisiä toimenpiteitä silloin, jos tämä asia ei ratkea.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on vielä todettava yksi tosiasia. Minä olen tietysti sitä ikäluokkaa, kun kouluissa oli aikanaan tarkkailuluokat, joita kutsutaan erityisluokiksi, ja mie-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

lestäni se toimi. Itse en ollut tarkkailuluokalla, veljeni oli ja moni muukin ystäväni, ja kyllä ainakin se suurin ongelma luokasta poistui sillä, että he olivat siellä eri luokassa kasvamassa vähän toisenlaisen opetusohjelman mukaisesti. Toki ymmärrän sen, että me halutaan ottaa kaikki mukaan, integroida tähän normaaliin koulutoimintaan, mutta onko sittenkin ehkä viisaampi joissain tapauksissa palata sellaiseen järjestelmään, että luokista poistetaan sellaiset oppilaat, jotka ovat uhaksi toisen lapsen fyysiselle ja henkiselle terveydelle? — Kiitos. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Täällä on ilmeisesti halukkuutta debatoita, ja ministeri Anderssonkin on pyytänyt puheenvuoroa. Jos nyt ministeri Andersson ja sen jälkeen lyhyt debattikierros.

18.42 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Haluan myös omalta osaltani kiittää tämän aloitteen tekijöitä ja myöskin kaikkia kansanedustajakollegoita yli puoluerajojen hienoista tänään pidetyistä puheenvuoroista.

Tässä on käyty keskustelua terminologiasta: mistä me puhumme, kun me puhumme kouluväkivallasta tai kiusaamisesta. Olen itse ottanut tavaksi puhua aina molemmista eli sekä koulukiusaamisesta että kouluväkivallasta. Se on mielestäni tärkeää siksi, että silloin viestitään siitä, että väkivalta on rikollista toimintaa ja väkivallasta puhutaan väkivaltana mutta ei unohdeta myöskään sellaisia tekoja, jotka eivät täytä rikoksen tunnusmerkistöä mutta jotka siitä huolimatta voivat vaikuttaa erittäin kielteisesti lasten hyvinvointiin. Puhutaan esimerkiksi naurunalaiseksi tekemisestä ryhmässä tai ulossulkemisesta, tämänkaltaisista tilanteista, jotka kyllä tähän koulukiusaamiseen hyvin tiiviisti liittyvät.

Täällä ovat monet edustajat jo kommentoineet tätä rikosoikeudellista puolta, ja kuten on todettu, niin useat kouluväkivaltaan, koulukiusaamiseen liitetyt teot on jo kriminalisoitu. Voi olla kyse kunnianloukkauksesta, voi olla kyse yksityiselämää loukkaavan tiedon levittamisestä tai julkaisemisesta, voi olla kyse joko henkisestä tai fyysisestä väkivallasta, joka täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkistön. Joten mihin sitten erityisesti pitäisi puuttua, jotta asiat siellä kouluissa ja oppilaitoksissa aidosti muuttuisivat?

Ensinnäkin minun nähdäkseni on äärimmäisen tärkeätä, että kaikki, jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa, ovat tietoisia meidän laissa jo olevista velvoitteista ja ilmoitusvelvollisuuksista. Tänäinkin tässä salissa on puhuttu velvollisuudesta ilmoittaa huoltajille. Sellainen velvollisuus on jo perusopetuslaissa. Parhaillaan eduskunnalla on käsiteltyssä lainsäädäntömuutosehdotus, jolla tätä laajennetaan koskemaan myöskin toista astetta. Lastensuojelulaissa on jo ilmoitusvelvollisuus lasten parissa työskenteleville ammattilaisille olla yhteydessä poliisiin ja lastensuojeluun, mikäli kyse on esimerkiksi vakavista väkivallanteoista.

Yhtä oleellista on ymmärtää se, että kasvatustilan ammattilaiset voivat ja heidän kannattaa ehkä olla yhteydessä esimerkiksi poliisiin myös sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole varmuutta siitä, täyttääkö teko rikoksen tunnusmerkistön vai ei. Se ei ole opettajien tai rehtorin asia arvioida, ja kannattaa aina olla yhteydessä poliisiin, mikäli kyse on vakavammasta teosta. Yhteydessä voi olla myös, vaikka kyse olisi alle 15-vuotiaista. Meillä on erittäin hyviä kokemuksia eri puolilta Suomea hankkeista, joissa on poliisi otettu mukaan selvittämään myöskin alle 15-vuotiaiden vakavia tekoja. Se on myös tapa viestiä lapsille siitä, miten vakavasta teosta on kyse. [Puhemies koputtaa] Paljon myöskin muita konkreettisia toi-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

menpiteitä tällä hallituskaudella tehdään ja myöskin ihan konkreettisia lakimuutoksia, jotka tällä hetkellä ovat eduskunnan käsittelyssä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Arvoisat edustajat, edustaja Niikon äskeinen puheenvuoro herätti halukkuutta debatoida, joten ne, jotka nyt haluavat vastauspuheenvuoron käyttää, nouskaa seisomaan ja painakaa V-painiketta. — Edustaja Elomaa aloittaa.

18.46 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kansalaisaloitteen tekijöille kiitos. Kun puhutaan koulukiusaamisesta, kouluväkivallasta, on järkyttävää, että sitä on ollut iät ja ajat mutta sitä on tänäkin päivänä — ehkä vähän vähemmän, mutta raaistunutta.

Minulla on vähän pidempikin puheenvuoro sitten myöhemmin, mutta nyt kun ministeri on paikalla, haluaisin kysyä — tämä edustaja Niikon hyvin totuudenmukainen, rohkea ja hyvä puheenvuoro, jossa oli omista kokemuksista, viritti tällaisen kysymyksen: onko, ministeri, opettajilla ja rehtoreilla riittävästi toimivaltaa tällä hetkellä tarttua oikeasti näihin koulukiusaamistapauksiin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Honkasalo.

18.47 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarttuisin tähän edustaja Niikon lausumaan siitä, että nykyinen lainsäädäntö on hyvä ja antaa ne työkalut mutta tarvitaan muutos, jotta voidaan antaa oikeanlainen signaali. Minusta lainsäädännön merkitys ei voi olla tämä. Usein on niin, että mitä monimutkaisempi ja vaikeampi yhteiskunnallinen ilmiö, sitä rankempia toimia ratkaisuksi esitetään. Mutta pohjoismainen kriminaalipolitiikka on pitkään painottanut nimenomaan tämmöistä laaja-alaisuutta, ja erityisen tärkeää tämä on lasten ja nuorten osalta. Eli keskeistä on pohtia rangaistusten hyötyjen ja haittojen suhdetta eli sitä, mikä on esimerkiksi rangaistusten vaikutus lapsiin ja nuoriin, tässä tapauksessa nuoriin. Eli aina kun ehdotetaan rankempia toimia, niin kuin tässä kansalaisaloitteessa, pitää tarkastella sitä kokonaisuhyötyä yhteiskunnan näkökulmasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Niikko. — Ja sitten muitakin mu-
kaan.

18.48 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Perustelen tätä lainsäädäntömuutoksen tarvetta samalla tavalla kuin kansalaisaloitteen tekijät perustelivat, että vaikka rikosoikeudellinen vastuu tulee vasta 15 vuotta täytettyä, niin kuitenkin aikuisten maailmassahan tällaista toimintaa kutsuttaisiin silloin joko lieväksi tai törkeäksi pahoinpitelyksi tai kunnianloukkaukseksi. Tavallaan tällainen terminologia, jossa puhutaan koulukiusaamisesta, ikään kuin piilottaa sen vakavuuden ja sen kärsimyksen sen termin taakse. Tavallaan koulukiusaaminen itsessään jo sisältää ehkä semmoisen tunnuspiirteen tai käsityksen joidenkin mielestä, että molemmat voivat olla osallisia siinä, kuten edustaja Antikainen puhui tässä omasta kokemuksestaan. Siinä mielessä on erittäin tärkeää, että asioista puhutaan niiden oikeilla nimillä. Tällainen termistö antaisi tavallaan tämänmoisen vakavamman näkemyksen myös sille mahdolliselle tekijälle ja vanhemmille, mistä on kysymys.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Haluan vielä lopuksi sanoa, että noin joka kahdeskymmenes lapsi ja nuori on kokenut kiusaamista [Puhemies: Aika on päättynyt!] koulussa viikoittain viime vuoden aikana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

18.49 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime talvena julkaistiin monen ministeriön yhteistyönä toimenpideohjelma kiusaamisen ehkäisemiseksi. Siinä toimenpideohjelmassahan on 14 erilaista toimenpidettä, ja ne ovat kaikki hyviä, mutta haluan nostaa niistä vain yhden tärkeän asian, joka ei ole tässä keskustelussa minun mielestäni vielä tullut esille. Siinä kehittämissuunnitelmassa nostetaan esille sairaalaopetuksen kehittäminen ja siinä yhteydessä myös sairaalaopetuspaikkojen lisääminen. Eli lapset ja nuoret, joiden pulmat kytkeytyvät kiusaamiseen, itsetuhoisuuteen, masentuneisuuteen tai koulunkäymättömyyteen edellä mainituista syistä, tarvitsevat apua eli psykiatrista apua. Meillä on aivan liian vähän tällä hetkellä lasten ja nuorten psykiatrisia paikkoja sairaaloissa, ja he saavat liian harvoin sitä psykiatrista apua, joka olisi ensisijaista. Tässä mallissa on keskeistä eri tahojen yhteistyö lasten- ja nuorisopsykiatrian kanssa [Puhemies koputtaa] sairaalaopetuksen keinoin. Nämäkin toimenpiteet ovat tärkeitä, koska kaikkia lapsia on autettava.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Kaunisto.

18.51 Ville Kaunisto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitos kansalaisaloitteen laatijoille. Aihe on ajankohtainen ja äärimmäisen tärkeä. Aina välillä eduskunnassa on käsitelty näitä aiheita, että tulee sellainen olo, että sen synkkyyden takia olisi välillä helpompi olla hiljaa, mutta sehän tässä kysymyksessä juuri on se ongelma. Helppous ei saa olla ohjaava termi, ja olen erittäin kiitollinen, että tästä asiasta keskustellaan.

Nuorten pahoinvointiin yksi suurimmista syistä on koulukiusaaminen, ja siinä tullaan juuri tähän terminologiaan. Koulukiusaaminen, kouluväkivalta — onko koulukiusaaminen missään nimessä tarpeeksi vahva termi? Pahoinvoinnista seuraava syrjäytyminen — onko se syrjäytymistä, vai onko se syrjään jättämistä? Nämä ovat äärimmäisen koskettavia aiheita, [Puhemies koputtaa] ja kiitoksia tästä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Huttunen.

18.52 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aion myös omassa puheenvuorossani tarkemmin perustella näkemystäni asiaan, ja myös minulla se pohjautuu omakohtaisiin, todella rankkoihin koulukiusaamiskokemuksiin.

Tässä on nyt käyty hyvää keskustelua tästä aloitteesta. Aloitteen tarkoitushan ei ole lisätä rangaistusten määrää. Pyrkimys on alleviivata sitä kouluväkivallan vakavuutta ja antaa tätä kautta myös lasten kanssa työskenteleville selkeämpi velvollisuus puuttua kouluväkivaltatapauksiin. On totta, että jo nyt on velvollisuus, mutta jostain syystä nykyinen malli ei ole toiminut. Tämä esitys antaisi työkaluja saada apua niin kiusaajalle kuin myös kiusatulle, sitä apua, mitä molemmat osapuolet tarvitsevat tässä asiassa.

Nykytilassa on selvästi puutteita. Viranomaisyhteistyö ei kerta kaikkiaan nykyään toimi tarpeeksi hyvin. Opetushenkilökunnan, oppilashuollon, sosiaalitoimen ja poliisin pitäisi

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

tehdä paremmin yhteistyötä, ja lakialoitteen yksi tavoite on nimenomaisesti myös tiivistää tätä yhteistyötä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Holopainen, Mari.

18.53 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tärkeästä aloitteesta. Koulukiusaaminen ja kouluväkivalta on vakava yhteiskunnallinen ongelma, johon tulee puuttua paremmin.

Kaveritaitoja opitaan jo varhaiskasvatuksessa. Hallitus onkin tehnyt jo paljon, myös kansallisen lapsistrategian.

En voi silti sivuuttaa sitä, että kun puhutaan siitä, mitä me voimme tehdä, niin kyse on resursseista. Kyse on siitä, minkälaiset työvälineet, mahdollisuudet puuttua kiusaamiseen, me annamme opettajille sekä valtakunnallisella tasolla että kunnissa. Osa puolueista on ollut tosiasiaa valmiimpia leikkaamaan koulutuksesta kuin toiset puolueet. Omassa kotikaupungissani Helsingissä erityisesti kokoomus on ajanut sellaisia tavoitteita, joissa koulujen resurssit ovat pienempiä kuin monen muun puolueen tavoitteissa. Siksi toivon, että asia on yhteinen myös silloin, kun teemme niitä konkreettisia päätöksiä kunnissa ja valtakunnan tasolla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Sjöblom.

18.54 Ruut Sjöblom kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulukiusaamiseen ja kouluväkivaltaan puuttuminen on yksi tärkeimmistä tehtävistämme. Kiusaaminen ja väkivalta voivat aiheuttaa vakavia traumoja, jotka seuraavat mukana koko elämän ajan.

Tämä kansalaisaloite on tärkeä ja ajankohtainen. On välttämätöntä, että asioista puhutaan niiden oikeilla nimillä. Kun kiusaaminen täyttää väkivallan merkit, silloin on puhuttava väkivallasta eikä kiusaamisesta. Vaikka rikosoikeudellinen vastuu alkaa vasta yli 15-vuotiaana, on tärkeää, että väkivaltaan puututaan jo aikaisemmin ja väkivaltaa tekevä lapsi pääsee oikeanlaisen avun ja ohjauksen piiriin. Kun sosiaalityöntekijät ja poliisi ottavat kopin väkivaltaisesti käyttäytyvästä lapsesta ja alkavat selvittämään tilannetta, tällöin myös opettajan taakka kevenee.

Ja kun ministeri on paikalla, niin kysyisinkin ministeriltä: Etelä-Karjalan mallissa selkeästi erotetaan koulukiusaaminen ja väkivalta toisistaan ja sosiaalityöntekijä ja poliisi puuttuvat kiusaajan toimiin. Voisiko tätä mallia käyttää koko maan laajuisesti? Tällä on ollut [Puhemies koputtaa] merkittäviä tuloksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt vielä edustaja Reijonen, ja sen jälkeen ministeriltä vastaus.

18.55 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koulukiusaaminen on aina vakava asia: itkua, nimittelyä, salailua, mustelmia, rikottuja tavaroita ja paljon pahaa mieltä. Kansalaisaloite koskee koulukiusaamista ja sitä, että kouluväkivalta on kirjattava lakiin.

Jokainen on ollut kiusattu tai kiusaaja tai seurannut sivusta kiusaamista tai nähnyt tapauksia, jotka voidaan luokitella kiusaamiseksi. Kiusaamista on aina ollut, vuosikymmenien ajan. Voidaan aina kysyä, miksi kukaan ei puuttunut, miksi kiusattu ei kertonut kiu-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

saamisestaan. Pelko on se, joka vaikuttaa. Pelon takia ei uskalleta puhua. Pelätään, että itse joutuu kiusatuksi. Kiusattu ei aina edes uskalla kertoa kaverilleen tai vanhemmilleen. Tämä vaikeneminen kiusaamisesta on vakava asia, ja se johtaa vielä vakavampiin ongelmiin. On järkevää, että kiusaaja vaihtaa koulua eikä kiusattu. Kun kiusaamiseen puututaan ajoissa, vahingot ovat pienempiä, aina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Andersson, 2 minuuttia.

18.56 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa kysyi suoraan, onko opettajilla minun mielestäni riittävät toimivaltuudet puuttua kiusaamistapauksissa. Meillä on tällä hetkellä siis lainsäädännössä toimivaltuuksia opettajille poistaa oppilas jäljellä olevaksi koulupäiväksi, mikäli hän on vaaraksi esimerkiksi muille oppilaille — viitaten siihen, mitä edustaja Niikkokin tässä aikaisemmin nosti esille. Yksi muutos, jota ehdotetaan — ja tämä lainsäädäntö on siis parhaillaan eduskunnan käsittelyssä — on se, että jatkossa olisi mahdollisuus poistaa jäljellä olevaksi koulupäiväksi ja seuraavaksi kokonaiseksi päiväksi, ja tämä on yksittäinen muutos, mitä on esitetty muun muassa sen asiantuntijatyöryhmän toimesta, joka viime vaalikauden aikana teki ehdotuksia siitä, miten meidän pitäisi kehittää meidän lainsäädäntöä ja toimintaa koulukiusaamisen ehkäisemiseksi. Eli tällainen ehdotus on eduskunnalle annettu.

Sitten edustaja Sjöblomin huomioihin liittyen tähän Etelä-Karjalan malliin: Viittasin siihen äsken myöskin omassa puheenvuorossani, siis yhtenä esimerkkinä toimintamalleista, joista on saatu hyviä kokemuksia osallistamalla poliisia selvittämään myöskin esimerkiksi alle 15-vuotiaiden tapauksia ikään kuin keinona tuoda esille asioiden vakavuutta lapsille. Ei siihen ole minkäänlaista estettä. Ymmärtääkseni monilla paikkakunnilla on alettu kyllä kehittämään ihan vastaavatyypisiä toimintamalleja, ja yksi osa tätä kiusaamisen vastaista toimenpideohjelmaa on nyt se, että me myös kerätään tietoa eri puolilla käytössä olevista toimintamalleista, arvioidaan niitä, jotta me pystyttäisiin nykyistä paremmin sitten ottamaan valtakunnallisesti käyttöön niitä, mitkä on todettu kaikkein tehokkaimmiksi ja parhaimmiksi jossain paikassa. Koska tällaista paikallista kehittämistyötä tehdään tosi paljon, on myöskin turhaa, että ikään kuin joka paikassa joudutaan uudestaan keksimään omia toimintamalleja, kun meillä on hyväksi havaittuja toimintatapoja jo olemassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt hetkeksi vielä puhujalistaan, edustaja Elomaa.

18.59 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan kiitän vielä kerran kansalaisaloitteen tekijöitä. Tämä asia — koulukiusaaminen, kouluväkivalta — on meillä koko ajan läsnä. Vuosikaudet kiusaamista on tehty, ja siihen ei ole pystytty vielä puuttumaan niin, että olisi saatu se lopetettua, niin etteivät ihmiset kiusaisi siellä. Tämä on aiheuttanut hyvin monelle elämässä traumoja — voi olla, että se pilaa elämää pitkäksi aikaa. Ja se täytyy sanoa, että tämän päivän kiusaaminen tapahtuu aika usein myös somessa elikkä netissä, ja sanotaan, että se on raaistunut jonkun verrankin siitä, mitä se oli joskus ennen, kymmeniä vuosia sitten. Ja kun se on siellä somessa, niin se on tavallaan vähän niin kuin piilossa, niin että siihen on tosi hankala puuttua.

Sitten sanoisin siitä, kun tein yhden sellaisen... Ei se nyt ollut mikään koe, mutta Facebookissa pari vuotta sitten, kun tämä koulukiusaamisasia velloi silloinkin keskuudessam-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

me ja me puhuimme täällä eduskunnassakin siitä paljon ja siitä oli sivistysvaliokunnassakin sitten keskustelua ja asiantuntijoita kuunneltiin, minä tein sellaisen kokeen, että laitoin Facebookiin oman puhelinnumeroni ja ilmoituksen, että ne, jotka tuntevat omakseen asian — eivät ole saaneet riittävästi apua tähän tilanteeseen, heidän lapsensa tai he itse — voivat soittaa ja keskustellaan asioista. Ja sanotaan niin, että tämä minun Facebook-sivuni melkein räjähti: tuli varmaan, olisiko ollut, tuhat kommenttia ja yhteydenottoja. Puhelin soi monta, monta kertaa. Minä menin siellä Varsinais-Suomessa käymään parissa kodissakin, kun he pyysivät käymään, ja keskusteltiin. Tässä palautteessa tuli sellaisia asioita esille, että vaikka oli Kiva Koulu kysymyksessä — mikä on ihan hyvä asia ollut, että tämä projekti on tehty — niin silti ei ollut puututtu, eivät opettajat eikä rehtori olleet kovinkaan paljon sitten puuttuneet kuitenkaan siihen tilanteeseen, vaan se kiusaaminen oli jatkunut, ja se on järkyttävää. Mutta luulenpa, että tänä päivänä siihen puututaan jo hieman enemmän, ja se on tärkeää, koska tämän palautteen myötä tuli myös esille, että se väkivalta oli aika riuksaa. Siellä oli tehty kaikkennäköistä näille kiusatuille.

Mutta haluan nostaa tässä esille myös sen, että kiusattu tarvitsee heti apua ja siihen pitää puuttua, jos koulussa kiusataan. Mutta myös se kiusaaja tarvitsee apua. Ei se auta, jos ei hänen perehdytä ollenkaan, siihen, mistä se johtuu ja miten siihen voitaisiin puuttua. Edustaja Niikko esitti, että kiusaaja vaihtaa koulua. Mutta voi olla, että se kiusaaminen jatkuu sitten seuraavassakin paikassa elikkä että siellä on jotain suurta ongelmaa, ja se voi johtua kodista tai jostain muusta. Se, että kouluissa on kiusaamista edelleenkin ja se jatkuu ja jatkuu, on niin surullista. Ja sen takia muun muassa Karvi nyt sitten tulee vähän vertailemaan näitä toimenpiteitä, mitkä purevat ja mitkä eivät, ja se on hyvä asia, että päästäisiin tähän asiaan kiinni ja saataisiin hyviä tuloksia, koska kiusaamista tapahtuu tänä päivänä jopa jo päiväkodeissakin.

Se, että lapset saisivat rauhassa käydä koulua ja se kiusaaminen kitketään, on tietystikin meidän päämäärämme, ja se on meidän eduskunnankin tehtävä ja myös valiokuntien tehtävä, että siihen puututaan. Siihen on varmasti konsteja, mutta asenteet ovat olennaisia, ja sen pitää lähteä ihan sieltä kotoa asti. Niihin juurisyihin, ihmisten tilanteisiin, pitää sosiaalisesti puuttua. Sieltä usein kumpuavat nämä ongelmat. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja nyt valitettavasti, arvoiset edustajat, tähän keskusteluun tässä vaiheessa varattu 60 minuuttia on jo vähän ylitetty. Eli keskustelu ja asian käsittely joudutaan nyt keskeyttämään, mutta asian käsittelyä jatketaan sitten tässä samassa istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.04.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.40.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Edustaja Said Ahmed, olkaa hyvä.

20.40 Suldaan Said Ahmed vas: Arvoisa puhemies! Monet kouluväkivallan uhreiksi joutuneet lapset ja heidän vanhempansa kokevat epäoikeudenmukaiseksi sen, että kouluis-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

sa tapahtuvaa väkivaltaa nimitetään kiusaamiseksi. Termi on monen väkivallan uhrin mielestä vähättelevä. Eihän aikuisenkaan kohtaamaa väkivaltaa nimetä kiusaamiseksi vaan pahoinpitelyksi. Käsittelyssä olevan kansalaisaloitteen tärkeä ansio onkin se, että se tuo kieleemme uuden käyttökelpoisen termin: kouluväkivalta. Se on termi, joka kuvaa paljon paremmin ja tarkemmin väkivallan uhreiksi joutuneiden lasten kokemuksia. Kiusaaminen on sekä fyysistä että henkistä väkivaltaa.

Kouluväkivallan kitkeminen ei kuitenkaan ole helppo tai yksinkertainen asia, aivan kuten väkivallankaan vähentämiseen ei ole pikaratkaisuja. Jos kouluväkivalta olisi pysäytettävissä yhdellä rikoslain muutoksella, niin se olisi varmasti jo tehty. Viime kädessä onnistuminen kouluväkivallan vähentämisessä palautuu aina lasten ja nuorten kokonaishyvinvointiin ja niitä tukeviin rakenteisiin: Onko kouluissa riittävästi aikuisia? Onko heillä riittävästi aikaa puuttua häirintään ja epäasialliseen käytökseen heti, kun sitä ilmenee? Onko lapsilla turvallinen koti ja perheellä varaa kunnon ruokaan ja harrastuksiin? Jokaisella lapsella on oikeus käydä koulua ilman pelkoa. Väkivallan ehkäisy on meidän kaikkien vastuulla.

Minulla on myös henkilökohtainen kosketus koulukiusaamiseen. Aikoinaan kun olin itse peruskoululainen Pohjois-Karjalassa — kun meidän perhe muutti Suomeen, niin en osannut silloin kieltä — minä muistan aina, kuinka koulumatkalla minua ja minun sisarusiani kiusattiin, meidän kimppeumme käytiin. Monesti kävi mielessä, pitäisikö lopettaa koulunkäynti tai pitäisikö keksiä joku muu keino mennä koululle.

Kouluväkivalta jättää monesti lapsen ja nuoren elämään iät ja ajat muistoja, jotka on vaikea unohtaa.

Haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä hyvästä keskustelun avauksesta. Meillä on tosi paljon tehtävää tässä maassa kouluväkivallan kitkemiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

20.43 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos tärkeästä aloitteesta, joka koskettaa niin montaa koululaista ja koulua käynyttä. Tässäkin salissa moni on kertonut omista kokemuksista.

Koulukiusaaminen ja kouluväkivalta on vakava yhteiskunnallinen ongelma, ja me tarvitsemme lisää uskallusta siihen puuttumiseksi. Olemme viimeisen vuoden aikana saaneet jälleen kerran vakavia muistutuksia siitä, mihin kouluväkivalta voi pahimmillaan johtaa. Useimmiten väkivalta tai kiusaaminen, ryhmästä pois jättäminen, äänetön kiusaaminen, tapahtuu näkymättömästi mediahuomion ulkopuolella, ja myöskään aina läheiset eivät siitä tiedä.

Kaikenlaiseen kiusaamiseen ja väkivaltaan tarvitaan nollatoleranssi. Fyysisen ja henkisen turvallisuuden vaarantumiseen liittyy erityisiä riskejä kasvuvaiheessa olevien nuorten ja lasten kohdalla. Terveen itsetunnon, opiskelurauhan, turvallisten sosiaalisten suhteiden ja onnistumisen kokemusten pitäisi olla kaikkien oikeus, ja ne auttavat myöhemmässä elämässä.

Hallitus on tarttunut tähän ilmiöön kiusaamisen vastaisella toimenpideohjelmalla, jossa vahvistetaan muun muassa henkilöstön osaamista kiusaamiseen puuttumisessa ja tuetaan lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Ohjelman perusteella eduskunnalle on annettu lakiesitys, jossa kiusaamisen vastaista lainsäädäntöä ollaankin tiukentamassa jo monilta osin.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Tässä eduskunnan käsittelyssä olevassa esityksessä muun muassa koululainsäädännön periaatteisiin tuodaan lapsen edun ensisijaisuus ja kurinpitotoimien ikätasoisuus ja täsmennetään oppilaan velvollisuutta olla kiusaamatta ja olla vaarantamatta turvallisuutta. Rehtorille tuodaan oikeus puuttua häiritsevään käytökseen ja määrätä jälki-istuntoja. On mahdollisuus evätä opetus kahdeksi päiväksi tämän aiemman yhden päivän sijasta, kuten täällä aikaisemmin ministerikin kertoi.

Se, tulisiko kiusaaminen kirjata rikoslakiin, jää nyt valiokunnan ja asiantuntijoiden ja eduskunnan pohdittavaksi. Lainsäädännöstä löytyy jo nyt, erityisesti hallituksen esittämien tiukennusten jälkeen, välineitä kiusaamiseen puuttumiseksi. Silti on aivan selvää, että kiusaamisen vastaisten toimien toimeenpanoa kouluissa on tehostettava ja esimerkiksi viranomaisyhteistyötä, tiedonkulkua ja vastuunjakoja on selkeytettävä.

On myös hyvä pohtia, minkälaisen mallin me aikuiset annamme lapsille ja onko meillä rohkeutta myös vanhempina puuttua niihin tilanteisiin, kun havaitsemme, että joku lapsi jätetään leikkien tai kaveripiiriin ulkopuolelle. Onko meillä Suomessa sellainen kulttuuri, että meillä on valmius tuoda ongelmat esiin eikä vain äänettömästi vaieta ongelmien edessä ja ajatella, että on jotenkin noloa ja pahempi puuttua toisten asioihin? Meidän pitäisi välittää jokaisesta lapsesta, ei pelkästään omista lapsista vaan niistä lapsista, jotka me kohtaamme, ja kysyä, mitä sinulle kuuluu.

Sen lisäksi meidän päättäjien velvollisuus erityisesti on varmistaa, että lainsäädäntö on kunnossa ja resurssit ovat kunnossa. Täälläkin täysistunnossa kyselytunnilla keskusteltiin siitä, onko nyt vastuutonta taloudenpitoa, kun on velkaannuttu, ja koronakriisin aikaanahan eduskunta ja tämä hallitus ovat antaneet mittavasti koronatukea esimerkiksi kunnille, jotta kunnat voivat tarjota esimerkiksi opetukseen resurssit. Ja aika moni puolue on täällä kyseenalaistanut ne ja aiemmin vallassa ollessaan myöskin leikannut koulutuksesta ja leikannut ammatillisista oppilaitoksista ja myöskin kasvattanut varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja. Toivoisin, että kun meillä kaikilla on varmasti hyvä tahto saada koulukiusaaminen, kouluväkivalta, vähenemään, loppumaan, niin me myös — jokainen puolue — mietitään, onko jokainen puolue valmis investoimaan koulutukseen ja niiden ammattilaisten saatavuuteen, että siellä kouluissa ja siellä varhaiskasvatuksessa on riittävästi aikuisia, että jokainen lapsi tulee huomioiduksi.

Paljon on kyse myös siitä, miten ryhmädynamiikka toimii, ja erityisesti siihen tarvitaan lisää taitoja. Olen itsekin tässä viime päivinä keskustellut siitä, kun kolmevuotias varhaiskasvatuksessa saattaa sylkeä toisten päälle, ja totta kai lapsilla on itsellä paljon pohdittavaa, opeteltavaa, kun he kasvavat ja oppivat, missä se raja kulkee: milloin on leikkilinen paini kaverin kanssa menossa, milloin saa kutsua kaveria jollain toisella nimellä, vai onko kyse nimittelystä. Lapset opettelevat, ja kaikkein tärkeintä silloin on, että meillä on siellä varhaiskasvatuksessa henkilökuntaa, osaavaa, pätevää henkilökuntaa ja riittävästi aikuisia. Tämä on asia, johon me voidaan vaikuttaa päättäjinä kunnissa. Aika moni puolue, joka täällä on puhunut, on kuitenkin sitten omassa kunnassaan sillä kannalla, että on parempi tuoda tuottavuustoimia kouluihin ja varhaiskasvatukseen. Helsingissä tästä on erittäin iso keskustelu käyty, ja kyllä erityisesti kokoomus on aina valinnut sen linjan, että on parempi pitää menokuria kuin varmistaa, että meillä on aina riittävä määrä koulutuksen resursseja suhteessa lasten määrän kasvuun ja ettei sieltä oteta mitään ylimääräisiä tuottavuustavoitteita ja säästötavoitteita pois.

Toivon johdonmukaisuutta niihin politiikkatoimiin, joilla me voimme myös tärkeiden puheiden lisäksi ihan aidosti vaikuttaa siihen, että jokaisessa koulussa ja jokaisessa päivä-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

kodissa olisi riittävästi aikuisia puuttumaan niihin tilanteisiin, [Puhemies koputtaa] kun toista nimitellään tai jätetään ulkopuolelle. [Puhemies: Kiitoksia!] Toivon todella, että teemme niitä toimia, joita täällä haluamme ja lupaamme, ja toivon, että jokainen nuori ja lapsi uskaltaa olla oma itsensä.

Kiitos aloitteen tekijöille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

20.51 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tässä aloitteessa siis ehdotetaan, että kouluväkivalta sisällytettäisiin omaksi rikosnimikkeekseen rikoslaissa niin henkisen kuin fyysisen väkivallan osalta. Nyt on kuitenkin huomioitava, että väkivalta on jo määritelty Suomessa rikokseksi ja rikoslaki tunnistaa sekä henkisen että fyysisen väkivallan, ja siksi tämän kansalaisaloitteen toteutuminen kenties aiheuttaisi päällekkäistä lainsäädäntöä. Rikoslakiin on siis kirjattu väkivalta, tapahtuipa se koulussa tai missä tahansa. Väkivaltaa ei saa hyväksyä tai sallia missään tilanteessa. Jokaisella on oikeus väkivallattomaan elämään. Tässä asiassa on aina oltava nollatoleranssi, eikä mitään kiusaamista tai väkivaltaa saa katsoa sormien läpi.

Puhemies! Aloite puuttuu siis erittäin tärkeään asiaan, ja on hyvä, että asiasta voidaan keskustella monella areenalla. Onneksi hallituksella on jo lukuisia toimia tilanteen parantamiseksi, ja viime talvenahan julkaistiin monen ministeriön yhteistyönä toimenpideohjelma kiusaamisen ehkäisemiseksi. Tässä toimenpideohjelmassa on 14 toimenpidettä, joista nyt sitten nostan ihan vaan itselleni muutaman tärkeimmän tässä puheenvuorossani esille.

Ensinnäkin tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen sekä varhaiskasvatuksessa että peruskoulussa on tärkeää. Toisen ihmisen kohtaamista, empatiataitoja ja yhdessä tekemistä voidaan oppia ja opetella monin eri tavoin, ja esimerkiksi draama ja muut taiteen menetelmät ovat erittäin tehokkaita keinoja. Tämän tavoitteen toteuttaminen edellyttää myös opetushenkilöstön kouluttamista.

Kaiken kaikkiaan hyvinvoinnin ja työrauhan edistämiseen, yksinäisyyden ja kiusaamisen ehkäisemiseen sekä mielen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvän pedagogisen osaamisen lisääminen on tärkeää, ja se onkin määritelty varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstön ja johdon täydennyskoulutuksen painopisteeksi seuraavien vuosien ajalle. Myös opettajien peruskoulutukseen tulee saada enemmän hyvinvoinnin, turvallisuuden ja työrauhan edistämiseen liittyvien valmiuksien opiskelua. Koulun henkilöstö tarvitsee myös tietoa jengiytymisestä ja siihen liittyvistä seikoista ja siitä, miten tuetaan ja edistetään myönteistä ryhmäytymistä kouluissa ja puututaan sellaiseen ryhmäytymiseen, joka lisää nuorten häiriökäyttäytymistä ja muuta ei-toivottavaa käyttäytymistä, sekä siitä, miten voidaan ennaltaehkäistä nuorisojengien syntymistä.

Tärkeä toimenpide on myös sitouttavan kouluyhteistyön toimintamallin käynnistäminen perusopetuksessa. Tämä malli tukee sekä oppilaita että koulujen henkilökuntaa koulupudokkuuden ehkäisemisessä, koulunkäyntiin sitouttamisessa, poissaolojen vaikutusten korjaamisessa, kouluyhteisön hyvinvoinnin vahvistamisessa sekä myös kiusaamisen vastaisessa työssä.

Myös toisen asteen oppilaitosten yhteisöllistä toimintakulttuuria on kehitettävä. Opiskelijoiden hyvinvointiin, vertaistukeen, yhteisöllisyyteen ja oikea-aikaiseen tukeen ja ohjaukseen on panostettava nykyistä enemmän. Tähän liittyy oleellisesti oppimisyhteisöjen turvallisuuskulttuurin edistäminen ja sen kautta luotu perusta päivittäiselle arkiturvallisu-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

delle. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi on tarkoitus käynnistää kehittämis- ja tutkimushanke, jossa koulujen käyttöön luodaan tehokkaita kouluyhteisön turvallisuutta ja turvallisuuskulttuuria edistäviä toimenpiteitä.

Erittäin tärkeä toimenpide on myös Ankkuri-toiminnan vahvistaminen osaksi koulujen ja oppilaitosten kiusaamisen vastaista toimintaa. Ankkuri-tiimissä on mukana poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja nuorisotyöntekijä. Tarkoituksena on, että kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuvaan kiusaamiseen ja väkivaltaan puututaan heti, ja tämä moniammatillinen tiimi on mukana tässä työssä. Myös nuorisotyön menetelmiä kannattaa tuoda kouluihin ja oppilaitoksiin. Näillä menetelmillä on saatu hyviä tuloksia ryhmäytymiseen, kiusaamisen vastaiseen työhön sekä syrjinnän ja yksinäisyyden ehkäisyyn.

Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon puutteista puhuin jo aiemmin tänään debattipuheenvuorossani, ja siksi kehittämisohjelman viimeinen kohta sairaalaopetuksen kehittämisestä ja sairaalaopetuspaikkojen lisäämisestä on tärkeä. Lapset ja nuoret, joiden ongelmat kytkeytyvät kiusaamiseen, itsetuhoisuuteen, masentuneisuuteen ja niin edelleen, tarvitsevat apua. Kiusaamista ei saa sallia, sitä ei saa katsoa sormien läpi, siihen on heti puututtava, mutta kiusaajakin tarvitsee apua. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

20.56 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos Keskustanuorille ja Keskustaopiskelijoille tämän tärkeän kansalaisaloitteen tekemisestä. Siihen on liitytty laajasti yli puoluerajojen. Nuorten aito huoli on yhteinen. Nuoret ehdottavat, että ryhdytään valmistelemaan kouluväkivallan sisällyttämistä omaksi rikosnimikkeekseen rikoslaisissa. Nuoret kokevat, että koulukiusaaminen on terminä vähättelevä. He kokevat myös, että koulun henkilökunnan ja muiden viranomaisten vastuukysymyksissä on ongelmia.

Kansalaisaloite puuttuu todelliseen, aitoon pulmaan. Äärimmäiset väkivaltatapaukset ovat lisääntyneet kouluissa, vaikka yleisesti kiusaaminen on määrätietoisien työn tuloksena vähentynyt. Kiusaaminen on toistuvaa ja tarkoituksellista toimintaa, se ei tapahdu vahingossa tai sattumalta. Somessa tapahtuva kiusaaminen jää helposti katveeseen, eikä se tule kovin usein aikuisten tietoon. Kovan väkivallan kasvu nuorison keskellä on huolestuttavaa. Kun on kysymys väkivallasta, tulee puhua väkivallasta. Toki kaikenlainen kiusatuksi joutuminen on tuskallista, syrjäyttävää, yksilön tulevaisuutta uhkaavaa. Siihen pitää puuttua kaikin keinoin.

Arvoisa puhemies! Aloitteen ideassa on järkeä. Kiusaaminen on varsin arkinen käsite. Sillä voidaan tarkoittaa kaikkea nimittelystä fyysiseen väkivaltaan. Väkivaltaa pitää käsitellä sen oikealla nimellä. Siihen pitää puuttua nykyistä tehokkaammin. Aloitteen tekijöiden mukaan asian kirjaaminen rikoslakiin alleviivaisi kouluväkivallan vakavuutta. Tietoisuus selkeästä rikosnimikkeestä voisi hillitä tekijöitä ja toisaalta madaltaa henkilökunnan kynnystä ilmoittaa tapahtumista. Nuoret ehdottavat, että lakiin kirjattaisiin viranomaisille selkeät tehtävät vakavissa kiusaamistapauksissa. Koulujen toimintaperiaatteet yhdenmukaistuisivat. Se kehittäisi myös moniammatillista yhteistyötä ja esimerkiksi poliisin roolia ja viestintää.

Arvoisa puhemies! Aloitteessa puhutaan aivan oikein myös kiusaamisen juurisyihin puuttumisesta ja huomaamattomasta kiusaamisesta. Ongelma koulukiusaamiseen liittyen on, että selkeästi näkyvillä on vain jäävuoren huippu, selvä kiusaaminen: nimittely, ulko-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

puolelle jättäminen ja fyysinen väkivalta. Tällaiset teot on helppo mieltää kiusaamiseksi ja kouluväkivallaksi, ja niihin puututaan. Kiusaaminen pitää nähdä laajasti. Pinnan alla oleva jäävuori on paljon sen huippua suurempi. On erittäin tärkeää tunnistaa kiusaaminen, jota on vaikea havaita. Ihminen osaa mitätöidä toista huomaamattomasti, hienovaraisesti, elein, joita on vaikea todistaa, tekemällä yksilöstä ilmaa, osoittamalla, että hän ei ole minkään arvoinen, näyttämällä, että et kuulu joukkoon.

Valaisen asiaa esimerkillä: Oppilas istuu ruokalassa pöytään. Puheensorina hiljenee, kukaan ei sano mitään, mutta kaikille on selvää, miksi ilonpito loppui. Samaa oppilasta ei tervehditä, vieressä kulkevaa kyllä. Kiusaajat eivät katso silmiin. Kun kiusattu sanoo jotakin, muut eivät reagoi. Syntyy hiljaisuuksia, jotka viestivät: se, minkä sanot, on arvotonta. Oppilas kohtaa väheksyviä ilmeitä, kulmien kohottelua. Kiusaamisen kohteelle asia on selvää, toistuvaa, hyvin tuskallista, itsetuntoa murentavaa. Vaikeutta lisää se, että jos asioihin yritetään puuttua, kiusaajat voivat kiistää kaiken: ei ole todisteita, ei näyttöjä. Jonain päivänä kiusaaminen muuttuu myös muiden nähtäväksi. Silloin puuttuminen on jo myöhäistä, on syntynyt jo syvät haavat.

Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloite ansaitsee asianmukaisen käsittelyn valiokunnassa. Kiitos siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

21.01 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Olin itse koulukiusattu. Kiusaaminen alkoi varhain ala-asteella ja jatkui aina yläasteelle saakka. Tiedän, miltä tuntuu lähteä aamulla kouluun, kun itku kuristaa kurkussa ja vatsanpohjassa väentää pelko. Tiedän, miltä tuntuu toivoa välitunnilla olevansa totaalisen näkymätön. Tiedän, miltä tuntuu viivytellä välitunnin päättyessä piilossa nurkan takana odottaen, että kiusaaja ehtii poistua sisälle, ja joutua silti väijytetyksi koulun ala-aulassa. Tiedän, miltä tuntuu, kun naama yritetään värjätä musteella siniseksi koulun pihamaalla. Mikä tuon toiminnan nimi oli, oliko se kiusaamista vai oliko se kouluväkivaltaa? Koen ainakin itse tulleeni lapsena kouluväkivallan uhriksi.

Uskon, että monelle muullekin tässä salissa tämäntyyppiset kokemukset ovat tuttuja. Koulukiusaaminen on vakava ongelma, ja siihen pitää puuttua välittömästi, aivan heti, kun sitä havaitaan. Koulukiusaamisesta on myös osattava puhua sen oikealla nimellä: se on väkivaltaa. Kouluväkivalta voi pilata lapsen ja nuoren elämän vuosikausiksi tai pahimmillaan jopa loppuelämäksi. Minun kohdallani rinnallani säilyi läpi kouluvuosien muutama hyvä ystävä, joiden avulla selvisin ja itku muuttui sisuksi. Kiitos siitä heille.

Kiusattu on suurin kärsijä kiusaamistapauksissa. Kiusaaminen voi pilata lapsen ja nuoren elämän vuosikausiksi tai pahimmillaan loppuelämäksi. On kuitenkin myös ymmärrettävää, että kiusaajallakin on ongelmia. Usein taustalla on rikkinäinen lapsuus, kasvatusongelmia tai muita syitä, joiden vuoksi kiusaaja kiusaa. Avun tarpeessa ovat siis molemmat.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen tavoitteena on koulukiusaamisen sisällyttäminen omaksi rikosnimikkeekseen rikoslaissa. Tämä koskisi kaikkia kiusaamisen äärimmäisiä muotoja, niin henkistä kuin fyysistäkin väkivaltaa. Aloitteen tarkoituksena ei ole lisätä rangaistuksien määrää; pyrkimyksenä on alleviivata kouluväkivallan vakavuutta ja antaa lasten ja nuorten kanssa työskenteleville selkeämpi velvollisuus puuttua kouluväkivaltata-pauksiin. Tämä auttaa niin kiusaajan kuin kiusatun tarvitseman tuen saamisessa.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Aloitteessa todetaan myös selvästi, ettei kouluväkivallan kirjaaminen rikoslakiin poista tarvetta ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. On tärkeää, että koulussa vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja puututaan kiusaamisen juurisyihin. Lisäksi on tärkeää vahvistaa matalan kynnyksen tukea ja apua kiusaamista kokeville. Varhainen puuttuminen ja kiusaamisen seurantaa ovat aivan olennaisia asioita.

Aloitteen tavoitteena on myös huolehtia siitä, että vakaviin kouluväkivaltatapauksiin puututaan. Myös opettajien asema paranisi, kun vastuut ja velvollisuudet sekä toimintamallit olisivat selkeitä ja kaikille samanlaisia. Nykytilassa on kiistatta puutteita. Viranomaisyhteistyölle ei ole selkeää määrittelyä siitä, miten opetushenkilökunnan, opiskelija-huollon, sosiaalitoimen ja poliisin pitäisi tehdä yhteistyötä. Lakiin ei ole myöskään kirjattu selvästi, miten kenenkin viranomaisen täytyy kiusaamistapauksissa tehdä, kenelle täytyy ilmoittaa asiasta ja kuka kantaa aivan viime kädessä vastuun.

Arvoisa puhemies! Terminä koulukiusaaminen on vähättelevä. Se piilottaa taakseen sekä pieniä että isoja väkivallantekoja. Aikuisten maailmassa koulukiusaaminen rinnastuisi usein lievään tai törkeään pahoinpitelyyn tai kunnianloukkaukseen. Mitä te luulisitte tapahtuvan, jos työkaveri vaanisi teitä työpaikan ala-aulassa ja hyökkäisi kimppuunne tarkoituksena satuttaa ja nolata? Häntä kannustamassa ja nauramassa olisi lisäksi muutama muukin kollega siinä sivussa. Ei näin voisi tapahtua.

Kiitän erittäin lämpimästi kansalaisaloitteen tekijöitä, ja kiitän teitä kaikkia allekirjoittajia. Olette nostaneet esille erittäin tärkeän asian. Jo tämä aloite on omalta osaltaan askel kohti turvallisempaa oppimisympäristöä, ja se tulee käsitellä huolellisesti valiokunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen — poissa, edustaja Kilpi — poissa. — Edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

21.06 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä täällä kansalaisaloitetta siitä, että kouluväkivalta sisällytettäisiin omaksi rikosnimikkeekseen rikoslakiin. Kiitos aloitteen tekijöille siitä, että olette nostaneet esiin tämän erittäin tärkeän aiheen. Täällä on käytetty tänään paljon hyviä ja puhuttelevia puheenvuoroja.

Meidän tehtävämme on varmistaa, ettei kenenkään tarvitse pelätä koulussa. Valitettavasti tällä hetkellä tilanne ei ole niin hyvä. THL:n kouluterveyskyselyn mukaan lähes 10 prosenttia 8.—9.-luokkalaisista kokee kiusaamista vähintään kerran viikossa. Fyysistä uhkaa on kokenut liki 15 prosenttia vastaajista. Koulun pitää kuitenkin olla turvallinen paikka ihan jokaiselle lapselle ihan jokaisena päivänä. Kiusatuksi tuleminen jättää pysyvät jäljet. Häirintä ja väkivalta pitää osata tunnistaa, ja lisäksi henkilökunnalla tulee olla riittävä osaaminen sekä keinot tilanteisiin puuttumiseksi.

Arvoisa puhemies! Lapsen normaaliin kasvuun ja kehitykseen kuuluu aina haasteita. Lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitoja tulee vahvistaa koulujen arjessa. Koulussa tarvitaan työvälineitä, joilla edistetään, kehitetään ja tutkitaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä kaveritaitojen lisäämistä. On tärkeää vahvistaa oppilashuollon resursseja ja varmistaa, että kouluissa on riittävä määrä kuraattoreja ja psykologeja osana oppilaiden arkea. Koulun nuorisotyö ja nuorisotyöntekijät ovat ryhmädynamiikan ja ryhmässä toimimisen ammattilaisia. Myös heidän resurssejaan tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Kiusaaminen todellakin on epämääräinen ja vähättelevä ilmaisu, joka ei kerro yksittäisen teon vakavuutta tai lainvastaisuutta. Tekojen vakavuutta olisikin kuvattava niiden oikeilla nimillä. Lainvastainen teko, kuten esimerkiksi pahoinpitely, lai-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

ton uhkaus, varkaus, vahingonteko, kunnianloukkaus, viestintärauhan rikkominen, salakatselu tai vainoaminen, ei voi lieventyä kiusaamiseksi vain siksi, että se tapahtuu koulupäivän aikana tai koulun alueella.

Esimerkiksi omassa kotimaakunnassani Etelä-Karjalassa on yhdessä päätetty olla lainkaan käyttämättä sanaa ”koulukiusaaminen”, vaan lainvastaisista teoista puhutaan niiden oikeilla nimillä. Oppilaita, opettajia ja myös huoltajia on opetettu tunnistamaan näiden tekojen tunnusmerkit. Kaikkien tekojen osalta on myös määritelty, mihin toimenpiteisiin kussakin tapauksessa ryhdytään. Maakunnassa toimii lainvastaisten tekojen työryhmä, joka koostuu kuntien viranomaisista, sosiaali- ja terveyspiirin, pelastuslaitoksen ja poliisin edustajista. Tämä työryhmä on laatinut koko maakuntaan yhteisen ohjeistuksen, jonka mukaisesti lainvastaisiin tekoihin kouluissa puututaan. Tällä tavoin on voitu varmistaa, että kaikki tunnistavat erilaisten rikollisten tekojen tunnusmerkit ja että ilmoitusvelvollisuutta ei jätetä käyttämättä. Myös ilmoitusvelvollisuutta seuraava prosessi on määritelty: koululta tulleen rikosilmoituksen jälkeen tekijää puhutellaan oikeusedustajien ja poliisin läsnä ollessa. Tämä toimintamalli on osoittautunut tehokkaaksi, ja se palkittiin viime vuonna valtakunnallisella opetusalan turvallisuuspalkinnolla.

Arvoisa puhemies! Tämä Etelä-Karjalan malli on hyvä esimerkki moniammatillisesta yhteistyöstä, jota tarvitaan ongelman ratkaisemiseksi. Kaikkiin kouluihin on luotava sellaiset olosuhteet, että kenenkään ei tarvitse pelätä kouluun menemistä. Koulussa tapahtuvaan kaltoinkohteluun on ihan jokaisen aikuisen puututtava. Tilanteita todistava aikuinen ei voi sulkea silmiään tilanteelta. Lasten ja nuorten on voitava luottaa siihen, että aikuiset välittävät, ja siihen, että aikuiset auttavat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

21.11 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme on kansalaisaloite, jossa vaaditaan kouluväkivallan sisällyttämistä omaksi rikosnimikkeekseen rikoslaisissa. Tämän aloitteen mukaan se velvoittaisi — tässä vaaditaan, että se velvoittaisi — että opettajat puuttuisivat tilanteisiin herkemmin ja näin edesauttaisivat asioiden etenemistä, ja samalla se kehittäisi moniammatillista yhteistyötä koulun, poliisin ja sosiaaliviranomaisten kesken.

Itse näen, että näissä vaatimuksissa merkityksellisimpänä kehitettävänä asiana olisi juuri tämä moniammatillisten asiantuntijoiden yhteistyön kehittäminen ja niiden esteiden tai hidasteiden poistaminen, jotka näitä auttamisen prosesseja hidastavat. Itse väkivaltahan on jo rikos, eli rikoslaki tunnistaa niin henkisen kuin fyysisenkin väkivallan, joten en näe sille muutokselle tarvetta. Väkivaltarikos on rikos niin koulussa kuin vapaa-ajallakin.

Itse olen saanut ongelmanuorten parissa toimivien ammattilaisten suunnalta kyllä viestiä siitä, että esimerkiksi nuorten auttaminen moniammatillisissa työryhmissä saattaa olla hankalaa esimerkiksi vahvan yksityisyydensuojan takia. Voi käytännössä olla niin, että nuoren asioita ja arjen haasteita yrittävät niin sanotusti saman pöydän ääressä ratkoa opettaja, koulupsykologi, sosiaalitoimen työntekijä ja jopa poliisi, ja heillä saattaa olla muun muassa yksityisyydensuojan takia rajalliset mahdollisuudet avata nuoren tilannetta muille auttajille. Jokaisella on kuitenkin vaitiolovelvollisuuksia, ja jos esimerkiksi niitä lupia asioiden avaamiseksi ei saada, niin lapsen ja nuoren auttaminen voi jäädä epämääräiseksi ja tehottomaksi. Eräs asiantuntija, erityisopettaja, on kuvannut tilannetta niin, että pitäisi voida puhua asiasta moniammatillisen auttajaryhmän kesken, mutta nuoren tilannetta pitää toisille ikään kuin kautta rantain avata, ettei siitä tule auttajille ongelmia.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Arvoisa puhemies! Mitä tulee tähän aiheeseen, kiusaamisen ehkäisyyn, niin se on ääretömän tärkeä aihe, ja haluankin kiittää tämän aloitteen allekirjoittaneita ihmisiä. Huoli on yhteinen, ja työtä asian eteen tulee tehdä ja keskustelua aiheen ympärillä käydä.

Mutta keskustelun lisäksi on myös toimittu. Marinin hallitus käynnisti viime talvena kiusaamisen ehkäisyn toimenpideohjelman hallitusohjelman mukaisesti. Hallitusohjelman lupaus on muun muassa lupaus syrjimättömyydestä. Meidän Suomessamme on nollatoleranssi kiusaamiselle ja rasismille. Olen itsekin ollut kiusaamisen vastaisen parlamentaarisen ryhmän jäsen demareilta, ja tähän ryhmään oli käsitykseni mukaan ainakin kutsuttuna jäseniä kaikista puolueista. Toimenpideohjelmassa laadittiin 14 kohtaa, joissa on laajasti kirjattuna niitä toimia, joilla kiusaamista ehkäistään. Otan tässä muutaman esille.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa: Toteutetaan kehittämisohjelma tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseksi varhaiskasvatuksessa. Kehitysohjelma painottaa lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamista kiusaamisen ehkäisykeinona. On siis tärkeää, että näihin asioihin puututaan varhaisessa vaiheessa. Vuorovaikutustaitoja ja tunnetaitoja harjoitellaan ja muun muassa käytösongelmiin puututaan ajoissa.

Lainsäädäntöhanke turvallisen oppimisympäristön turvaamiseksi: Tarkoituksena on tämentää säännöksiä, jotta kiusaamiseen voitaisiin puuttua oikea-aikaisesti, vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvata kaikkien koulussa toimivien turvallinen oppimisympäristö.

Henkilöstön ja johdon koulutus: Hyvinvoinnin ja työrauhan edistämiseen, yksinäisyyden ja kiusaamisen ehkäisemiseen sekä mielen hyvinvoinnin tukemiseen liittyvä pedagoginen osaaminen määritellään varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutuksen painopistealueeksi seuraavien kolmen vuoden ajalle.

Rakennetaan kiusaamisen ehkäisyn sivusto — tämä on myös yksi toimenpide: Opetushallitus laatii yhteistyössä eri tahojen kanssa oppilaita ja opiskelijoita kuullen sekä kodin ja koulun yhteistyötä tukien verkkopohjaisen kiusaamisen ehkäisyn sivuston. Sivuston tavoitteena on antaa käytännön ohjeita sekä konkreettisia toimenpiteitä kiusaamisen ehkäisyyn kouluissa ja oppilaitoksissa.

Sitten vahvistetaan Ankkuri-toimintaa, eli Ankkuri-toiminta vahvemmin osaksi koulujen ja oppilaitosten kiusaamisen vastaista toimintaa: Ankkuri-toiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisemiseen. Tässä tiimissä, Ankkuri-tiimissä, on poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja nuorisotyöntekijä.

Ja sitten myöskin ennaltaehkäistään jengiytymistä edistämällä lasten ja nuorten myönteistä ryhmäytymistä.

Arvoisa puhemies! Tähän tärkeään aiheeseen eli kiusaamisen ehkäisyyn on tartuttu useilla muillakin toimenpide-ehdotuksilla, ja ne ovat etenemässä. Tämä on kuitenkin jatkuva työtä, ja erilaisia kiusaamisen vastaisia kampanjoita kannattaa edelleenkin järjestää. Olen niihin itsekin osallistunut monesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

21.16 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Kutakuinkin vastaavaa ehdotusta käsiteltiin jo edustaja Heinosen toimesta viime vuoden alussa. En silloin oikein lämmennyt aloitteelle, sillä rikosoikeudellisen vastuun alkaessa vasta 15-vuotiaana esitetyn pykälän soveltami-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

sala jäisi hyvin kapeaksi. Ja toiseksi, mielestäni meidän tulisi jälkikäteen ratkottujen ongelmatilanteiden sijaan keskittyä ennaltaehkäisevään työhön, kouluhyvinvointiin ja sen kehittämiseen ja kasvattamiseen, jotta kiusaajalle ei jäisi tilaa. Eli lisää ihmisiä sekä valtakunnallisesti laadukasta, myös tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehitystä tukevaa ja vahvistavaa kasvatusta jo varhaiskasvatuksesta alkaen.

Edellisen eduskuntakäsittelyn jälkeen alaikäisten tekemiä henkirikoksia ja väkivaltaa on kuitenkin tehty ennätysmäärä. Raaka väkivalta on kasvussa ja rikokset aiempaa julmempia ja harkitumpia. Tekijöitä ei saada kunnolla vastuuseen. Suuri syy väkivaltaisuuksiin on myös se, että kaikki eivät näytä sisäistäneen suomalaisen yhteiskunnan sääntöjä.

Kansalaisaloite on vahva viesti eduskunnan ja päättäjien suuntaan. Vaikuttavia toimia on tehtävä, jotta huolestuttava suuntaus koulumaailmassa saadaan pysäytettyä. Mutta ongelma on laaja, eikä sen ratkaisemiseksi ole yhtä oikeaa ratkaisua. Siihen tarvitaan laajasti niin pehmeitä kuin kovempiakin keinoja ja — mikä tärkeintä — juuri näitä ennaltaehkäiseviä toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

21.18 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen laatijat ansaitsevat suuren kiitoksen, että tällainen aloite on tehty. 50 000 nimen kerääminen on todella iso prosessi, ja hienoa, että se on tässä tehty. Asia on poikkeuksellisen tärkeä ja myöskin ajankohtainen. Ehkä järkyttävimpänä esimerkkinä on itse asiassa tuo Koskelan murha, mikä tapahtui, jossa siinäkin taustalla oli koulukiusaaminen viime kädessä. Pitkäaikainen prosessi voi päättyä jopa näin hirvittäviin lopputuloksiin.

Tässä todetaan, että kouluväkivalta pitäisi saattaa osaksi rikoslakia. Arvoisa puhemies, minulla ei ole kantaa tuohon asiaan. En tiedä sitä. Se täytyy valiokuntakäsittelyn yhteydessä sitten pohtia, onko se paras keino tässä. Mutta se on ainakin varmaa, että asia on vaikea, erittäin vaikea. Täällä edustaja Huttunen muun muassa kuvasi omaa tilannettaan, ja kun itselläni on kokemusta tässä asiassa, niin voin sanoa, että koulukiusaaminen on sille, joka sen on kokenut, sellainen asia, jonka muistaa läpi koko elämänsä. Ne asetelmat muistaa läpi koko elämänsä, ja ne jäävät tänne sielun sisälle, ja siinä suhteessa tämä on inhimillisestikin ottaen iso, poikkeuksellinen asia. Se, mitä nuoruudessa ja lapsuudessa tapahtuu, jättää yllättävän vahvan jäljen. Sen takia tähän on syytä kiinnittää vakavaa huomiota.

Se on jo hieno asia, että me tästä puhumme, ja kun tässä on tullut esille se, onko tämä koulukiusaaminen lisääntynyt — mahdollisesti on lisääntynytkin, sen ehkä tilastot kertovat — niin varmaa on se, että kun tästä asiasta on alettu puhumaan näinkin paljon, niin se on omiaan yhä enemmän nostamaan näitä asioita esille, ja saattaa tilastollisesti näyttäytyä, että koulukiusaaminen olisi vahvistunut. Se on, niin kuin sanottu, ikiaikainen ilmiö.

Arvoisa puhemies! Tämmöistä kiusaamista tapahtuu järkyttävällä tavalla, poikkeuksellisen ikävällä tavalla, myöskin aikuisten maailmassa. Yksi kiusaamisen muoto on juuri se, että jätetään syrjään, jätetään yksin, ja on hienoa, että esimerkiksi jalkapallossa ja monissa muissakin urheilulajeissa on lähdetty liikkeelle siitä — nuorten osalta erityisesti — että kaikki pelaavat, jotka osallistuvat. Me olemme nyt myöskin jääkiekkoliigasta parhaillaan keskustelemassa, että kiusaamisen kaltaista käyttäytymistä on sielläkin, vaikka on aikuisten lajista kysymys.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Eli kyllä tämä kiusaamisen kulttuuri, yksilöiden eristäminen, alistaminen tällä tavalla, on ihmisyhteisön erittäin ikävä piirre, ja on tärkeää, että me pyrimme mahdollisimman avoimesti tästä puhumaan, ja siinä mielessä kiitos tämän kansalaisaloitteen tekijöille, että tämä ilmiö nostetaan myöskin eduskuntakeskustelun tasolle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

21.21 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite totta kai kiinnittää huomiota oikeaan ja tärkeään asiaan. Kiusaamisen ja kouluväkivallan torjuminen on kaikkien meidän yhteinen asia.

Kuitenkin, mitä tulee itse aloitteen esittämiin toimenpiteisiin, olisin vähän taipuvainen ajattelemaan tässä edustaja Koposen aiemmin kuvaamalla tavalla, että onkohan tämä kouluväkivallan tai koulukiusaamisen erilliskriminalisointi kenties tehokkain keino tämän hyvän ja tärkeän tavoitteen edistämiseen. Kuitenkin on niin, että nämä teot ovat jo valmiiksi laittomia. Pahoinpitely on laitonta, kunnianloukkaus on laitonta ja niin edespäin. Nyt sitten täytyy esittää kysymys, minkä takia se laki ei toteudu sillä tavoin lasten maailmassa kuin aikuisten maailmassa. Perimmäinen syyhän on varmaankin se, että nämä tekijät tässä tapauksessa ovat alaikäisiä ja rikosoikeudellisen vastuurajan alapuolella eivätkä ole kehityksasteeltaan sellaisia, että olisivat kykeneviä ymmärtämään tekojensa merkitystä. Sen takia herää kysymys, mitä hyötyä siitä lisäcriminalisoinnista nyt sitten varsinaisesti olisi tämän ongelman ratkaisemiseksi.

Saataisiinko sillä aikuiset suhtautumaan tähän ilmiöön vakavammin, niin kuin aikuisten pitäisi suhtautua? Nythän on niin, että kun yhteiskunta suorastaan velvoittaa käymään koulussa ja se on oikein, niin silloin yhteiskunnalla on myös velvollisuus huolehtia siitä, että se koulunkäynti on turvallista ja sitä koulua voi käydä rauhassa ilman, että tulee kiusatuksi tai varsinkaan pahoinpidellyksi. Joten avainkysymyksenä tässä on se, mitä aikuiset tekevät. Aikuisilla on velvollisuus niitä lapsia kasvattaa ja koulussa puuttua näihin väkivalta- ja kiusaamistapauksiin. Jos jotain lakeja säädetään, niin ehkä kannattaisi ennemminkin lähteä siitä tulokulmasta, että miten aikuisia velvoitettaisiin ja oikeutettaisiin puuttumaan siihen kiusaamiseen tehokkaammin, eikä suinkaan lähdetä siitä, että rangaistaan niitä lapsia, joita ei edes voida rangaista lainsäädännön nojalla.

Asenne pitäisi saada oikeaksi tähän kiusaamisongelmaan. Kiusaamista ei pidä katsoa sormien läpi, vaan siihen pitää puuttua. Erityisesti tällaisiin vakaviin tapauksiin, missä puhutaan ihan konkreettisesta pahoinpitelystä, täytyy olla keinot ja resurssit puuttua varhaisessa vaiheessa. Ja eihän näin voi olla, että tietosuoja estää moniammatillisen yhteistyön. Sellaiset esteet pitää purkaa, ja ne esteet on nimenomaan aikuisten purettava.

Se, että annetaan opettajille ja rehtoreille lisää keinoja, lisää valtuuksia puuttua kiusaamistapauksiin, on ensisijaista. Jaetaan ryhmäkokoja niin, että on paremmat mahdollisuudet keskittyä yksittäisiin oppilaisiin. Ei ole liian erilaisia oppilaita samassa ryhmässä, mikä aiheuttaa levottomuutta ja rauhattomuutta ja kenties kärjistyy jossain tilanteessa kiusaamiseksi. Tässä on paljon sellaisia keinoja, joilla tätä kiusaamisongelmaa voitaisiin todellisuudessa hallita. Kannustan kyllä eduskuntaa yhdessä pohtimaan, mitä tälle voitaisiin tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

21.24 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Tämä kansalaisaloite kouluväkivallan kirjaamiseksi lakiin on erittäin kannatettava. Meillä on tänään ollut eduskunnan käsittelyssä joukko kansalaisaloitteita, joista osasta miettii, miksi näitä tarvitsee kansalaisaloitteen kautta tuoda eduskunnan käsittelyyn, eikä niitä muuten voitaisi eteenpäin viedä, vaikkapa tuo edellinen, missä kisojen rekisteröinti ja tämä kysymys oli esillä. Olisi odotettavaa, että tällaiset asiat voitaisiin hoitaa tässä maassa ilman kansalaisaloitetta.

No tämä kouluväkivallan kirjaaminen lakiin ei ole aivan uusi asia. Edustaja Koponen nosti esille oman lakialoitteeni. Olen siis siviiliammattilani opettaja ja tietysti tämän asian ympärillä joutunut aikanaan tekemään enemmänkin työtä, ja tietysti huoli lasten jaksamisesta kouluissa ja kiusaamisen kohteeksi joutumisesta kouluissa on koko ajan mielessä.

Olen myös aiemmin täällä todennut, että pitää muistaa, että se kiusaaja ei aina muuten ole lapsi, se voi olla myös opettaja, tai sitten saattaa olla niin, että kiusaajat ovat lapsia ja kiusaamisen kohde on opettaja. Tämä on siis huomattavan iso kysymys.

Nyt tässä aloitteessa puhutaan kouluväkivallasta. Minulle se sopii ihan hyvin. Täällä aiemmin tätä kansalaisaloitetta ehkä vähän kritisoi, että jos tämä ongelma olisi korjattavissa yhdellä lailla, niin se olisi jo tehty. En usko itsekään, että tämä ongelma on korjattavissa yhdellä lailla, mutta itse tein vastaavan lakialoitteen eduskunnassa vuonna 2012. Silloin pro gradu -tutkielmassaan Krista Vierimaa oli tehnyt selvitystä koulukiusaamisesta, ja hän oli päätenyt siihen, että pitäisi kirjata se lakiin erilleen. Hänen pro gradu -tutkielmansa täyttää kohta kymmenen vuotta, ja tämä asia on edelleen hoitamatta, vaikka olen itse tuon oman lakialoitteeni uusinnut jokaisella vaalikaudella ja saanut itse asiassa sille joka kerta laajan kannatuksen näissä puheenvuoroissa.

Tämän Krista Vierimaan pro gradun, joka käsitteli siis koulukiusaamista, kouluväkivaltaa, yksi oleellinen tulema oli se, että 73 prosenttia koulukiusaajista olisi jättänyt kiusaamatta, jos koulukiusaaminen olisi ollut kirjattuna lakiin. Eli tietyllä tavalla se tietoisuus siitä, että teen rikoksen, olisi konkretisoitunut tämän tutkimuksen mukaan näille lapsille ja nuorille paremmin.

Tässä edellä on ollut hyviä puheenvuoroja, joissa on lueteltu sitä, että kyllä, koulukiusaaminen, kouluväkivalta, on tavallaan jo laissa rikoksina, erillisinä rikoksina. Siellä on pahoinpitelyä, solvaamista, toisen omaisuuteen kajoamista, viestintärauhan rikkomista ja montaa muuta, mutta tämä Vierimaan pro gradu hyvällä tavalla konkretisoi sen, että kun ne olisi koottu — tai ne nyt tämän kansalaisaloitteen myötä koottaisiin — kouluväkivallaksi lakiin, niin se konkretisoisi sitä näille lapsille ja nuorille. Yksi hyvä kohta olisi esimerkiksi tuo 21 luku, johon voitaisiin hyvin lisätä uusi 7 a §, koulukiusaaminen tai kouluväkivalta, ja sen alle sitten tämä kokonaisuus.

Tätä asiaa on eduskunnassa pidetty esillä. Muun muassa entinen kansanedustaja Tiina Elovaara teki useita hyviä lakialoitteita tästä aiheesta. Hän esitti vuonna 2016 lakiin kirjattavaksi vaadetta, että koulukiusaaja voisikin olla se, joka joutuisi vaihtamaan koulua, eikä niin, että aina se kiusaamisen uhriksi joutunut joutuu väistämään ja etsimään itselleen uutta rauhallista koulua. Tämä ei edennyt, vaikka sekin lakialoite sai laajan kannatuksen eduskunnassa ja laajan huomion myös yhteiskunnassa. Tiina Elovaara, entinen kansanedustaja, teki myös vuonna 2018 lakialoitteen ilmoitusvelvollisuuden kirjaamisesta lakiin, puuttumisvelvollisuudesta. Ei sekään edennyt.

Ja alleviivaan vielä, hyvät edustajakollegat, sitä, kun on kysytty, onko tämä se keino, että ei tämä ole ainoa keino mutta tämä on viimesijainen keino, kun koulussa on tehty kaik-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

ki muu, tai jos koulussa ei ole tehty kaikkea, niin silloin esimerkiksi lapsella, nuorella, hänen vanhemmillaan olisi mahdollisuus käynnistää siitä prosessi, joka olisi tämän sisältöinen. Myös edustaja Koponen, joka myös on tehnyt koulukiusaamisen parissa hyvää työtä, nosti esille tätä problematiikkaa hyvällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Sain eilen tavata uuden startup-yrityksen henkilöitä, jotka ovat kehittäneet ohjelmistoa, joka voisi toimia myös näiden asioiden ja ongelmien havaitsemiseksi: puhelimeen yksinkertainen appi, jolla koko koulu voisi kerran viikossa kertoa niistä asioista, mitä koulussa on tapahtunut, minkälaisena koulu on koettu, ja sen jälkeen hälytyskellot soisivat, jos jonkin koululuokan kohdalla olisi havaittavissa näitä merkintöjä esimerkiksi häiritsemisestä, kouluväkivallasta, koulukiusaamisesta tai muusta. Itse toivon, että tällainen appi saataisiin käyttöön ja saataisiin madallettua sitä kynnystä, että lapset ja nuoret uskaltaisivat kertoa jo niistä ensimmäisistäkin negatiivisista kokemuksista.

Tästä asiasta, kouluväkivallan, koulukiusaamisen kirjaamisesta lakiin, on tehty lukuisia esityksiä, ja nyt tämän takana on myös yli 50 000 Suomen kansalaista kansalaisaloitteen myötä. Vetoan Marinin hallitukseen: ottakaa tämä asia vakavasti, toteuttakaa tämä kansalaisaloite. Kiitos tämän tekijöille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

21.31 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty erittäin hyvä keskustelu kiusaamisesta ja nimenomaan koulukiusaamisesta. Täällähän on kansalaisaloite, joka ajaa sitä, että kirjattaisiin rikoslakiin tämä kouluväkivalta. En ota niinkään siihen kantaa. Se lähtee nyt asianmukaiseen käsittelyyn täällä eduskunnassa, ja täällä on käytetty erinomaisen hyviä puheenvuoroja.

Tuossa äsken edustaja Heinonen muisteli sitä, miten monta kertaa tähän asiaan on jo esitetty erilaisia korjauksia, ja tämä on yksi niistä ja erittäin vakavasti otettava asia. Itsekin olen sitä mieltä, että kiusaaminen on monestikin liian lievä käsite tälle asialle, tälle kauhealle tapahtumalle. Elikkä jos tätä ajattelee, niin kysymyksessä on todella vakava asia.

Me ollaan valiokunnassakin puhuttu monta kertaa siitä, että koulukiusaaminen vaarantaa oppilaan oikeuden turvalliseen oppimisympäristöön ja kiusaaminen on merkittävä pahoinvointia aiheuttava tekijä nuoren kehityksessä ja vakava uhka terveydelle, hyvinvoinnille ja koulumotivaatiolle. Kiusatuksi tulemiseen liittyvät kokemukset usein vaikuttavat pitkälle aikuisikään. Esimerkiksi Nuorisotutkimusverkostossa toteutetussa haastattelututkimuksessa tuli esiin, että koulutuksen ja työn ulkopuolella olevilla nuorilla on usein ollut kouluaikanaan kiusaamiskokemuksia.

”Kiusaamisen, syrjinnän ja rasismien kohteeksi joutuvat useammin monikulttuurisesta taustasta tulevat sekä maahanmuuttajalapset ja -nuoret ja kodin ulkopuolelle sijoitetut sekä toimintarajoitteiset ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöön kuuluvat lapset ja nuoret. Haa-voittuvassa asemassa ovat myös erityistä tukea kouluympäristössä tarvitsevat lapset.” ”Kiusaamisen, pahoinvoinnin ja syrjäytymisen ongelmiin puuttumista vaikeuttaa ongelmien ja niiden syiden monimutkaisuuden lisäksi niiden ulottuminen koulujen lisäksi lasten ja nuorten muihin elinpiireihin. Kouluikäisten toisiinsa kohdistamaa kiusaamista esiintyy myös esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.” Eikä se aina ole kouluikäinen, joka toista kiusaa siellä sosiaalisessa mediassa, vaan siellä voi tosiaan olla myös aikuisia. — Näitä otteita otin tästä meidän valiokuntamme mietinnöstä, joka koski lasten ja nuorten syrjäytymiseen johtaviin ongelmiin puuttumista alakouluissa, ja myöskin tähän oli kansalaisaloite.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Totean vain nyt vielä lopuksi sen, että tämä on erinomaisen hyvä aloite. Me jälleen keskustelemme tästä aiheesta. Tätä aihetta ei saa unohtaa, ja tälle pitää todella tehdä jotain. Pitää pyrkiä vaikuttamaan niihin juurisyihin ja varhaisessa vaiheessa, ja pitää puhua oikeilla nimillä. Täällä tuotiin esille myöskin edustaja Asellin puheenvuorossa tämä Ankkuri-toiminta, jossa on myös poliisit mukana. Jotta me ymmärrämme, että tässä tarvitaan myös viranomaisien ja nimenomaan turvallisuusviranomaisien apua, siis kannattaa puhua ihan väkivallasta, oikealla nimellä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

21.34 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Jatkan vielä muutaman ajatuksen tästä tärkeästä kansalaisaloitteesta, joka on herättänyt tänäänkin hyvää keskustelua. Kouluissa tapahtuu monenlaista kiusaamista, joka ei aina täytä rikoksen tunnusmerkistöä. Siihenkin tulee viipymättä puuttua, sitäkin tulee kitkeä ja ehkäistä. Kouluväkivallasta tulee joutua vastuuseen.

Iloitsen siitä, että viime keväänä julkistettiin kiusaamisen vastainen toimintaohjelma. Se tuo uusia keinoja kouluun. Meidän tulee panostaa koulujen yhteisöllisyyteen ja myönteiseen ryhmäytymiseen: Ei vaieta ongelmien edessä. Välitetään kaikista lapsista ja nuorista. Pidetään kaikki mukana. Tuetaan perheitä tärkeässä kasvatustehtävässä. Vahvistetaan kodin ja koulun yhteistyötä.

Oli mukava kuulla tänään vielä lisää tästä Etelä-Karjalan mallista, jota kannattaa hyödyntää myös laajemmin. Siellä luovuttiin kiusaaminen-sanan käytöstä ja alettiin käyttää rikosnimikkeitä, esimerkiksi laitonta uhkausta, pahoinpitelyä, kunnianloukkausta. Asioista kannattaa puhua oikeilla nimillä. Karjalan tulokset ovat rohkaisevia. Koulun yhteistyö poliisin kanssa tuotti tulosta. Asioiden vakavuus meni jakeluun. Kun tekojen seuraukset kannettiin, tekojen uusijoita oli vain hyvin vähän. Tarvitsemme kouluihin koulupoliiseja, koulun ja poliisin yhteistyötä.

Jokainen yli 15-vuotias on toki jo nyt rikosoikeudellisessa vastuussa tekemisistään. Kouluväkivallasta voidaan tuomita jo peruskouluikäisiä. Rikoslaki ei kuitenkaan auta suurinta osaa koulukiusaamistapauksista, koska selvä enemmistö peruskouluikäisistä kiusaajista on alle 15-vuotiaita. Väkivalta on jo nyt rikos. Vaikka kouluväkivalta voidaan käsitellä nykyisten lakien puitteissa, toivon, että kansalaisaloitteen nuorten aito huoli kuullaan.

Arvoisa puhemies! Kaikki lähtee siitä, että kunnioitamme toinen toistamme. Tätä pitää opettaa lapsille pienestä pitäen: opitaan käytöstapoja, empatiaa, ryhmässä toimimista. Me aikuiset näytämme teoillamme hyvää esimerkkiä. Meillä oli Reisjärvellä hiljattain kiusaamisen ja väkivallan vastainen toiminnallinen ilta. Paikallinen kauppa julistautui kiusaamisesta vapaaksi vyöhykkeeksi. Rakennetaan yhdessä turvallinen koulu kaikille lapsille ja nuorille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

21.37 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä kansalaisaloite on erittäin ajankohtainen ja äärimmäisen tärkeä. Kun pieni lapsi menee kouluun, hän muodostaa siellä oikeastaan ensimmäisen isomman kontaktin ympäröivään yhteiskuntaan. Totta kai hänellä on ollut kerhoja, erilaisia lasten tapaamisia, harrastuksia ja niin edelleen, mutta kou-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

lumaailma on se maailma, joka pienelle lapselle on sellainen iso, iso muutos elämässä. Ja jos siitä ensimmäisestä isosta elämäntien tapahtumasta tulee tälle pienelle ihmiselle kauhun paikka, niin sen ihmisen elämään lyödään sellainen negatiivinen leima, josta irti pääseminen on monelle jopa ylivoimaista.

Tämän takia tämä kansalaisaloite on äärimmäisen tärkeä, ja toivon, että sivistysvaliokunta käsittelee sen ihan oikeasti, niin kuin varmasti käsittelee, ja päättyy hyvään lopputulokseen, koska tämä asia on äärimmäisen vakava.

Kaikki oikeastaan lähtee kodeista: kun lapsia kasvatetaan, niin pitäisi saada lapset ymmärtämään se, että kunnioitetaan toisen ihmisen koskemattomuutta ja osataan käyttäytyä. Anteeksi pyytämisen opettelemisen ja toisen koskemattomuuden kunnioittamisen pitäisi olla perusasia koko ihmisen kasvatuksessa. Se kuuluu kodin vastuulle, isälle ja äidille ja myös isovanhemmille. Meidän yhteiskuntamme iso ongelma on siinä, että perhe, se suojapiiri sen pienen lapsen ympärillä, on hajonnut, asutaan monesti hyvin etäällä isovanhemmista — ja mitä suurempi se turvapiiri, missä ihminen elää, mikä sen ympärillä on, sen parempi. Kun opetetaan ihminen käyttäytymään pienestä asti hyvin, hän varmasti levittää sitä hyvää ilmapiiriä ympärilleen myös isompana ja opettaa omillekin lapsilleen sitten, kun aika on, että kunnioitetaan toisen ihmisen koskemattomuutta, käyttäydytään hyvin.

Muistan omilta kouluajoilta, että toki niinäkin aikoina, silloin kun 1964 aloitin kansakoulun Ilomantsin Hattuvaaran kansakoulussa, sielläkin näitä kiusaamistapauksia oli ihan selvästi, mutta opettajat puuttuivat niihin jämäkällä kädellä mutta myös rakkaudella, eivät komentaen eivätkä hirmutekoja tehden, eivät uhkaillen, vaan ihan istuttiin kyllä arestissa-kin joskus ja siellä tuli palaute, ja vanhempien kanssa sitten opettajat kävivät keskustelua, jos siihen oli tarvetta. Se oli ihan normaalia. Ja siellä opetettiin käytöstavat, piti sanoa ”huomenta”, piti sanoa ”näkemiin” ja piti sanoa ”kiitos” ja ”ole hyvä” ja niin edelleen. Eli opetettiin käytöstavat jo pienestä asti.

Sitten kun tällainen koulukiusaamistapahtuma tulee, mitä ikävä kyllä lehdistä olemme saaneet lukea, niin siihen pitää kyllä puuttua ihan oikeasti ja välittömästi. Opettajat tietysti ovat siinä kouluympäristössä ensimmäisessä asemassa, mutta vanhemmat myös. Tässä tarvitaan sekä kodin että koulun yhteistyötä, ja niin kuin edustaja Mikko Kinnunen hyvässä puheenvuorossaan äsken todisti, niin kovimmissa tapauksissa kyllä poliisinkin apua tarvitaan, koska ihmisille, lapsille, pitää saada juurrutettua se, että toisen ihmisen koskemattomuutta kunnioitetaan ja [Puhemies koputtaa] käyttäydytään hyvin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

21.40 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Haluan kiittää edustajakollegoita, että olette pitäneet hyviä, ansiokkaita puheenvuoroja, monta puheenvuoroa — itsekin ennätän vielä pitämään puheenvuoron kiittäen kansalaisaloitteen tekijöitä tärkeästä kansalaisaloitteesta.

No, miksi tämä aloite on tärkeä? Koska nykymallilla on selvästi tietyllä tapaa epäonnistuttu. Me olemme saaneet lukea uutisia järkyttävistä tapahtumista, mihin kouluväkivalta voi pahimmassa tapauksessa sitten johtaa. Nyt on aika puhua ilmiöistä niiden oikeilla nimillä, ja sellaiset koulukiusaamisen muodot, jotka täyttävät aikuisten maailmassa väkivaltarikoksen tunnusmerkit, on tunnistettava kouluväkivaltana.

Aloitteessa todetaan selvästi, ettei kouluväkivallan kirjaaminen rikoslakiin poista ennaltaehkäisevien toimenpiteiden tarvetta. On tärkeää, että kouluissa vahvistetaan yhteisölli-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

syyttä ja puututaan niihin kiusaamisen juurisyyihin. Lisäksi on tärkeää vahvistaa matalan kynnyksen tukea ja apua kiusaamista kokeneille.

Puhemies! Tästä kansalaisaloitteen muodosta: Tämä aloitehan on ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä, ei itse lainsäädäntöehdotus, ja minun mielestäni tämä on hyvä. Tätä kautta varmasti, sitten kun tämä valiokuntatyöskentelyyn menee, löydetään sitten ratkaisuja näihin ongelma-kohtiin, mitä tämä kansalaisaloite on nostanut esille.

Yhden kohdan tässä nostan: lakiin ei ole mielestäni kirjattu selvästi, mitä kenenkin viranomaisen täytyy kiusaamistapauksissa tehdä, kenelle heidän täytyy ilmoittaa asiasta ja kuka kantaa sitten viime kädessä vastuun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

21.42 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä sydämestäni. Tämä on erittäin tärkeä asia. Kiitän myös arvoisia kollegoita. Tänä on kuultu aivan loistavia puheenvuoroja, ja voin sanoa, että eduskunnassa ylitse puoluerajojen teillä on lämmin sydän. Tämä on tärkeää.

Kiusaaminen, koulukiusaaminen — itse katsoisin, että sellaista ei ole olemassa, se on aina henkistä väkivaltaa. Ja meidän aikuisten tulisi puuttua siihen. On hienoa, että me keskustelemme jälleen tästä asiasta täällä, mutta toivoisin, että me emme enää keskustelisi vaan toimisimme. Itse olen nähnyt lähipiirissä, kuinka pienen prinsessan sielu menee rikki, kun kiusataan. Se jättää suuren arven. Sen kanssa pystyy elämään, mutta se on raskasta.

Meillä ei ole paljon keinoja siihen, miten me puutummme. Tästä on puhuttu vuosikymmenet. On Kiva Koulu -kansioita, on pyritty tuomaan opettajille erilaisia hyviä keinoja, joilla tämä ratkaistaisiin. Oma näkemykseni on se, että tähän löytyy ainoastaan yksi ratkaisu, ja olemmekin kuulleet sen tässä salissa. Meillä on täällä poliisikansanedustajia, jotka ovat tuoneet selkeitä ratkaisuehdotuksia, ja näkisin itsekkin, että paras ratkaisuehdotus on se, että me löydämme vastuun. Tänä päivänä se, kuka on vastuussa koulun arjesta ja siitä, mitä siellä tapahtuu, on ikävä kyllä hämärän peitossa. Ennen kuin se päivä koittaa, että jollakin on vastuu lastemme turvallisuudesta, mitään ei tapahdu tämän asian tiimoilta. En nyt missään tapauksessa syyllistä rehtoreita tai opettajia — he tekevät kaiken, mitä tehtävissä on — mutta jonkun on otettava vastuu. Me emme voi jatkaa sillä tavalla, että aina kun on kiusaamistapaus tai väkivaltatapaus, niin siellä ovat kaikki meidän viranomaisemme ihmettelemässä, että mitä nyt taas tehdään. Tälle on yksinkertaisesti vain löydettävä se piste, jolloin tämä loppuu. Ja se loppuu ainoastaan sillä, että me löydämme vastuun.

Viranomaisen tehtävä Suomessa ei ole helppo, koska lainsäädäntö on niin monimutkainen, että jo tiedonkulku näissä asioissa on vaikeaa. Meidän täytyy yhdessä löytää nyt ne ratkaisut, niin että vihdoinkin me voimme lopettaa täällä keskustelun kouluväkivallasta ja että Suomessa se loppuu. Varmasti jokainen kansanedustaja tässä salissa yhtyy toiveeseen siitä, että yksikään lapsi ei koe henkistä väkivaltaa eikä fyysistä väkivaltaa koskaan koulu- tiellään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

21.46 **Tuomas Kettunen kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Peltokankaalle hyvästä puheenvuorosta.

Kouluväkivalta kirjattava rikoslakiin -kansalaisaloite: Totta kai täytyy muistuttaa, että nytkin voi tehdä rikosilmoituksen, jos joku antaa vaikka koulussa vähän turpiin, tai haukkumisesta tai solvaamisesta — siitähän voi saada kunnianloukkaus-nimikkeen tänäkin päivänä. Jos kouluväkivalta olisi kirjattu lakiin, niin lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä olisi selkeä ja yksiselitteinen velvollisuus puuttua koulukiusaamiseen ja viedä sitten tätä asiaa eteenpäin. Varmasti tämä on semmoinen yksi olennainen asia, mistä varmasti kansalaisaloitteen tekijätkin jo haluavat tässä muistuttaa.

Mutta haluan vielä, puhemies, muistuttaa, niin kuin tässä on muissakin puheenvuoroissa tuotu esille, että kaikenlainen kiusaaminen ja väkivalta on yksiselitteisesti tuomittavaa ja vaatii aina puuttumista. Ydinkysymyksenä on, miten koulukiusaamisen ja suoranaisten väkivallan erottaa toisistaan. Kouluilla tulee olla selkeät toimintamallit siitä, miten vastuut jakautuvat ja miten viranomaisyhteistyötä tulisi hoitaa.

Puhemies! Kiitän vielä kansalaisaloitteen tekijöitä. Tämä lähetekeskustelu on ollut hyvä, ja uskon ja tiedän, että tämä tullaan huomioimaan eduskunnassa sitten valiokuntatyöskentelyssä, ja kiitän vielä tästä hyvästä keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta

Hallituksen esitys HE 114/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 14/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 114/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 128/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 26/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 26/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sanni Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Keskustelu

19.05 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Paljon kiitoksia, arvoisa puhemies! Esittelen tosiaan talousvaliokunnan mietinnön. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi päästökauppalakia, ja tällä esityksellä pantaisiin täytäntöön muutettu kasvihuonekaasujen tarkkailua ja raportointia koskeva komission täytäntöönpanoasetus, jonka myötä päästökaupassa kestävyyskriteerisääntely laajennettiin kattamaan biomassasta tuotetut kiinteät ja kaasumaiset polttoaineet uudelleen laaditun uusiutuvaa energiaa koskevan direktiivin mukaisesti.

Ehdotetulla muutoksella toteutettaisiin lisäksi kansallisia uudistuksia päästökauppalakiin. Esityksessä ehdotetaan laajennettavan muutoksenhausta huolimatta noudatettavien Energiaviraston päätösten määrää sekä täsmennettävän mahdollisuutta periä takaisin virheellisin perustein jaettuja maksuttomia päästöoikeuksia. Tämän lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2022.

Lähtökohtana lainsäädännön muutoksille ovat olleet päästökaupan niin sanotun tarkkailuasetuksen muutos ja uusiutuvan energian RED II -direktiivi. Päästökauppalakia muutettaisiin yhdenmukaiseksi tarkkailuasetuksen edellyttämän kestävyyskriteerisääntelyn kanssa, ja samalla sääntelyyn toteutettaisiin kansallisiin muutostarpeisiin vastaavia täydennyksiä eli — kuten jo totesinkin — säännökset takaisinperinnästä ja vanhentumisajasta.

Talousvaliokunta pitää tätä sääntelyä perusteltuna. Tämä on melkoisen tekninen muutos, ja puollamme sen hyväksymistä teknisluonteisella muutoksella. Eli talousvaliokunta kiinnittää huomiota ehdotuksen valiokuntakäsittelyn yhteydessä esiin tuotuun lakiehdotuksen 56 b §:ää koskevaan teknisluonteiseen muutostarpeeseen ja esittää sen korjaamista mietinnössä esitetyllä tavalla.

Talousvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 128/2021 sisältyvän lakiehdotuksen. Ja tämä mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 128/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2020

Kertomus K 5/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2021 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 25/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Valiokunnan puheenjohtaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.08 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Toisiaan, valiokunta on laatinut mietinnön Sitran toimintakertomuksesta vuodelle 2020. Sitraa voidaan visionsa, strategiansa ja työnsä teemojen perusteella luonnehtia tulevaisuustaloksi. Arvioinnin kohteena oleva vuosi 2020 oli myös tulevaisuuden ennakkoinnin ja ennakoimattomuuden näkökulmasta poikkeuksellinen, niin kuin olemme saaneet kaikki nähdä.

Silloin vielä ennen koronaa Sitra avasi vuoden 2020 paljon huomiota saaneella megatrendiraportillaan, jossa tunnistettiin megatrendeiksi ekologisen jälleenrakennuksen kiihtyminen, väestön ikääntyminen, verkostomainen valta, teknologian sulautuminen kaikkeen ja se, että talousjärjestelmä etsii suuntaansa. Tässä vaiheessa ei vielä osattu ennakoita tulossa ollutta pandemiaa eikä myöskään sen heijastusvaikutuksia näihin megatrendeihin. Sitra päivittikin arviotaan julkaisulla megatrendeistä koronan valossa. Toisaalta megatrendeissä on kyse aikajänteeltään pandemiaa kauaskantoisemmista ilmiöistä.

Vuosi 2020 oli Sitralle myös ensimmäinen vuosi, jolloin vuonna 2019 uudistetun ja 1.1.2020 voimaan tulleen Sitra-lain mukainen uusi hallintomalli oli käytössä. Uudistus selkeytti Sitran oikeudellista asemaa ja korosti Sitran toiminnan riippumattomuutta eduskunnan vastattavana olevana itsenäisenä julkisoikeudellisena rahastona. Sitra sai myös oman hallintoneuvostonsa, ja toiminnallisesti se on organisatorisesti riippumaton valtioneuvostosta ja erillinen valtion budjettitaloudesta.

Sitran toiminta rahoitettiin kokonaisuudessaan sijoitustoiminnan tuotoilla, ja taloudellisesti vuotta 2020 voi luonnehtia sijoitustoiminnan tuottojen valossa onnistuneeksi. Merkittävästi normaalia suurempi kulutaso johtui erästä, joka kattoi ensimmäisen osan, 33,3 miljoonaa euroa, yliopistojen pääomittamiseen luovutettavasta yhteensä 100 miljoonan kerta-luontoisesta panoksesta.

Talousvaliokunta korostaa Sitran asemaa riippumattomana tulevaisuustalona. Sitra ei kuitenkaan suoraan rinnastu tutkimuslaitoksiin ja yliopistoihin, vaan sen työssä korostuu erityisesti kokeilujen ja pilottien merkitys. Ne muodostavat myös suuremman menoerän, 44 prosenttia hankkeiden kuluista. Talousvaliokunta pitää panostusta oikeana ja katsoo, ettei Sitraa pidäkään määritellä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kilpailijaksi.

Sitran visio on, että Suomi menestyy rakentamalla reilua, kestäväää, innostavaa tulevaisuutta, jossa ihmiset voivat menestyä hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa. Tämä kytkee samalla Sitran toiminnan myös Suomen kilpailukykyyn ja hallinnollisiin uudistamistarpeisiin. Sitran toiminta kuvastaa hyvin ajassa käytäviä keskusteluja ja yhteiskunnallisia paineita. Niillä suurilla kysymyksillä, erityisesti siirtymällä hiilivapaaseen talouteen ja luontokadolla, on merkittävä kytkeä talouteen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, ja Sitralle on tässä keskustelussa ja ratkaisujen etsimisessä keskeinen rooli. Vastuullisuuden ja reilouden teemat kytkeytyvät myös Sitran toiseen keskeiseen teemaan eli datatalouteen. Datatalouden pelisäännöt ja eurooppalaisen dataekosysteemin vahvistaminen ovat keskeinen teema, jonka tulokset on tärkeää liittää myös EU-tason sääntelyratkaisuihin ja EU-vaikeuttamiseen.

Talousvaliokunta pitää Sitran teemojen valintaa onnistuneena ja perusteltuna. Toisaalta Sitran visiota ja teemojen valintaa voi merkittävyystään huolimatta — tai juuri sen vuoksi — kritisoida myös tietystä ilmeisyydestä. Teemat ovat laajan tutkimuksen ja kokeilujen kohteena jo muutoinkin, ja tulevaisuustalon rooliin voi ajatella kuuluvan jo seuraavien suurten muutosten etsiminen ja tutkiminen. Varmasti on paikallaan kaikin tavoin, että Sit-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

ra pohtii omaa suuntaansa ja että tässä työssä hyödynnetään maksimaalisesti myöskin käytettävissä olevaa tietoa laajasti myös yliopisto- ja tutkimuslaitoskentässä.

Megatrendeillä, yhteiskunnallisilla murroksilla ja rakenteellisilla uudistuksilla, esimerkiksi työelämään ja kaupungistumiseen liittyvillä kysymyksillä, on väistämättä poliittinen ulottuvuus, mikä ei kuitenkaan saisi olla esteenä rohkeillekaan keskustelunavauksille. Vaikein kysymys on tunnistaa ne hankkeet, joiden yhteiskunnallinen tuotto on korkea. Sitran korostaman avoimuuden nimissä voisi olla perusteltua tuoda toimintakertomuksessa jatkossa ehkä avoimemminkin esille, mihin kriteereihin Sitran teemojen, painopisteiden ja hankkeiden valinta perustuu ja miten päätöksentekoprosessi varmistaa sen, että hankkeita arvioidaan myös niiden yhteiskunnallisen tuoton näkökulmasta.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä myös Sitran työn vaikuttavuuden jatkuvaa arviointia. Tältä kannalta ajankohtainen on syksyille 2021 ajoittuva arvioinnin lähestymistavan ja arvioinnin toteuttamistavan päivitys.

Sitran vision valossa olisi perusteltua, että sen hankkeiden kytkeä yhteiskunnallisiin uudistuksiin, tulosten hyödynnettävyys ja hyödyntäminen konkreettisissa, hallinnollisissa, lainsäädännöllisissä ja liike-elämän rakenteiden uudistuksissa olisi nykyistäkin laajempaa. Osittain tämä tavoite on jo toteutunut. Myös pandemia toi Sitran agendalle konkreettisia, nopeasti ratkaistavia ongelmia. Sitra ryhtyi etsimään kestävästi elvytyksen työkaluja, pohtimaan pandemian pitkän aikavälin vaikutuksia megatrendeihin ja osallistui koronan jäljittävistä helpottavien työkalujen kehittämiseen.

Vaikka tällaiset hankkeet saattavat osittain ohjata Sitraa ulos strategian mukaisesta toiminnasta, talousvaliokunta pitää hyvänä, että Sitralla on nopealiikkeisenä toimijana kyky reagoida nopeasti muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin ja tarpeisiin. Samoin talousvaliokunta pitää erityisesti koronaviruspandemiasta saatujen oppien perusteella hyödyllisenä, että Sitran ennakointityössä otettaisiin nykyistäkin avoimemmin ja laajemmin lukuun niin sanotut mustat joutsenet ja villit kortit, tulevaisuuden äkilliset muutostekijät ja riskit laajasti ymmärrettyinä.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 5/2020 johdosta, ja valiokunnan kannanotto on seuraava: ”Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kinnunen.

19.14 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtaja Grahn-Laasoselle mietinnön monipuolisesta esittelystä.

Itsenäisyyden juhlarahasto Sitra perustettiin vuonna 1967. Nyt keski-ikäistyneenä se on jo vuosikymmenten ajan moneen kertaan osoittanut arvonsa meille suomalaisille. Se on sijoittanut menestyksekkäästi, auttanut merkittävien keksintöjen, kuten ksylitolin, kehittämisessä, tukenut DNA-kehitystyötä ja pohtinut megatrendejä, tulevaisuuden kehityskulkuja. Sitra on kehittynyt rahoittajasta aidoksi ja avoimeksi tulevaisuustaloksi. Se on ja toimii koko Suomea varten.

Sitran asema riippumattomana tulevaisuustalona on arvokas. Se kykenee kokeilemaan, pilotoimaan erilaisia hankkeita ja ajattelemaan rohkeasti. Esimerkkejä hyvistä hankkeista on paljon: IHAN-yritysohjelma, joka päättyi äskettäin, auttoi yrityksiä luomaan uutta liiketoimintaa datan avulla. Demokratiakokeilussa pyrittiin edistämään osallisuutta, osallistumista ja vuoropuhelua erilaisin innovatiivisin kokeiluun.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Arvoisa puhemies! Keskittymällä tulevaisuuteen ja hankkeisiin, jotka muutoin saattaisivat olla liian riskialttiita, Sitra palvelee yliopistoja ja yrityksiä ja toteuttaa ajatustaan puhtaammin. Mitä laadukkaammin tämä tehdään, sitä suuremmat hyödyt siitä seuraa yhteiskunnalle. Sitran lahjoitus yliopistojen pääomittamiseen on merkittävä panostus maamme tutkimus-, koulutus- ja innovaatiotoimintaan. Sitran on jatkuvasti tarkkailtava omaa asemaansa ja tutkimustensa kohteita. Se ei saa ajautua yliopistojen kilpailijaksi. Silloin se tekisi itsensä tarpeettomaksi.

Talousvaliokunta katsoo mietinnössään, että Sitran keskeiset tutkimusalueet, kuten hiilivapaa talous ja datatalous, ovat perusteltuja. Toisaalta valiokunta huomioi myös, että niitä tutkitaan ja kokeillaan nykyisin laajasti muutenkin. Sitran on kyettävä suuntaamaan huomionsa, kuten valiokunta sanoo, jo seuraavien suurten murrosten etsimiseen ja tutkimiseen. Sen täytyy ketterästi ja notkeasti olla askeleen edellä.

Vuosikertomus kuvaa hyvin Sitran toimintaa, joka on samalla kuva ajastamme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Grahn-Laasonen.

19.17 Sanni Grahn-Laasonen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Hetki sitten esittelin tosiaan valiokunnan yksimielisen mietinnön. Ihan muutama oma ajatus Sitrasta. Pidän ensinnäkin erittäin tärkeänä sitä, että meillä on Sitran kaltainen toimija. Se on rohkea ja tärkeä, ja sillä on mielestäni kirkas rooli tulevaisuustalona, siis erityyppisenä toimijana täällä tutkimuksen ja päätöksenteon pinnassa verrattuna esimerkiksi yliopistoihin tai tutkimuslaitoksiin. Minusta sen profiili on selkeä verrattuna näihin, enkä ihan tältä osin aina sen ympärillä käytävää keskustelua myöskään täysin allekirjoita. Me tarvitaan yhä enemmän tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa ja ratkaisukeskeisyyttä, ja tässä Sitralla on iso rooli myöskin tuoda tutkimustiedosta jalostuvaa tietoa käytännön kokeilujen kautta lähemmäs ratkaisuja ja päätöksentekoa täällä eduskunnan tasolla.

Sitran teemoja ovat datatalous ja luontokato, ja minä ajattelen, että siinä varmasti toteutuu hyvin se Sitran rooli olla askelta edellä. Kun tällä hetkellä ratkomme kaikilla mahdollisilla tasoilla sitä, miten Suomi voi päästä hiilineutraaliksi yhteiskunnaksi ja miten ilmastomuutosta pysäytetään, niin Sitra kiinnittää huomionsa siihen, että sen rinnalla biodiversiteetti on tärkeä ongelma, johon pitää myöskin löytyä ratkaisuja, jotta voimme ehkäistä ja torjua luontokatoa ja pelastaa maapalloa seuraavillekin sukupolville ja rakasta luontoamme lapsillemme. Samoin datatalous on teemana abstrakti ja aika vähän eduskuntakeskustelussa esiin nouseva, mutta kysymys on erittäin ratkaisevista kysymyksistä tässä teknologisoituvassa yhteiskunnassamme, ja näen, että näitä sääntelyratkaisuja pitää myöskin Suomen olla EU-tasolla edistämässä ja Sitra voi siinä toimia merkittävänä aloitteentekijänä.

Näiden suurten murrosten etsiminen on Sitran keskeinen tehtävä. Megatrendeihin viitataan usein, ja toivon, että eduskunnan ja Sitran yhteistyö säilyy ja kehittyy tiiviinä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 5/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

8. Lakialoite laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 9/2021 vp Sanni Grahn-Laasonen kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ensimmäinen puheenvuoro aloitteen ensimmäiselle allekirjoittajalle, edustaja Grahn-Laasonen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

19.20 Sanni Grahn-Laasonen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakialoitteessani ehdotetaan kirjastojen lainauskorvausten laajentamista e-kirjoihin ja e-äänikirjoihin. Lainauskorvaus on tekijänoikeuskorvaus, jota maksetaan teosten kirjastolainaamisesta. Se mahdollistaa kirjaston käyttäjille aineistojen maksuttoman käytön ja tekijöille korvauksen heidän tekemästään luovasta työstä. Lainauskorvaus on monelle luovan alan tekijälle merkittävä tulonlähde. Lainauskorvaus koskee esimerkiksi kirjailijoita, kääntäjiä, kuvantekijöitä, musiikintekijöitä ja kuvittajia. Tällä hetkellä lainauskorvausta ei makseta e-kirjoista tai e-äänikirjoista. Lakialoitteen tavoitteena on, että Suomessa siirryttäisiin malliin, jossa tekijä saa lainauskorvauksen kirjastolainasta tasapuolisesti riippumatta siitä, mikä on teoksen formaatti.

Ääni- ja e-kirjojen suosio on kasvanut räjähdysmäisesti. Ihmisten lukutottumuksissa on tapahtunut isoja muutoksia. Korona-aika on kiihdyttänyt tätä muutosta entisestään. On tärkeää, että kirjastot voivat yhä paremmin vastata kasvavaan kiinnostukseen ja että kirjailijat saavat julkaisuformaattista riippumatta oikeudenmukaisen korvauksen luovasta työstään.

Viime vaalikaudella Suomessa maksettavat lainauskorvaukset nostettiin pohjoismaiselle tasolle, mikä oli merkittävä ja kiiteltävä uudistus kulttuurialalle ja kotimaiselle kirjallisuudelle. Kirjastojen aineistot ovat suuressa muutoksessa, kun e-kirjat ja e-äänikirjat nostavat suosiotaan. E-kirjojen ja e-äänikirjojen lainausmäärät ovat kasvaneet nopeasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kirjastot siirtävät aineistohankintaa digitaalisten sisältöjen puolelle sen minkä pystyvät. Tällä hetkellä e-kirjat ja e-äänikirjat ovat Suomessa kokonaan lainauskorvausjärjestelmän ulkopuolella, ja juuri siihen tämä lakialoite siis kiinnittää huomion. Vastaavaa korvausta e-lainoista maksetaan jo ainakin Hollannissa, Tanskassa ja Britanniassa.

Suomalaiset rakastavat kirjastoja. Me olemme kirjastolainaamisen ja lukemisen kärkimaita maailmassa. Jotta näin olisi tulevaisuudessakin, näihin lukutottumusten muutoksiin pitää olla herkästi vastaamassa. Laadukas, moderni kirjastolaitos on tärkeä osa sivistystyötä. Viime vaalikaudella uudistettu kirjastolaki toi kuntalaisille taidetta ja sivistystä, ja se edistää demokratiaa ja tasa-arvoa. Se oli uudistus, jonka uskon avaavan vielä monia mahdollisuuksia esimerkiksi juuri demokratian edistämiseksi — se tuli kirjastoille uudeksi tehtäväksi.

Seuraavana tavoitteena onkin luoda Suomeen koko maan yhteinen kansallinen e-kirjasto, joka mahdollistaisi e-kirjojen saatavuuden tasa-arvoisesti koko maassa. Ei ole järkevää eikä mahdollistakaan, että jokainen kirjasto jokaisessa Suomen kunnassa yrittäisi vastata

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

tähän isoon haasteeseen yksin. Ratkaisematon lainauskorvauskysymys uhkaa kuitenkin hidastaa e-kirjastohaaveen toteuttamista. Kirjastot eivät voi yksin päättää lainauskorvausten maksamisesta, vaan se vaatii lakimuutoksen. Tekijänoikeuslakia tulee laajentaa niin, että tekijät saavat korvauksen myös e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainaamisesta, ja vain tällä tavalla tämän kansallisen e-kirjaston kehittäminen on kestäväällä pohjalla. On tärkeää, että turvaamme lailla tekijöille korvauksen kaikissa formaateissa.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustajakollegoja myönteisestä suhtautumisesta ja hyvästä yhteistyöstä. Tämän aloitteen on allekirjoittanut 39 kansanedustajaa. Mukana on allekirjoittajia niin hallitus- kuin oppositiopuolueista, kahdeksasta eri puolueesta. Tämä lähettää vahvan viestin. Sivistyspolitiikkaan perehtyneet kansanedustajat yli puoluerajojen toivovat, että luovan työn tekijät saavat julkaisuformaatista riippumatta oikeudenmukaisen korvauksen työstään. Nyt on aika viedä muutos läpi eduskunnassa, ja vetoan myöskin maan hallitukseen, että se tukisi tätä sivistysmyönteistä lakialoitetta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Elomaa.

19.24 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Aloitteessa siis ehdotetaan tekijänoikeuslain muuttamista niin, että lainauskorvaus koskisi myös e-kirjoja ja e-äänikirjoja. Kiitän edustaja Grahn-Laasosta erittäin hyvästä lakialoitteesta — olen sen myös itse allekirjoittanut. Lainauskorvaus koskee tällä hetkellä perinteisiä kirjoja, joten tämä on todella tervetullut aloite, ja toivon, että se menee läpi.

Pikkuisen historiaa: Pari vaalikautta sitten kuuluin myös parlamentaariseen työryhmään, joka otti asiakseen viedä eteenpäin lainauskorvausten tekemistä niin, että niitten taso olisi samalla tasolla kuin Pohjoismaissa muuallakin. Suomessa tämä asia laahasi perässä hyvin paljon ja oli todella pienet korvaukset. Niin siinä sitten kävi, että 2017 päästiin lopullisesti pohjoismaiselle tasolle ja lainauskorvaukset ovat pohjoismaista tasoa, mikä on todella hieno ja oikeudenmukainen asia. Nyt myös näihin äänikirjoihin vaaditaan tämä sama, ja kiitän vielä kerran Grahn-Laasosta tästä hyvästä lakialoitteesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen.

19.26 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Paperisten kirjojen lukeminen vähenee, mutta kuuntelu lisääntyy, samoin e-kirjojen kuluttaminen. E-kirjojen ja e-äänikirjojen lainaaminen lisääntyy Suomessa valtavalla vauhdilla. Vuosien 2015—2020 aikana e-aineistojen lainaus yleisissä kirjastoissa kasvoi lähes 500 prosenttia. Tämä on hieno asia. Lukemisen ja kuuntelemisen avulla tapahtuva kansansivistys on arvokasta. Lukemista kannattaa kaikin tavoin edistää, niin pojat kuin tytöt on hyvä saada lukemaan. Muun muassa e-kirja ja e-äänikirja voivat siinä auttaa.

Kehitys ei kuitenkaan ole kulkenut mukana, mitä tulee kirjailijoiden korvaukseen tehdystä luovasta työstä. Tällä hetkellä kirjailijat eivät saa lainatuista e-kirjoista ja e-äänikirjoista itselleen korvausta. Kehitys on yllättänyt kaikki. Esimerkiksi hallitusohjelmassa tästä ei ole kirjausta. Olisi reilua, että tekijät saisivat teoksistaan lainauskorvausta formaatista riippumatta. Näin on jo useassa maassa. Asia on kirjailijoiden toimeentulon ja tulevan tuotannon kannalta oleellinen. Asiaan olisi hyvä löytää ratkaisu mahdollisimman pian. Siksi halusin allekirjoittaa tämän edustaja Grahn-Laasosen tärkeän lakialoitteen — kiitos siitä.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitos. — Ja edustaja Pelkonen.

19.28 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Grahn-Laasonen on tehnyt erittäin tarpeellisen aloitteen, ja hän jo omassa puheenvuorossaan hyvin kertoi perusteet tälle muutostarpeelle. Tämä on asia, josta on puhuttu jo pitkään ja joka olisi nyt korkea aika saattaa kuntoon. Tekijöiden on saatava teostensa kirjastokäytöstä korvaus julkaisu- muodosta riippumatta.

Pikaisesti katsottuna en omaa nimeäni löytänyt aloitteesta. Olisin sen mielelläni allekirjoittanut, ja annan henkisen tukeni näin sanallisessa muodossa tälle aloitteelle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Sjöblom.

19.28 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Kirjastolaitos on suomalaisen sivistyksen tukipilari, josta voimme olla todella ylpeitä. Sen ansiosta jokaisella suomalaisella on yhdenvertaiset mahdollisuudet nauttia laadukkaasta kirjallisuudesta ja kulttuurista sekä hyödyntää palveluita ja laajoja tietovarantoja henkilökohtaisesta varallisuudesta riippumatta. On hienoa, että kirjastot ovat laajentaneet palveluitaan ja tarjoavat myös sähköisiä kirjoja sekä sähköisiä äänikirjoja luettaviksi ja kuunneltaviksi.

Samalla on kuitenkin tärkeää huolehtia, että asiaan liittyvä lainsäädäntö on ajan tasalla ja että kirjailijat ja kääntäjät saavat teostensa tarjoamisesta julkiseen käyttöön asianmukaisen korvauksen. Tällä hetkellä sähköiset kirjat ja äänikirjat ovat kuitenkin lainauskorvausjärjestelmän ulkopuolella, ja tämä on tekijänoikeuksien haltijoille epäoikeudenmukaista. Jokainen ansaitsee työstään palkkion, eikä esteenä saa olla se, mihin formaattiin työ on tehty. Lainauskorvaus on onnistuneesti ulotettu koskemaan sähköisiä kirjoja jo useissa Euroopan maissa, ja Suomen tulee liittyä osaksi tätä joukkoa.

Haluan kiittää edustaja Grahn-Laasosta tästä lakialoitteesta ja asian tuomisesta tänne eduskunnan käsittelyyn. Lainauskorvausjärjestelmää uudistamalla tuemme suomalaista sivistystä ja sen ylläpitäjiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kaunisto.

19.30 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia erittäin rautaisesta lakiesityksestä edustaja Grahn-Laasoselle, ja myös esittely oli sitä luokkaa, että koen turhaksi lähteä nyt jatkamaan näitä perusteluita lisää. Me kaikki ymmärrämme tämän tarpeen ja tärkeyden.

Itse mietin tulevaisuutta ja sitä kehitystä, mihin ollaan menossa, ja tietyllä tavalla sitä, miten erilaisia ihmisiä me olemme. Tie kirjoihin ja lukemisen maailmaan on jokaiselle meille hieman erilainen, ja meidän täytyy sitä kunnioittaa ja siihen antaa mahdollisuuksia. Tämä e-kirjojen ja e-äänikirjojen suosion nousu ja niiden mukaan ottaminen tähän lainauskorvaukseen on mielestäni vain ja ainoastaan tulevaisuuteen katsovaa ja fiksua toimintaa, ja erittäin iloisena sivistysvaliokunnan jäsenenä toivon, että pian pääsemme käsittelemään lakialoitetta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Risikko.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

19.31 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässä aloitteessa ehdotetaan tekijänoikeuslain muuttamista siten, että lainauskorvaus ulotetaan koskemaan myös e-kirjoja ja e-äänikirjoja. Voimassa olevan lain mukaan lainauskorvaus koskee vain perinteisiä fyysisinä kappaleina lainattavia kirjoja. On perusteltua, että tekijät saavat lain nojalla teostensa kirjastokäytöstä korvauksen julkaisumuodosta riippumatta. Näin todetaan edustaja Grahn-Laasosen lakialoitteessa aloitteen pääasiallisesta sisällöstä.

Tämähän on oikeus ja kohtuus, että tekijät todella saavat teostensa kirjastokäytöstä korvauksen julkaisumuodosta riippumatta. Tämä on nykypäivää, että meillä on nimenomaan näitä e-kirjoja ja e-äänikirjoja. Olen hyvin tyytyväinen, että tällainen lakialoite tehtiin, ja pidän sitä nyt oikeastansa hämmästyttävänä, että sitä ei ole korjattu, mutta ei ole myöhäistä vielä. Ja on hienoa, että sivistysvaliokunnan jäseniä on ollut allekirjoittamassa tätä, koska me tulemme kannattamaan tätä ehdottomasti sivistysvaliokunnassa.

Mutta sitä ennenhän se vaatii sen, että todellakin tekijänoikeuslakiin tehtäisiin tällainen muutos, ja kyllä minä nyt vetoan ministeri Kurviseen, että hän ottaa tämän vakavasti. Nimitäin nyt on myöskin se momentum, että meillä on tekijänoikeuslaki tällä hetkellä lausunnoilla. Se liittyy tähän meidän direktiiviin, jonka tähden piti tekijänoikeuslakia nyt muuttaa ja joka liittyy nimenomaan siihen, että mennään tähän e-maailmaan ja mennään nimenomaan virtuaalimaailmaan ja e-lähteisiin, ja me tarvitaan nimenomaan niitä tekijänoikeuksia nyt muokattavaksi aivan uuteen maailmaan. Suomessa on tehty nyt implementaatio tästä direktiivistä, mutta kuten olemme saaneet lukea ja nähdä erilaisia kannanottoja, niin tämä tekijänoikeuslakiluonnos on saanut murskakritiikin jo tällä hetkellä oltuaan lausunnoilla vasta hetken aikaa, mikä tarkoittaa sitä, että tätä lakia on varmasti korjattava ennen kuin se tuodaan eduskuntaan. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että sitä lakiluonnosta on korjattava ennen kuin se tänne tuodaan, koska näyttää jo nyt siltä, sen pystyy arvioimaan, että se ei ole sitä, mitä Suomi tarvitsee. Siitä tuleekin sitten siltä tähän Grahn-Laasosen lakialoitteeseen: Kun korjataan sitä murskakritiikin saanutta tekijänoikeuslakiluonnosta, sitä implementaatiota direktiivistä, samalla voisi liittää siihen tämän tekijänoikeuslain muuttamista koskevan lakialoitteen sisällön eli sen, että näitä lainauskorvauksia laajennetaan myös e-kirjoihin ja äänikirjoihin. Samallahan se sinne tehtäisiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Näin tosiaan sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, ja keskustelu on... Aa, keskustelu jatkuu. — Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Grahn-Laasonen vielä.

19.34 Sanni Grahn-Laasonen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan lausua kiitoksen sanat teille, arvoiset kollegat, että näin lämpimin sanoin tuette tätä tärkeää aloitetta. Tässä on myös alan toimijoiden vahva tuki taustalla: kirjailijat ja heitä edustavat järjestöt ja eri toimijat ovat vedonneet kovastikin eduskunnassa vaikuttaviin sivistysmyönteisiin kansanedustajiin, että hoitaisimme tätä asiaa ja veisimme sitä viestiä vahvasti läpi.

Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja nosti esiin hyvän ajatuksen siitä, että tätä asiaa voitaisiin edistää myöskin hallituksen toimesta siinä yhteydessä, kun tekijänoikeuslakia muuttenkin muutetaan. Eli nyt on itse asiassa kaksi vaihtoehtoa: on tämä lakialoite, joka olisi vietävissä eteenpäin täällä, mutta parasta olisi tietysti se, että myös hallitus ymmärtäisi tämän asian merkityksen ja haluaisi olla tässä työssä mukana. Harmillista, että ministeri Kurvinen ei ole tänään täällä, mutta toivon, että sana kiirii siitä, että tätä muutosta odotetaan tosi kovasti. On oikeastaan nurinkurista, että meillä on tilanne, jossa lainsäädäntö ei ole täl-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

tä osin ajan tasalla ja e-kirjat ja e-äänikirjat ja niissä toteutettava sisältö ovat heikommassa asemassa, ja sitä kautta se näkyy myöskin kirjailijoiden ja luovan työn tekijöiden suuntaan. Yhä useampi haluaa muuttaa sitä arjen lukutottumustaan tähän digitaaliseen aikaan, ja siihen pitäisi olla ihan formaatista riippumatta mahdollisuus, että näiden kirjallisten sisältöjen ja e-kirjojen maailmaan pääsisi yhä useampi.

Eli toivon, että tämä viesti tavoittaa myös ministerin, ja kiitän teitä siitä, että näin moni yli hallitus—oppositio-ajan on ollut tässä lakialoitteessa mukana.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

9. Lakialoite laeiksi perusopetuslain 11 §:n ja lukiolain 11 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 11/2021 vp Jukka Mäkynen ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Mäkynen, Jukka.

Keskustelu

19.37 Jukka Mäkynen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastojen mukaan kaatumiset ja liukastumiset aiheuttivat vuodessa keskimäärin 622 000 hoitopäivää vuosina 2015—2017. Näistä talviliukastumisien aiheuttamia hoitopäiviä oli keskimäärin 29 000 hoitopäivää vuodessa. Kaatumisien ja liukastumisien aiheuttamat kustannukset olivat vuosina 2015—2017 keskimäärin noin 358 miljoonaa euroa. Eli kaatumisista aiheutuu kustannuksia suomalaiselle terveydenhuollolle joka päivä noin miljoonan euron verran. Talvisin tapahtuvien liukastumisien sairaalahoidon kustannukset ovat noin 24 miljoonaa euroa vuodessa, ja nyt uutena villityksenä ovat esimerkiksi sähköpotkulaudat, joista johtuen kaatumisonnettomuudet ovat maassamme kasvamaan päin. Kaatumiset aiheuttavat vuosittain myös paljon kuolemia, ja suuri osa näistä kuolemista olisi estettävissä oikeaoppisen kaatumistekniikan harjoittelulla.

Mikäli tämä nyt keskustelussa oleva lakialoitteeni hyväksytään täällä eduskunnassa, siitä tulee hyötymään ihan jokainen suomalainen — niin rahallisesti kuin myös terveempänä elämänlaatuna. Vaikka hyödyt eivät tule heti näkyviin, voidaan puhua, että jo 10 vuoden päästä nähdään tuloksia, 20—30 vuoden päästä saataisiin jo valtavat, jatkuvat säästöt terveydenhuollon kustannuksiin ja huomattavasti vähemmän kaatumisista vammautuneita ihmisiä.

Arvoisa puhemies! Kaatumisia koskevissa tutkimuksissa korostuu kaatumisten ennaltaehkäisyn osalta esimerkiksi vanhemman väestön tasapainoainesten sekä kävelytyylin testaukset ja näiden vahvistaminen tasapaino- ja voimaharjoittelulla. Nämä ovat tärkeitä toimenpiteitä kaatumisten ennaltaehkäisyssä.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Nyt käsittelyssä oleva lakialoitteeni painottuu kuitenkin siihen, kun kaatuminen on jo alkanut. Olen itse aikoinani toiminut kouluttajana ja pääopettajana kamppailulajien parissa, joten voin hyvällä omallatunnolla sanoa, että tiedän, mistä puhun. Kamppailulajeissa harjoitellaan myös oikeaoppista kaatumista, ja se on keskeinen osa eri kamppailulajeja. Toutuessaan lakialoitteeni mahdollistaa sen, että tulevaisuudessa jokaisella suomalaisella on mahdollisuus harjoitella oikeaoppista kaatumista. Oikeaoppisella kaatumistekniikalla minimoidaan kaatumisesta aiheutuneet vammat. Oikeaoppisen kaatumistekniikan hallinta vähentää huomattavaa osaa kaatumisista aiheutuneista vammoista, erityisesti päähän kohdistuneita vammoja, ranteisiin ja kyynärtaipeisiin kohdistuneita vammoja sekä nilkka- ja polvivammoja. Kokonaisuudessaan koko ihmiskeho on suojattuna oikeanlaisen kaatumisen ansiosta.

Huomasin jo viime vuosituhannella, että esimerkiksi jo pelkkä kuperkeikka tuotti silloin vaikeuksia nuorilla miehillä sekä naisilla. Voitte vain kuvitella, miten kuperkeikkaa osaisivat tämän päivän tietokoneajan nykynuoret tehdä ilman että loukkaantuisivat.

Arvoisa puhemies! Suomessa on nähty vuosikymmenien aikana erilaisia kampanjoita, joiden painopisteenä on kaatumisien ennaltaehkäisy. Kaatumisia voidaan ennaltaehkäistä esimerkiksi lihaskuntaa ja koordinaatiota vahvistavalla monipuolisella liikunnalla ja monilla muilla keinoilla. Kaikkia kaatumisia ja liukastumisia ei kuitenkaan voida ennaltaehkäistä. Jotta ihminen osaa kaatua oikein, se vaatii säännöllistä harjoittelua. Paras tapa oppia oikeaoppinen kaatumistekniikka onkin lisätä sen systemaattista harjoittelua. Tähän tavoitteeseen päästään vaivattomasti lisäämällä harjoittelu peruskoulujen ja lukioiden opetussuunnitelmiin. Tuolloin lapset ja nuoret saavat itsevarmuutta yllättäviin kaatumis- ja liukastumistilanteisiin ja ehkä jopa kipinää liikunnalliseen elämäntapaan. Kun lapset ja nuoret harjoittelevat säännöllisesti koko oppivelvollisuuden ajan oikeaoppista kaatumista, pitkällä aikavälillä kaatumisvammat vähenevät kaikissa ikäryhmissä ja terveydenhuollon kustannukset pienenevät selvästi. Ja kun oikeaoppinen kaatuminen jää lihasmuistiin, se hyödyttää ihmistä kaatumistilanteessa vielä vanhuusiälläkin.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus on erittäin tärkeä osa lasten ja nuorten liikuntaharrastuksia. Oikeaoppisen kaatumistekniikan harjoittelu ja sen myötä oppiminen hyödyttää lapsia ja nuoria ja myöhemmin myös aikuisia kaikessa liikkumisessa. Oikeaoppisen kaatumisen harjoittelu tuo lapsille ja nuorille myös itsevarmuutta omaan liikkumiseen. Toivon lakialoitteelleni tukea yli puoluerajojen, koska oikeaoppinen kaatuminen parantaa ihmisen elämänlaatua, vähentää kaatumisista aiheutuneita sairauseläkkeitä sekä ennen kaikkea tuo säästöjä Suomen terveydenhuollon kustannuksiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Elomaa.

19.43 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkysen lakialoitteessa siis ehdotetaan oikeaoppista kaatumistekniikkaa opintokokonaisuudeksi peruskouluihin ja lukioihin.

Liikunta- ja lihastreeniä pitäisi löytyä jokaisen kalenterista, päivä- ja viikko-ohjelmasta, ihan pienestä pitäen. Tämän päivän ihminen ei sitä liikuntaa oikein tahdo saada tarpeeksi. Koululaisilla on usein koulukuljetus. Työpaikoilla tehdään tänä päivänä jo aika paljon etätyötä, tai kuljetaan autolla töihin. Liikuntaa on aivan liian vähän. Me tarvitsemme niitä lihaksia ihan kaikenikäisinä, myös kun olemme iäkkäitä. Kaatumiset aiheuttavat kärsimystä ja myös taloudellisia menetyksiä. Kun polvi, nilkka, lonkka tai käsi murtuu tai kun lyö päänsä, se on todella hankala paikka, puhumattakaan sitten siitä kärsimyksestä ja myös

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

henkilökohtaisesta taloudellisesta menetyksestä. Eli tämä, että ihminen harjoittelisi sitä kaatumista ihan jo tuolla koulumaailmassa, niin että se menee sinne lihasmuistiin, olisi valtava hyvä asia, siis jos tämä menisi läpi ja näin opetettaisiin tätä kaatumista.

Elikkä tämä edustaja Mäkysen lakiehdotus on erikoinen mutta huippuhyvä ja kannatettava — olen sen allekirjoittanut. Edustaja Mäkyne on kamppailu-urheilun asiantuntija. Hän tietää, mistä puhuu. Ja kerran vielä: kiitos tästä lakialoitteesta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Lundén.

19.45 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Minäkin kiitän edustaja Mäkysen tästä hyvästä lakialoitteesta.

Tällä lakialoitteella ehdotetaan muutettavaksi perusopetuslakia ja lukiolakia siten, että oikeaoppinen kaatumistekniikka tulee opintokokonaisuudeksi peruskouluihin ja lukioihin. Suomessa on nähty vuosikymmenen aikana erilaisia kampanjoita, joiden painopisteenä on kaatumisen ennaltaehkäisy. Kaatumisia voidaan ennaltaehkäistä esimerkiksi lihaskuntoa ja koordinaatiota vahvistavalla monipuolisella liikunnalla ja monilla muilla keinoilla. Kaikkia kaatumisia ja liukastumisia ei kuitenkaan voida ennaltaehkäistä. Jotta ihminen osaa kaatua oikein, tämä vaatii säännöllistä harjoittelua. Paras tapa oppia oikeaoppinen kaatumistekniikka on lisätä sen harjoittelua systemaattisesti. Tähän tavoitteeseen päästään parhaiten lisäämällä harjoittelua peruskoulujen ja lukioiden opetussuunnitelmiin. Tällöin lapset ja nuoret saavat itsevarmuutta yllättävin kaatumis- tai liukastumistilanteisiin ja ehkä jopa kipinää liikunnalliseen elämäntapaan, aivan kuten edustaja Mäkyne mainitsi.

Kun lapset ja nuoret harjoittelevat säännöllisesti koko oppivelvollisuuden ajan oikeaoppista kaatumista, pitkällä aikavälillä kaatumisvammat vähenevät kaikissa ikäryhmissä ja terveydenhuollon kustannukset pienenevät selvästi. Kun oikeaoppinen kaatuminen jää lihasmuistiin, se hyödyttää ihmistä kaatumistilanteessa vielä vanhuusiälläkin. Turvallisuus on erittäin tärkeä osa lasten ja nuorten harrastuksissa. Oikeaoppisen kaatumistekniikan harjoittelu ja sen myötä oppiminen hyödyttää lapsia ja nuoria ja myöhemmin myös aikuisia kaikessa liikkumisessa. Oikeaoppinen kaatumisharjoittelu tuo lapsille ja nuorille myös itsevarmuutta omaan liikkumiseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kaunisto.

19.46 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Puhun kokemuksen syvähköllä rintäänellä. Olen edellisellä työurallani kaatunut arviolta tuhansia kertoja, eli ammattiurheilijana kaatuminen on tuttua, ja on täysin totta, että kun kaatuu tarpeeksi usein, niin sitä vähän oppii kaatumaan. Siitä olen kyllä täysin samaa mieltä. [Mikko Lundén: Kyllä!]

Tietyllä tavalla, kun ajattelee tätä korona-aikaa ja harrastusten kipuilua, sitä, miten lapset ja nuoret eivät ole päässeet harrastamaan, ehkä sieltä tulee se ajatus, minkä toivoisin tässä nyt nousevan voimakkaammin esiin: mietitään sitä, millä me saadaan lapset ja nuoret vahvasti takaisin harrastusten pariin ja millä seurat pystyvät myös jatkamaan toimintaansa tämän vaikean ajan jälkeen. Liikkumattomuus maksaa erinäköisten mittareiden mukaan 3—7 miljardia euroa yhteiskunnalle vuodessa. Itse käytän ennemmin lukua 7 miljardia, koska korona on hyvin todennäköisesti tuota lukua sinne yläreunaan vetänyt. Tiedetään varmuudella, että jos nuoret ja lapset ovat yhä heikommissa kunnossa, niin siinä vaihees-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

sa, kun ollaan siirtymässä aikuisikään, työelämään, on aivan päivänselvää, että se ei ole se lähtökohta, mikä antaa parhaat mahdollisuudet ihmiselle menestyä ja pärjätä elämässä.

Arvostan edustaja Mäkynen aloitetta. Se tuo mielenkiintoisen kulman keskusteluun, ja on erittäin tärkeätä, että asiasta keskustellaan. Ehkä olen hieman eri mieltä siitä, että sinne peruskoulun opetussisältöön pitäisi tällainen kaatumisharjoite tehdä. En ole varma, onko se oikea tapa. Ehkä ennemminkin korostaisin sitä, että jos me kaikki saataisiin liikunnan asemaa vahvistettua, niin sitä kautta myös opittaisiin kaatumaan paremmin, eli ehkä itse näen sen niin, että liikuntamääriä lisäämällä opittaisiin kaatumaan, enemmän kuin toisinpäin, mutta erittäin mielenkiintoista. Mielestäni kuuluu ajatella välillä vähän eri kulmista ja herättää keskustelua. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Risikko.

19.49 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä keskustellaan nyt kyllä erittäin tärkeästä asiasta. Edustaja Mäkynen tekee erinomaisen hyvän aloitteen. En tietenkään nyt tässä vaiheessa ota kantaa, pitäisikö se ihan sinne perusopetuslakiin laittaa ja näihin muihin lakeihin, mihinkä hän ehdottaa, mutta asia sinänsä on mahdollottoman hyvä.

Kun ajattelee, että minä itse olen erikoistunut aikoinansa sairaanhoitajan työssäni ja erikoissairaanhoitajana geriatriseen hoitotyöhön ja ikäihmisten palveluihin, niin kyllä täytyy sanoa, että hyvin paljon käy sitä, että jos ikäihminen kaatuu ja tulee lonkkaluun tai kaulan murtuma tai joku muu luuvaurio tai joku muu, niin monesti sellainen kotona hyvin toimeen tuleva henkilö joutuu sairaalakierteeseen, ja monesti se on erittäin vakava tilanne ja jopa niin, että menehtyy sitten näissä jatkokokomplikaatioissa.

Tämän osalta, että harjoiteltaisiin kaatumista, en ota tosiaan kantaa siihen, pitäisikö se lisätä sinne opetussuunnitelman perusteisiin. Katsokaas, kun sinne on aika paljon painetta kaikesta muustakin, mitä niiden pitäisi sisältää. Minä olen itse sitä mieltä, että pitäisi olla turvallisuustaidot kaiken kaikkiaan. Yksi turvallisuustaitohan on tämä, että oppii kaatumaan, mutta minä olen sitä mieltä, että ihan sillä lailla läpäisyperiaatteena pitäisi opiskella turvallisuustaitoja ja varautumista. Toisaalta tämä edustaja Mäkynen ansiokas ehdotus menee kyllä myöskin niin sanottuihin tällaisiin turvallisuustaitoihin ja varautumistaitoihin.

Kaiken kaikkiaan pidän tätä asiaa erinomaisen hyvänä. Kyllähän se niin on, että tämä vaatii harjoitusta. Tietenkin tähän voisi lisätä myöskin sen, että liikunnanopettajien listoille laitettaisiin tämä, että ainakin nyt tämä opiskellaan. Myös Opetushallitus voi antaa tällaiset ohjeet. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Koponen.

19.51 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tässä on jo edellä kuultu erittäin hyviä puheenvuoroja aiheesta, ja pitää myös itse kiittää edustaja Mäkystä tämän aloitteen jättämisestä. Kuten kaikki tiedämme — ja edustaja Kaunisto toi sen esiin — liikkumattomuus maksaa Suomelle todella paljon. Itse politiikassa haluan ongelmatilanteiden sijaan keskittyä juuri näihin ennaltaehkäiseviin mahdollisuuksiin.

Näyttää, että tässä on edustaja Asellilla vielä tulossa puheenvuoro, ja hän jos joku tietää, miten kaadutaan oikein.

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ennen edustaja Asellia vielä edustajat Kinnunen ja Mäkynen. — Kinnunen.

19.52 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkynen tuo esille tärkeän konkreettisen asian. Kaatumista kyllä kannattaa harjoitella. Se on tarpeellinen turvallisuuteen liittyvä taito, kuten edustaja Risikko täällä totesi. Voisiko se olla osa peruskoulun ja liikunnan opetusta? Sen merkityksen voisi tuoda opettajankoulutuksen kautta liikunnan-opetuksen ohjelmiin ja tietoisuuteen.

Liikunnalla on tärkeä asema koko koulupolulla. Toki kaatumista voisi harjoitella ihan sieltä varhaiskasvatuksesta lähtien, jolloin lähtökohtaisesti vielä osataan kaatua. Mieleen nousee myös Suomen harrastamisen malli, jokaisen koululaisen ilmainen harrastus koulupäivän yhteydessä. Siellä on monia liikuntakerhoja, joissa harjoitteena voisi olla tämä edustaja Mäkynen esiin nostama kaatuminen. Liikkumattomuus, mutta myös kaatuminen, maksaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkynen, aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja.

19.53 Jukka Mäkynen ps: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Tuossa minun äskeisessä esittelystäni ei tullut esille oikeastaan se minun alkuperäinen ajatukseni tähän asiaan. Minun näkemykseni mukaan tässä ei mennä nyt niin pitkälle, että tämä olisi viikoittaista harjoittelua. Minä näen, että riittää syyslukukaudella noin kaksi kolme 2 tunnin harjoittelua, kevätkaudella kaksi kolme 2 tunnin harjoittelua. Ja kun tämä jatkuu, niin tästä saadaan se rytmi ja tämä ihminen, lapsi, ymmärtää sen, kuinka kaatuu ja kuinka se maa tavallaan otetaan vastaan. Ihan ensimmäinen asiahan tässä on se, että kun kaatuu, kuka tahansa kaatuu, niin leuka pistetään rintaan. Se on ihan yksinkertainen asia. Sillä jo suojataan päätä hyvin paljon.

Tämä oli minun pointtini, mitä minä halusin kertoa teille, että ei todellakaan lähdetä siihen, että tämä on jokaviikkoista harjoittelua. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Noin, nyt kaikki vaan rinta leukaan. — Edustaja Asell.

19.54 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kaunisto omassa puheenvuorossaan sanoi, että on omassa urheilulajissaan, koriksessa, useasti kaatunut, tuhansia kertoja. Tietysti jonkun verran painissakin kokemusta siitä on kertynyt. Mutta siitä en osaa sanoa, onko tämä lakialoite nyt sitten niin semmoinen... Minun mielestäni tämä on hyvä idea ja tässä on hyvä tausta, mutta menisikö tämä sitten opetussuunnitelman sisään? Ehkä ennemminkin peräänkuuluttaisin sitä laajemmassa kuvassa, kun ennen vanhaan oli enemmän voimistelua ja sen kaltaista monipuolista koordinaatiota kehittävää toimintaa koulun opetuksessa, että ehkä siihen suuntaan pitäisi mennä. Olen saanut tietysti kehitysideoita myöskin siitä, että kamppailulajit pitäisi olla opetussuunnitelmassa, mutta sinne varmasti on tunkua sen verran erilaisissa asioissa muutenkin, että ehkä laajemmassa kuvassa katselisin tämmöistäkin aloitetta.

Sinällään tämä on tärkeä asia. Ja oikeastaan, mitä tuohon liikunnan monipuolisuuteen tulee, peräänkuuluttaisin enemmän lasten liikunnassa ja urheilussa myöskin sitä, että saa-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

taisiin sinne vaikka joukkueurheilulajeihin lisää just nimenomaan monipuolista liikuntaa ja urheilua ja koordinaatiota kehittäviä juttuja. Kun tulee drop out ja nuoret lopettavat sen lajin, mihin ovat viisi vuotta sitoutuneet kovasti ja kyllästyneet mahdollisesti, niin kun siinä vaiheessa on monipuolinen tausta, voi vaihtaa johonkin muuhun lajiin, eli siinä on se puoli.

Mutta sen olen huomannut, että vaikka kuinka hyvin on kaatuillut aikoinaan, niin tässä vanhemmiten kyllä reaktiokyvyt heikkenevät ja varmaan luustokin vähän haurastuu. Tässä kun tekonivelillä mennään, niin on siinä haasteet silti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä lopuksi aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Mäkynen.

19.56 Jukka Mäkynen ps: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Asellille haluan kertoa, että se ei todellakaan ole tarkoitus, että kouluissa aloitetaan harjoittelemaan kamppailulajeja, vaan pelkkää kaatumista, ja sen mukaan mennään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

19.56 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti.

Tämä on mitä mainioin aloite esitellä täällä, nimittäin kaikki me varmasti tiedämme, että tämä viikko on Luustoviikko ja eilinen päivä on ollut maailman osteoporoosipäivä. Ja kun ihmisille tulee osteoporoosia erilaisista syistä, niin kaatumiset ovat paljon vakavampia, ja siitä syystä tämä asiana on erinomaisen hyvä. Oli se sitten missä tahansa, missä tämä päätetään, niin se voidaan tehdä myös yhteisellä sopimuksella, että liikunnanopettajat ottavat tästä vinkistä vaarin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi tuloverolain 69 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 12/2021 vp Ville Kaunisto kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kaunisto, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

19.57 Ville Kaunisto kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä aloitteessa esitetään muutettavaksi tuloverolain 69 §:ää siten, että kulttuuritoiminnalla tarkoite-

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

taan fyysisen osallistumisen lisäksi etänä tapahtuvaa osallistumista kulttuuritoimintaan. Tämä mahdollistaa sen, että työntekijöiden virikeseteleitä voidaan käyttää myös etänä järjestettävään kulttuuritoimintaan. Tämän lakialoitteen tein viime keväänä, ja se on luonnollisesti vahvasti sidonnainen siihen kulttuurin ahdinkoon ja koronaan.

Ensinnäkin haluan ilokseni todeta, että tällä aloitteella on allekirjoittajia kuudesta eri puolueesta. Se on mahtavaa nähdä, että kulttuuri yhdistää tässä talossa vahvasti. Aloittehan ei itsessään lisää valtion menoja eli veronmaksajien taakkaa vaan antaa ihmisille paremmat mahdollisuudet käyttää työnantajilta saadut virikesetelit ja siten tukea kulttuurialan yrittäjyyttä. Jokainen pienikin askel, jolla koronan keskellä ja vieläkin jatkuvassa epävarmassa tilanteessa kuristuva kulttuuritoiminta saa lisää happea, on mielestäni äärimmäisen tärkeä. Tämän vuoksi olenkin hieman pettynyt, että lakialoite on vasta näin monen kuukauden jälkeen tässä salissa käsittelyssä.

Mutta, herra puhemies, olen erittäin iloinen — onnekseni hallitus on päättänyt ryhtyä toimeen. Hallitus edisti tämän lakialoitteen pohjalta asiaa, ja tämän ehdotukseni kaltainen malli saatiin voimaan jo kesällä. En tosin ole aivan varma, onko asiasta tiedotus ollut riittävän vahvaa, koska tuntuu, että epätietoisuus vaivaa edelleen toimijoita. Mutta joka tapauksessa tämä olkoon taas yksi sellainen esimerkki, että yhteistyössä on voimaa, etenkin näinä aikoina, kun ihan vaan erilaisen ideologian takia ollaan eri mieltä, vaikka ollaankin samaa mieltä. Eli kiitoksia tästä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä — poissa. — Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

20.00 Ruut Sjöblom kok: Arvoisa puhemies! Tapahtuma- ja kulttuurialan yritykset ja työntekijät kuuluvat koronapandemian suurimpiin kärsijöihin. Mahdollisuudet oman elinkeinon harjoittamiseen ovat olleet jo pitkään liki olemattomat, ja tulevaisuuskin näyttää valitettavasti vielä vähän epävakaalta. Keinoja näiden alojen toimintaedellytysten mahdollistamiseen on etsittävä jatkuvasti ja myös siirrettävä välittömästi käytäntöön.

Haluan kiittää edustaja Kaunistoa erinomaisesta lakialoitteesta, ja hienoa, että laki on jo toteutettu. Työnantajan tarjoamilla virikeseteleillä on tärkeä rooli kotimaisten kulttuuritapahtumien ja -tilaisuuksien tukemisessa. Tämän lain hyväksymisen myötä virikeseteleitä on mahdollista käyttää nyt myös etäyhteyksin järjestettäviin kulttuuritapahtumiin. Tämä antaa myös kulttuurialalle mahdollisuuksia uudenlaisten innovatiivisten tapahtumien suunnitteluun. Koska koronaa ei ole vielä voitettu ja emme voi olla täysin varmoja tulevaisuudesta, tämä laki on erityisen tärkeä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

20.01 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tämä on erinomaisen hyvä aloite, ja onhan tämä historiallista, että ennen kuin se keritään esitellä täällä salissa, se tuli jo voimaan. Mutta siinä mielessä kun ajattelee, niin tämä on tehty, niin kuin edustaja Kaunisto totesi, sinä aikana, kun oli pahimmillaan tämä koronatilanne, ja kulttuuritoimijat ja tapahtumalan toimijat ovat todella olleet vaikeuksissa.

Me ollaan sivistysvaliokunnassa käytetty hyvin paljon aikaa siihen, että me ollaan haluttu kuulla heidän hädänalaista tilannettaan ja välittää tietoa eteenpäin. Olen hyvin kiitollinen siitä, että niitä hätähuutoja on kyllä kuultukin, myöskin valiokunnan ulkopuolella, ja

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

näitä lisätukimuotoja on saatu. Kulttuurilla nimittäin on valtavan suuri merkitys ihmisen hyvinvoinnille, siitä on ihan tutkittua tietoa. Ja jos ei tästä koronasta mitään muuta hyötyä ole, niin se, että se nosti kulttuurialan ongelmat esiin, oikeastaan ne siellä pinnan alla olevat ongelmat, ja sen kulttuurin merkityksen. Ihmiset totesivat, että voidakseen hyvin ihminen tarvitsee kulttuuria ja tapahtumia ja myöskin toista ihmistä.

Nythän tämä korona toi esille muun muassa työttömyys- ja sosiaaliturvan ongelmat, missä luovilla aloilla on hankala tilanne. Vaikka me ollaan vuosien varrella yritetty auttaa luovien alojen työttömyys- ja sosiaaliturvaongelmissa, niin sellaista perustavaa laatua olevaa korjausta ei ole tehty. Nyt kun tehdään tätä sotu-uudistusta eli sosiaaliturvuudistusta, niin on pyrkimys, että nämäkin otettaisiin, mutta minä vain pelkään, että se tulee liian myöhään. Kulttuurialan ja luovan alan toimijat tarvitsevat sosiaaliturva- ja työttömyysturvauudistuksensa jo aikaisemmin, koska onhan esimerkiksi sekin erikoista, että sinun tekijänoikeuspalkkiosi eivät nosta sinun työttömyysturvaasi, mutta sitten jos jäät työttömäksi, niin ne kyllä sitten vähentävät sitä korvausta. Eli nämähän ovat hyvin merkillisiä yhdistelmiä.

Totean vain, että tämä edustaja Kauniston tekemä lakialoite on jo toteutettu eräällä lailla, ja se on ollut tuiki tärkeä teko kulttuurialan toimijoille, mutta ennen kaikkea niille, jotka voivat nauttia kulttuurista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

20.04 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Ensin kiitos edustaja Kaunistolle. Tämä lakialoite on mennyt minulta ohi. Olisin ehdottomasti allekirjoittanut sen — erittäin hyvä asia.

Tapahtuma- ja kulttuuriala, niin kuin edustaja Risikko sanoo, on kärsinyt hirvittävän paljon nyt tästä korona-ajasta. Se on hyvä, että nyt ne sitten vähän saavat takaisinkin. Hallitus on huomannut, että kulttuuriala tarvitsee tukea enemmän. Monet tapahtumajärjestäjät ovat olleet helisemässä, ja sanotaan niin, että tämä asia ei ole vielääkään ohi ja konkurssi on hyvin lähellä monen kohdalla.

Minä nostan mielelläni nyt esille artisteista varsinkin nämä niin sanotut riviartistit. Heidän kohdallaan on suuremmat vaikeudet, nimittäin he eivät ole paljon mistään saaneet tukea ja heidän keikkaliksiansa ovat vuosikaudet olleet hyvin pienet. Enemmän ovat olleet nämä kuuluisat artistit esillä, ja totta kai myös he ovat kärsineet kovin paljon, mutta se lähtökohta on jo vähän erilainen. Nämä etäkeikatkin ovat hyvät, mutta tällainen artisti, joka ei ole niin kuuluisa, aika vähän saa niitä kuulijoita siellä etänä, joten siinäkin kohtaa se on enemmän sen oman ammatin ylläpitoa.

Edustaja Kaunistolle vielä kiitos tästä lakialoitteesta. Me kaikki tarvitsemme kulttuuria. Ne ihmiset, jotka sen kieltävät, eivät huomaa, ettei mene viikkoa, ei mene ehkä edes päiväkään, kun he huomaamatta käyttävät kulttuuria jotenkin. Ei voi sanoa, että sitä ei tarvittaisi. Se on ihan sama kuin hengittäisi ilmaa, me tarvitsemme myös kulttuuria. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

20.06 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia kollegoille näistä kauniista sanoista, ja todellakin kiitoksia hallitukselle, että asiaan on pistetty vauhtia.

Olemme tässä keskustelussa nostaneet kulttuurin merkitystä ihmisille. Sitä ei voi kieltämättä liikaa korostaa. Omalla tavallaan, niin kuin edustaja Risikko sanoi, korona teki siinä

Pöytäkirja PTK 122/2021 vp

vahvaa työtä, että osoitti kulttuurin merkityksen meille ihmisille. Mutta se, mitä tietyllä tavalla toivoisin myös tämän lakialoitteen nostavan, on kulttuurialan toimijoiden arvostuksen puute omalla tavallaan, minkä ehkä olen havainnut. Me helposti unohdetaan, että kulttuuritoimijat ovat yrittäjiä, he työllistävät itsensä ja yleensä vielä siinä, kun työllistävät itsensä, työllistävät myös muita ihmisiä. Tässä aloitteessahan on kysymys nimenomaan siitä, että he saisivat tehdä työtään. Ja sille on kyllä annettava suuri arvo.

Joka tapauksessa kiitän nyt tästä, että asia on edennyt ja että kollegat ovat olleet myönteisiä tässäkin salissa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 22.10.2021 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.48.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen